

జ్యోతిషగ్రంథములు

ప్రతి 1-కి రూ. అ.

ఆవృతవర్ణ సాంధ్యతాత్పర్యము	...	0	8
ఆరూఢవర్ణసిద్ధాంతము	...	0	12
కాలామృతము, సవ్యాఖ్యానాంధ్యతాత్పర్యము	...	2	8
ఉత్తరకాలామృతము, టీకాతాత్పర్యము	...	2	8
కృష్ణవాస్తవకాస్త్రము, అను వాస్తవసంగ్రహము	...	1	0
కేరళ ప్రశ్నము, సాంధ్యతాత్పర్యము	...	0	4
గణకావళిము	...	1	8
గోచారరత్నాకరము	...	1	8
గౌళికాస్త్రము, తెలుగువచనము	...	0	3
ఛపపన్నము, ప్రశ్నకాస్త్రము, తాత్పర్యము	...	0	8
జలార్ధకాస్త్రము, అంధ్రజీకాసహితము	...	0	6
జాతకచంద్రిక, గోపాలరత్నాకరము	...	1	0
జ్యోతిషార్థవనవనీతము, సాంధ్యజీక	...	3	0
నక్షత్రచూడామణి. (సంస్కృతము) చక్కనిప్రతి	...	0	8
పుష్పబంధము, సాధారణప్రతి	...	0	8
పుట్టుమచ్చలకాస్త్రము	...	0	8
బృహత్కాతకము, సాంధ్యజీకాతాత్పర్యము	...	5	0
భృగునూత్రములు	...	0	8
భావార్థచంద్రిక	...	1	0
భూగర్భబలక్షానకాస్త్రము	...	0	8
మయవాస్తవ, సాంధ్యతాత్పర్యము	...	0	4
మహారాష్ట్రదర్పణము, సటిక	...	2	0
వృద్ధపారాశర్యము, సాంధ్యతాత్పర్యము	...	1	0
సర్వార్థచింతామణి, సాంధ్యతాత్పర్యము	...	5	0
సంఖ్యాకాస్త్రము (Numerology)	...	2	0
సకలశుభఫల అదృష్టదీపిక	...	1	0

శ్రీ క స్తు.

శ్రీ కృష్ణవాస్తుశాస్త్రము

అ ను

వాస్తుసారసంగ్రహము

పేరుసోమల గణపయామాత్యప్రణీతము

చె న్న పు రి :

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్

వారిచే బ్ర కటితము

All Rights Reserved.

PRINTED BY
V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS
AT THE 'VAVILLA' PRESS, MADRAS.—1956

పీఠిక

వాస్తుశాస్త్రసంగ్రహమునకు నామాంతరము శ్రీకృష్ణ వాస్తుశాస్త్రము ఇది యనభిజ్ఞులచేతుఁబడి తప్పులకుఁ దావల ము యపార్థదోషదూషితము నిరుపయోగప్రాయ మైనది. చెన్నపుర ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తకభాండాగారమునఁగల యొండు రెండు వ్రాత మాతృకల సాహాయ్యమున నిది పరిష్కృతమయి యిట్లు ప్రకటితమైనది. ఇపుడు గ్రంథము నిర్దుష్ట మనఁ దగి యున్నది.

ఈ గ్రంథమును పేరుసోమల గణపమామాత్యుఁడు రచించి నాఁడు. ఇతని తాత గణపరాజు; తండ్రి వెంగనామాత్యుఁడు; తల్లి మల్లమ్మ; తన కిరువురు మిత్రు లీపుస్తకమును రచియింపఁ దోడు పడిరని యీతఁడు కృత్యాదినిఁ గల 'మిత్రులైనట్టి...' అను పద్యమునఁ జెప్పికొనినాఁడు. ఆ పద్యము నిర్దుష్టముకాకుండుటచే వారి పేరులు సరిగా గుర్తింపరా కున్నవి. ఈ గ్రంథము పేరు సోమల గ్రామమున నెలకొనిన మదనగోపాలదేవున కంకితము.

గ్రంథమునఁ గవిత్వము దోషజుష్టమని చెప్పబనిలేదు. ఇట్టి శాస్త్రగ్రంథములు విషయ ప్రధానములుకాని భాషాప్రధానములు కావు.

ఇందలి విషయము నూతనముగ నిండ్లను గట్టించుకొని సుఖింపఁ గోరువా రెల్లరకును దెలియవలసినది. పాఠకులకు

బద్యములఁ గలవిషయము సుగమముగఁ దెలియునట్లు శాస్త్రర్య
మిందుఁ గలదు.

వ్యయప్రయాసముల కోర్చి. యీ పుస్తకమును సంస్క-
రింపజేసి, ముద్రించి యాంధ్రలోకమున కందఁజేసిన శ్రీ వావిళ్ల
రామస్వామిశాస్త్రులు. అండ్ సన్స్ వా రభినందనార్హులు.

చెన్నపురి
10-6-1949 }

‘ఆచార్య’

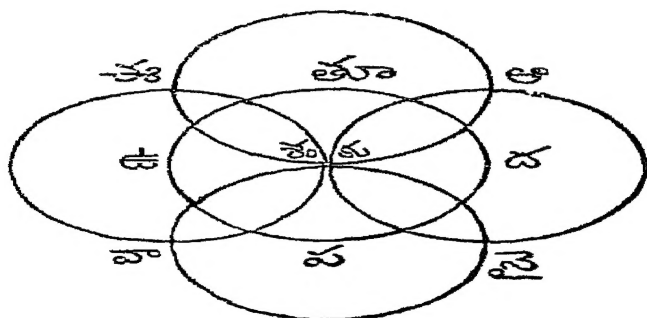
విషయ సూచిక

విషయము.	పుట.	విషయము.	పుట.
షష్ఠ్యంతములు	4	పల్లమున మృజలముల నిండించు	
సారమానసంక్రాంతిఫలము	8	విధము; ఫలము	25
పక్షి ఫలము	9	జలావ రలక్షణము	26
పక్షినిర్ణయము	,,	హస్తపాదమాణము	,,
తిథిఫలనిర్ణయము	10	ప్రాకాశనశంఖలక్షణము	29
వారఫలము	,,	ప్రాచీనాధనము	,,
నక్షత్రఫలము	11	నూత్రలక్షణము	31
యోగకరణఫలము	,,	శంఖనూత్రలక్షణము	32
సూర్యచారఫలము	12	నూత్రమునుబట్టు లక్షణము	,,
కుజచారఫలము	13	శంఖభంగమాత్రతృటనఫలము	33
కుజచారదోషపరిహారము	,,	శల్యపరీక్ష	34
బుధగురుచారముల ఫలము	14	వర్ణాక్షరప్రశ్నఫలము	35
శుక్రశనిరాహుచారముల ఫలము	15	గృహవర్ణముననుండు వివిధజంతు	
గురుశుక్రస్వయాదుల ఫలము	16	శల్యములకు ఫలము	40
వర్ణశ్చరఫలము	,,	గుణావర్తనము	42
లగ్నఫలము	,,	గుణావర్తనమును నింపుట	,,
లగ్నగతగ్రహఫలము	17	జలగ తిలక్షణము	43
దిగాయరాశివిరోధములకు ఫలము	,,	ఏకాదశవర్ధపు	44
వర్ణాదూఢము	18	ధనములములు	45
నామరాశినిజూచులక్షణము	21	ఆయుములు	,,
గ్రాహ్యక్షేత్రరసగంధస్వరూపము	24	తిథులు	48
భూస్థాన	25	వారములు	49
బలివిధి	,,	వారములకుఁ గరణములు	,,
భూతోచ్ఛాటనము	,,	నక్షత్రములు	50

విషయము.	పుట.	విషయము.	పుట.
యోగములు	51	గృహకర్ణికాచక్రము	78
నక్షత్రయోగములు, తత్ఫలము	,,	ఘటికానిర్ణయము	80
కరణములు	52	లగ్నపరిమాణము	81
అంశలు	53	కేంద్రత్రికోణనిర్ణయములు	83
ఆయుః పరిమాణ దిక్పతిఫలములు	,,	గ్రహదృష్టినిర్ణయము	84
భూతఫలలగ్నములు	54	గ్రహదృష్టిబలనిర్ణయము	,,
రాశ్యధిపతి, హారసౌమ్య, వర్ణ		గురుశుక్రచంద్రులకు బాల్మ్య	
నిర్ణయము	55	వృద్ధత్వనిర్ణయము	,,
నవవిగ్గజితవిధానము	56	లగ్ననిర్ణయము	85
షడ్వర్గజితవిధానము	57	లగ్నగ్రహసంపత్తి	86
అందుఁ గర్తృనక్షత్రనిర్ణయము	58	శంకుసాపన స్తంభప్రతిష్ఠాసమయ	
సానబలమును జూచుపద్ధతి	59	ఫలము	87
తారాబలమును దెలియవిధము	60	శంకుదారులక్షణము	,,
నక్షత్రవేధ	61	శంకుదారుప్రమాణనిర్ణయము	,,
గ్రహములశత్రుత్వమిత్రత్వఫలము	62	శంకునిరాణము	88
రాశ్యధీశ్వరశత్రుత్వమిత్రత్వఫలము	64	చైక్రపాటులక్షణము	,,
నక్షత్రగణములు	,,	శంకుసాపనః	90
గ్రహములవర్ణవిభాగము	64	వాస్తుపురుషధ్యానము	,,
నక్షత్రయోనికూటము	66	దిగ్రాశినిర్ణయము	91
మాసక్రమవాస్తుపురుషస్థితి	67	వాస్తుపురుషదృష్టిద్వారానిర్ణయము	,,
వాస్తుపురుషునినాభిసాననిర్ణయము	69	మాసద్వారనిర్ణయము	92
ఘాతేఫలనిర్ణయము	,,	సౌరమాసమాసనిర్ణయము	,,
వృక్షనక్షత్రములు	71	కర్తృరాశ్యననుకూలద్వారనిర్ణయము	93
గ్రహ్యములగు వృక్షములు	75	అష్టభాగద్వారఫలనిర్ణయము	,,
శంకుసాపనము	76	గ్రహభాగఫలద్వారానిర్ణయము	95
దగ్ధజ్వః తథామితతారలు	77	ద్వారబంధలక్షణము	96
జీవనిర్ణయతారలు	78	చోరగండిక	97

విషయము.	పుట.	విషయము.	పుట.
ద్వారబంధ ఖట్వా కవాటదారు		ద్వికాలలక్షణము—ఫలము	115
నిర్ణయము	97	త్రికాలలక్షణము—ఫలము	116
ద్వారబంధ కవాటములకు లగ్న		చతుశ్కాలలక్షణము—ఫలము	117
నిర్ణయము	99	అష్టవిధగృహనిర్ణయము	119
క్షేత్రభాగ గృహనిర్మాణ లక్షణము,,		మధ్యగృహనిర్ణయము	120
భిత్తిప్రమాణము	100	రంధ్రగృహపల్లీగృహకాచ గృహ	
గోడలు విరిగినందుకు ఫలము	,,	లక్షణము	121
జాలకములు	101	నాట్యకాలాలక్షణము	122
భిత్తినిర్మాణలక్షణము	,,	మలకాలాలక్షణము	,,
స్తంభప్రతిష్ఠకు తిథికుది	,,	అష్టవాటములు	123
వారకుది	102	గజోష్ఠాశ్వశకువులకాలల కాయ	
నక్షత్రకుది	,,	నిర్ణయము	124
స్తంభప్రతిష్ఠకు గ్రహకుది, లగ్న		దేవర ఆరుగులకు లక్షణము	,,
కుది	103	వటు వేదికాలక్షణము	125
స్తంభపూతమునకుఁ గాలగర్భగతి,,		వివాహ వేదికాలక్షణము	,,
సూర్యచంద్రగతులు	104	కూపఖనలక్షణము	,,
వివాహవేదికా స్తంభలక్షణము	106	ఉద్యాననలక్షణము	126
లగ్నగత గ్రహఫలము	107	ఉల్కాఖలస్థాపనము	127
రాజయోగము	108	వదుళ్లునిలుపుటకు లక్షణము	,,
ఆయురోగ్యము	110	ప్రాయస్కేముటకు లక్షణము	128
పట్టికాబంధము	111	మంచములు, పీటలు	,,
దారుసంధిని లక్షణము	112	కంచములు దొలిచి నీళ్లను జల్లవల	
గృహోన్నతనూత్రము	113	నీర దిశలు	129
ఏకకాల లక్షణఫలము	114		

ప్రాచీనసాధనవిధానము

[30-వ పుట జూడుడు.]

శ్రీ కృష్ణ వాస్తుశాస్త్రము
అను

వాస్తు సార సంగ్రహము

తాత్పర్య సహితము

ఉ. శ్రీమహిళాపనోవిభుడు చిన్తయమూర్తి సమస్తదేవతా
గ్రామణి వారిజాసనసురస్తవనీయపదారవిందుడు
ద్వామయశోధుగంధరుడు తామరసాక్షుడు పేరుసోమల
గ్రామనివాసుడు శ్రీతరణ్యుడు కృష్ణుడు మమ్ము బ్రోవుతన్.

లక్ష్మీదేవికి భర్తయును, చిత్స్వరూపుడును, సకల దేవత
లలో శ్రేష్ఠుడును, బ్రహ్మ మొదలగు దేవతలచే గొనియాడఁ
దగినవాడును, అధికమైన కీర్తిగలవాడును, పద్మములబోలు
నేత్రములు గలవాడును, పేరుసోమల యనుగ్రామమున నివ
సించువాడును, ఆశ్రయించినవారల గాపాడువాడును నగు
కృష్ణుడు మమ్ము రక్షించుగాక !

క. శిరమునఁ జందురురేకయుఁ

గరములఁ బాశాంకుశములు ఘనతరలీలన్

ధరియించు సర్వసేవ్యుడు

కరిముఖునకు వందనములు గావించు మదిన్.

2

తలయందఁ జంద్రుని ధరించినవాడును, చేతులయందఁ
బాశాంకుశములను నాయుధంబులను ధరించినవాడును, సకల
జంతువులకు సేవించఁ దగినవాడును, ఏఁగు మొగమువంటి
మొగము గలవాడును నగు విఘ్నేశ్వరునకు నమస్కరింతును.

క. అనుపమభక్తి ఘటించెద
మనవిగ సంజలి సనత్కుమారాదిమహా
మునులకు వాస్తువిధిజ్ఞుల
కనఘతతపః ప్రభావహర్షాత్తులకుఁ.

3

అధికమగు తపోమహిమచే సంతసించుచున్న మనస్సు
గలవారును, వాస్తుశాస్త్రమును సమగ్రముగఁ జదివినవారును
నగు సనత్కుమారాదిమునులకు నిరుపమానమగు భక్తితో
వినీతుడనై నమస్కరింతును.

క. నిరతము విద్యత్సంగతి
దిరముగఁ దద్గ్రంథమహిమఁ దెలియుటకతనఁ
విరచింతుఁ బద్యఫణుతుల
సరసంబుగ వాస్తుసారసంగ్రహ మవనిఁ.

4

ఎల్లప్పుడును విద్వాంసులయొక్క సాంగత్యముచేతను,
ఆ(వాస్తు)గ్రంథముయొక్క మహిమ నెఱిగియుండుటవలనను
బహురూపంబుగా 'వాస్తుసారసంగ్రహమును' రచించు
చున్నాను.

సీ. శ్రీకృష్ణపదపద్మ సేవాధురీణుడ
వాసిష్ఠగోత్రసంభవుడఁ ఘనుడ
ననుపమానాశ్వలాయనమానిసూత్రుండ
విద్యత్కవీశ్వరవినయపరుడ
శ్రీమంతుఁ డగు పేరుసోమలశివరాజ
వంశవార్ధికిని జై వాత్సకుడను

గమనీయగుణాకీర్తిగణపరాణ్డంత్రీకిఁ

బౌత్తుండఁ బ్రమవపత్రచరిత

మల్లమకు వెంగనామాత్యమణికి సుతుండ

సకలసిద్ధాంతగణితశాస్త్రజ్ఞుఁ లెంచ

వాస్తుశాస్త్రంబు గావించి వార్తఁ గాంచి

మహినిఁ జెలువొందు గణపయామాత్యకవిని.

5

శ్రీమన్నారాయణుని పాదపద్మములయందు భక్తిగలవాఁడను, వసిష్ఠగోత్రమునందఁ బుట్టినవాఁడను, నిరుపమానుడగు నాశ్వలాయన మునివరుని సూత్రముగలవాఁడను, విద్వాంసులకును, కవీశ్వరులకును నమ్రుడను, జననమాదిగ నైశ్వర్యము గలవాఁడను, పేరుసోమల శివరాజు వంశమునఁ బుట్టినవాఁడను, మనోహరములగు గుణములును, గీర్తియును గల గణపరాజును మంత్రిపుంగవునకు మనుమడను, పవిత్రచరిత్ర యగు మల్లమకును వెంగనామాత్యునకునుఁ బుత్తుడను, సగు నేను సిద్ధాంతగణితశాస్త్రమునందు నేర్పరులగు పండితులందఱు సంతసముఁ బొంద నట్లు వాస్తుశాస్త్రమును రచించి ఖ్యాతిఁ గాంతును.

ఉ. సారసమైన వాస్తువును సహృదగా నొనరించి చేసెనె

గారవమొప్పఁ గూర్చెదను గూర్పుగ నెంతటివాఁడనైన నా

నేరిచినట్లు యొక్కకృతి నిర్మితజేసెద నందు నేరుపుల్

నేరములుంగ్రహించి కరుణింపఁదగుల గవులార మ్రొక్కెదన్.

మనోహర మగు వాస్తుశాస్త్రమును జక్కఁగాఁ రచియించెదనని తలఁచితిని. ఇట్లు నేయుటకు నే నెంతటివాఁడను ?

అయినను నాశక్తికొలది జేయుదును. కావున నోపండితోత్తము
లారా, నా గ్రంథమునందలి గుణదోషములను జక్కగా విచా
రించి నన్ను మన్నింతురుగాక యని మీకు నమస్కరింతును.

తే. *మిత్రు లైనట్టి నిశ్చలమెట్లు శ్రీహ

రియును యుద్ధోనికొండమంత్రియును నుభయ

భాషలకు వాక్సహాయులై ప్రబలునపుడు

దగుకృతి యొనర్చుటకు నసాధ్యంబు గలదె!

7

మిత్రులగు నిశ్చలమెట్లు శ్రీహరియు, యుద్ధోనికొండ
మంత్రియు నను నిరువురును గీర్వాణాంధ్ర భాషలయందు గడు
నిపుణులు. ఇట్టివారు నాకు సహాయులైయుండగ నాకు గొడువ
కొంచెమైనను లేదు.

క. వాస్తుగతు ల్భూహవిధముల

విస్తార మొనర్ప గ్రంథవిస్తార మగుక

ప్రస్తావముకొలదిని గృహ

వాస్తువుమాత్రం బొనర్తు వసుధం దెలియక.

8

వాస్తుశాస్త్రముయొక్కరీతు లనేక విధములుగ నున్నవి.
అట్టి శాస్త్రమును జక్కగా నాలోచించి నాడు శక్తికొలది
యెల్లవారును సంతసించునట్లు గృహవాస్తువును మాత్రము
చెప్పెదను.

— ప ష్యం త ము లు —

క. శ్రీరమణీసుఖరతికి

సారయశోధృతికి దివిజసర్నుతకృతికి

* ఈపద్యములు రెండును వ్రాతప్రతులయందు గానరావు.

చారుదయాలంకృతికిని

భూరిగుణోన్నతికి మేరుభూధరధృతికి.

9

క. నిరుపమఘనగాత్రునకు

బరమపవిత్రునకు భక్తవనచైత్రునకు

శరణాగతమిత్రునకు

సరసిజనేత్రునకు దైత్యజనజైత్రునకు.

10

క. నిగమాగమవాక్యస్ఫుర

దగణితసుషమాయుతాయుతాంబరమణికి

ధిగధిపసుతగుణమణికి

జగదాదరణీయజారచౌర్యాగ్రణికి.

11

క. మాఘపనమణిప్రాప్త

క్షేమనిభశరీరునకు మణిహారునకు

స్లాఘితహోషకుటీరప

యోఘృతచోరునకు ద్విభువనోద్ధారునకు.

12

క. ఖరకరకిరణస్ఫురదురు

సురుచిరచేలునకు బేరుసోమలనగర

స్థిరనిత్యోత్సవపూజా

గురుతరభేలునకు మదనగోపాలునకు.

13

లక్ష్మీ మనోహరుడును, శ్రేష్ఠమైన కీర్తిగలవాడును, దేవసన్నతుడును, దయయే సుందరమగు నలంకారముగల వాడును, గొప్పగుణములు గలవాడును, మేరువృక్షము వంటి ధైర్యముగలవాడును, నిరుపమానమగు శరీరముగల వాడును, మిక్కిలి పవిత్రుడును, భక్తులకోర్కెల దీర్ఘ వాడును, శరణాగతులకు మిత్రుడును, పద్మనేత్రుడును,

దానవకులాంతకుడును, నిగమాగమముల బ్రకాశించు చక్కని కాంతిగలవాడును, దివ్యతులుకొనియాడు సద్గుణములుగల వాడును, జారచోరులలో మిన్నయగువాడును, ఇంద్రనీలము వలెను, వర్షాంబుదమువలెను శ్యామలమయిన దేహముగల వాడును, సుందరుడును, వ్రేపల్లెయందు క్షీరఘృతములను దొంగిలువాడును, త్రిలోకోద్ధారకుడును, సూర్యకిరణముల వలె మిఠుమిట్లుగొలుపునట్టి పుష్పముగలవాడును, పేరుసోమల గ్రామమున నెలకొని నిత్యోత్సవాదుల బడయుచున్న వాడును నగు మదనగోపాలునకు.

వ. సమర్పణంబుగా నాయొకర్పంబూనిన వాస్తుశాసనంగ్రహ లక్షణమునందు గృహోపసంక్రాంతిపక్షతీథివారనక్షత్ర యోగకరణ గ్రహచారగ్నశుభాశుభంబులును, దిగా యరాశివిరోధవర్ణారూఢ తేత్రగ్రామాద్యర్పణనామరాశి బలంబులును, వర్జనీయ వర్ణతేత్రగంధరసంబులును, గ్రాహ్య తేత్రవర్ణగంధరసంబులును, భూప్రాప్తనాభూతోచ్ఛాటనంబు లును, మృత్యుర్ణజలపూర్ణజలావర్తఫలంబులును, చతుర్విధ హస్తమానాంగుళి మాత్రాంగుళదండప్రమాణంబులును, ప్రాచీనసాధనశంకుసూత్రలక్షణప్రశంసలును, శంకుభంగసూత్ర త్రిటవఫలంబులును, శల్యపరీక్షయు, గుణావర్తనవిధియు, జలగతేమార్గంబును, చతుర్ద్వైకాదశనవషడ్వర్గలక్షణంబులు గణితాగత ధనముణాయదివస వారనక్షత్రయోగకరణాం శాయమాంశాధీశ భూతకులగ్నశుభాశుభనిర్ణయంబును, రాశీకూటంబును, రాశీశ్చైరఫలంబును, స్థానబలంబును, తారాబలంబును, వేధకూటంబును, గ్రహమైత్రియు,

గణకూటంబును, యోనికూటంబును, మాస సంక్రాంతి వాస్తు
పురుషగతిక్రమంబును, వనయాత్రయు, గ్రాహ్యగ్రాహ్య
వృక్షపరీక్షయు, శంకుస్థాపనంబును, గృహకర్ణి కాచక్రంబును,
చెక్కపాటుఫలంబును, శంకుస్థాపన వాస్తుపూజావిధానం
బును, ద్వారనిర్మాణంబును, ద్వారబంధ కవాటంబులతెఱం
గును, క్షేత్రభాగభిత్తిప్రమాణంబులును, కాలసర్పగతివిధా
నంబును, స్తంభప్రతిష్ఠాప్రకారంబును, లగ్నగతగ్రహఫలం
బులును, పక్షికాబంధనసాధనంబులును, దారుసంధివిధంబును,
ఏకశాల ద్విశాల త్రిశాల చతుశ్శాల అష్టశాల వీధిశాల
లును, రంధ్రగృహపల్లిగృహకాచిగృహములును నాట్యశాల
మల్లశాలలును, నష్టవాటంబుల రూపనిర్ణయంబును, కూప
ఖనననిరూపణంబును, గృహాంగణవృక్షనియమంబును, గృహా
వకరణ నిశ్చయంబును గ్రమంబుగ వివరించెద.

14

స్పష్టము.

సీ. చైత్రంబు ధనహాని, జయము వైశాఖంబు,
జ్యేష్ఠంబు మృతిభీతి జేయునిజము,
ఆషాఢమునఁ బశుహరణంబు, శ్రావణ
మున భృత్యసంతతి మొనయుఁ జేయు,
భాద్రపదంబున బహురోగములు నెందు,
కలహ మాశ్వుయుజంబు, కార్తికంబు
శ్రీప్రదంబగు, మార్గశీర్షంబు భయ మగు,
నల పుష్యమునఁ జెందు నగ్ని భయము,
భాగ్యకరమగు మాఘంబు, ఫాల్గుణమున
రత్ననాశంబుఁజేయు ప్రయత్నమునను,

అధికమాసము త్తయమాస మశుభదంబు

లనుచుఁ జెప్పిరి మునివర్యు లబ్జనాథ !

15

చైత్రమాసమున నిండ్లుగట్టిన ధనహానిగలుగును; వైశాఖ
మున జయము గలుగును; జ్యేష్ఠమాసము మృత్యుభయమును
గలుగఁజేయును; అషాఢమునఁ బశుక్షయ మగును; శ్రావణ
మున భృత్యులు గలుగుదురు; భాద్రపదమున రోగములు గలు
గును; ఆశ్వయుజము కలహమును గలిగించును; కార్తికము
లక్ష్మీప్రదము; మార్గశీర్షమున భయము గలుగును; పుష్య
మగ్నిభయమును గలుగఁజేయును; మాఘము భాగ్యప్రదము;
ఫాల్గుణము రత్ననాశము గలుగఁజేయును; అధికమాస త్తయ
మాసములు అశుభదములు. కావున నీ మాసములయందఁ
గలిగెను శుభాశుభములఁ దెలిసి యిండ్లు గట్టఁ దగును.

శౌరమాస సంక్రాంతిఫలము

నీ. మేషంబు శుభము నిర్మించు వృషంబు దా

ధనమిచ్చు మిథునంబు దనరుగదా

కర్కటకంబుఁ దాఁ గలిగించుఁ బశువృద్ధి

సింహంబు భృత్యులం జేరజేయుఁ

గన్య రోగంబును ఘటియించు దుల సౌఖ్య

మలవడంబృశ్చికం బర్థవృద్ధి

కార్తుకంబును హానిగల్గించు మకరంబు

బహుధాన్యమిచ్చుఁ గుంభమును రత్న

ములు ఘటించు మీనమున భయం బొదవించు

సంక్రమణ ఫలముల జాడలెల్ల

నెఱిగి కట్టుఁ డిండ్ల నెన్నివిధంబుల
ధీరమతులు దీనిఁ దెలిసి కృష్ణ !

16

మేషసంక్రాంతి శుభముల నిచ్చును; వృషభము ధనము
కొసఁగును; మిథునమునఁ గీడు గల్గును; కర్కటము పశువృద్ధిఁ
గలుగఁజేయును; సింహము ధనప్రదము; కన్యాయందు రోగము
గలుగును; తుల సౌఖ్యము నిచ్చును; వృశ్చికమున ధనవృద్ధి
యగును; ధనుస్సు హానిఁ గలుగఁజేయును; మకరము ధాన్య
వృద్ధిని గలుగఁజేయును; కుంభము రత్నములఁ జేకూర్చును;
మీనము భయప్రదము. ఇవివిధము లగు సంక్రాంతి ఫలముల
నెఱిగి యిండ్లు గట్టుట మంచిది.

— శు క్ల ప ట్ల ఫ ల ము —

ఆ. శుక్ల పక్షమునను శుభములు చేకూరుఁ
గృష్ణ పక్షమైనఁ గీడుఁ జేయుఁ
బక్షములను రెంటిఁ బరికించి గృహములు
గట్టిరేని సుఖము గలుగు కృష్ణ !

17

శుక్ల పక్షమునందు శుభములు గలుగును. కృష్ణపక్షమునఁ
గీడు సంభవించును. కాబట్టి రెండవపక్షములయందలి ఫలముల
నాలోచించి గృహములు కట్టవలయును.

— శు క్ల ని ర్ణ య ము —

క. ధర శుద్ధతదియ మొదలుగ
సరసంబుగఁ గృష్ణపక్ష సక్తమిదనుకం
గురియగు నితపక్షం బనఁ
బరగున్ శేషంబు బహుళపక్షము కృష్ణా.

18

శుద్ధతదియ మొదలు బహుళసప్తమివఱకునుఁ గల కాలమునకు శుక్లపక్ష మని పేరు. తక్కినది కృష్ణపక్షము. కాబట్టి రెండు పక్షములలో శుభకర మగు శుక్లపక్షమున నిండు గట్ట వలయును.

❧ తిథిఫలనిర్ణయము ❧

ఆ. నందతిథులయందు నష్టమకానర్థంబు

భద్రతిథులయందు బంధనంబు

దర్శరిక్తలందుఁ దప్పదు మృత్యువు

పూర్ణజయల శుభముఁ బొందుఁ గృష్ణా.

19

ప్రతిపక్షమునను పాడ్యమి, షష్ఠి, ఏకాదశి—ఇవి నందతిథులు. ఈ తిథులయందు గృహములు గట్టిన ద్రవ్యనాశము గలుగును. విదియ, సప్తమి, ద్వాదశి ఇవి భద్రతిథులు. వీటియందు గృహారంభమును జేసిన బంధనము కలుగును. చతుర్థి, నవమి, చతుర్దశి అను నీమూడును రిక్తతీథులు. ఇవి మృత్యుభయమును గలుగఁజేయును. అమావాస్య ధననాశము గలుగఁజేయును. తదియ, ఆష్టమి, త్రయోదశి ఇవి జయతిథులు. ఈ మూడును శుభమును గూర్చును. కాబట్టి శుభాశుభ తిథి స్వరూపముల నెఱిగి యిండ్లగట్టుట యుత్తమము.

❧ వా ర ఫ ల ము ❧

తే. అర్కకుజవాసరంబుల నగ్నిభయము

సోరిది సోమవారంబునం దొరపుగల్గు

సోమ్యగురుశుక్రవారము ల్సౌఖ్యములు

శని దినము తస్కరభయంబు తోయజాక్ష!

20

అదివార మంగళవారము లగ్నిభయమును, సోమ
వారము చిక్కులను, బుధగురుశుక్రవారములు సౌఖ్యమును,
శనివారము చోరభయమును గలుగఁజేయును.

— శత్రుత్వఫలము —

తే. శతభిషధనిష్ఠపుష్యమిస్వాతిహస్త
చిత్తమృగశీర్షహరియుత్తరాత్రయంబు
మైత్రరేవతిరోహిణి ధృతి శుభము
లిండ్లకారంభతారక లివి ముకుంద !

21

శతభిష, ధనిష్ఠ, పుష్యమి, స్వాతి, హస్త, చిత్త, మృగ
శీర్ష, శ్రవణము, ఉత్తర, ఉత్తరాషాఢ, ఉత్తరాభాద్ర, అనూ
రాధ, రోహిణి, రేవతి అను నీపదునాలుగు నక్షత్రములును
గృహారంభమునకు శుభప్రదములు.

— యోగకరణఫలము —

సీ. వృద్ధి వర్యాన్నామ సిద్ధి హర్షణశుభ
శోభనబ్రహ్మాండ శుభసిద్ధ
సాధ్యశివప్రీతి సౌభాగ్యధృతి ధ్రువా
యుష్టాన్మృత్యాది యోగము లివి
ఁదునెన్నిదియు శుభప్రదములౌ ప్యాఘాత
గండాతిగండ విష్కంభశూల
వజ్రవృతీసాత వైధృతి కరిఘము
లశుభంబు లివి తొమ్మిదవనిలోన
బవపణిగర్జితైతిలాబాలవములు
కౌలవాకరణంబు సౌఖ్యప్రదంబు

దూషితంబులు శకునికిం స్తుఘ్నుభద్ర

నాగవచతుష్పదములు కందర్పజనక !

22

వృద్ధి, వరీయాన్, సిద్ధి, హర్షణము, శుభము, శోభనము, బ్రహ్మము, విద్రుము, శుక్లము, సిద్ధము, సాధ్యము, శివము, ప్రీతి, సాభాగ్యము, ధృతి, ధ్రువము, ఆయుష్మాన్, సుకర్తము ఈ పదునెనిమిదియును శుభకరణంబు లగును. వ్యాఘాతము, గండము, ఆతిగండము, విష్కంభము, శూల, వజ్రము, వ్యతీ పాతము, వైధృతి, పరిఘ ఈతోష్ఠిదియును గీడును గలుగఁ జేయును. బవ, వణిక్కు, తైతిల, బాలవ, గర, కాలవ ఇయ్యారు యోగములును గృహారంభమున కుత్తమములు. శకుని, కింస్తుఘ్నుము, భద్ర, నాగవము, చతుష్పాత్, ఈ యైదును హానికరములు. కావున నివ్వధంబుగ యోగముల యొక్కయు కరణములయొక్కయుఁ దారతమ్యములను దెలిసి గృహమును నిర్మింపఁబూనుట తగును.

— సూర్యచారఫలము —

౩. భరణి నొగిను త్తరార్ధము

నెరిఁ గృత్తికయందు రోహిణిఁ పూర్వపంచ

దరుదుగ సూర్యుం డుండఁగఁ

గర మరయఁగ నిండ్లు గట్టఁగాదు దహించున్.

23

భరణిశత్రుత్తమయొక్క మూడు నాలుగుపాదముల యందును, కృత్తికాశత్రుత్తము నాలుగుపాదములయందును, రోహిణిశత్రుత్తముయొక్క ప్రథమ ద్వితీయపాదములయందును సూర్యుడు సంచరించుచుండ నిండ్లుగట్టుట యుచితముకాదు.

మఱియు నీసత్త్వములయందుఁ గట్టఁబడినగృహములు కాలి పోవును.

— ౨౭ కుజచారఫలము ౨౭ —

తే. అగ్నిపుష్కమి మఘపుబ్ధహస్తమూల
రేవతులయందుఁ గుజుఁ డున్న బ్రేమ నిండ్లు
కట్టిరేనియు సుతహాని గలుగునంత
పహ్ని గాల్పును వైశంబు వాసుదేవ. 24

కృత్తిక, పుష్కమి, మఘ, పుబ్ధ, హస్త, మూల, రేవతి
యను నీయేడునక్షత్రములయందుఁ గుజుఁడు సంచరించుచుండ
నిండ్లఁగట్టిరేని సుతహానియు, నగ్నిభయంబును గలుగును.

— ౨౮ కుజచారదోషపరిహారము ౨౮ —

తే. సరవి జలరాసులందునఁ జంద్రుఁ డుండి
యాతఁడు గురుశుక్రవీక్షితుఁ డయ్యెనేని
ఘనతరోన్నతగృహములు గట్టవచ్చుఁ
గుజుని దోషంబు పనిలేదు నిజము కృష్ణ! 25

పై చెప్పినరీతిఁ గుజుఁడు సంచరించుకాలమున జలరాసుల
యందుఁ జంద్రుఁ డుండి యాతఁడు గురుశుక్రలచే జూడఁబడు
చుండెనేని కుజచారదోష మేమియు నుండదు. మీనకర్కట
మకరములు పూర్ణజలరాసులు; వృశ్చికతులామేషములు పాద
జలరాసులు; ధనుర్మిథునకన్యారాసులు నిర్జలరాసులు. వీనిలోఁ
బూర్ణజలరాసులకు యుక్తములగు నక్షత్రములయందుఁ జంద్రుఁ
డుండ గురుశుక్రలచే జూడఁబడెనేని కుజదోషము పోవును.

—ॐ బుధగురుచారములఫలము ॐ—

సీ. ఆశ్వినిమృగశీర్ష హస్తోత్తరాచిత్త
 రోహిణి తారల రాహిణీయుఁ
 డుండంగఁ గట్టిన నొగి సుఖధనపుత్ర
 పౌత్ర సంపదలచేఁ బ్రబలుచుండు
 శ్రవణంబుచు త్తరాత్రయము పూర్వాషాఢ
 మృగశీర్ష స్పృహిణుల పుష్య
 మిని బృహస్పతియుండఁగను నిండ్లు గట్టినఁ
 గలిమి యాయుష్యంబు గలిగియుండు
 వీరివాసరముల వీరున్న రాసుల
 నుచ్చలందు వీర లుండఁగాను
 మండిరములు గట్ట మంచిది జనులకు
 వాస్తుశాస్త్రమతము వారిజాక్ష!

26

ఆశ్విని, మృగశీర్ష, హస్త, ఉత్తర, చిత్త, రోహిణియును
 నీయూరనక్షత్రములయందును బుధుండఁగను బుధవారము
 నందును, బుధుండు నివసించిన లగ్నమునందును, బుధున కుచ్చ
 ణ్ణానమైన కన్యయందుండఁగను గృహారంభమును జేసిరేని సుఖ
 ధనపుత్రపౌత్రాదిసంపద గలుగును. శ్రవణము, ఉత్తర, ఉత్త
 రాషాఢ, ఉత్తరాభాద్ర, పూర్వాషాఢ, మృగశీర్ష, ఆశ్లేష,
 రోహిణి, పుష్యమియును నీతోఁబ్పిది నక్షత్రములయందును బృహ
 స్పతియుండు కాలమునందును, బృహస్పతి వాసరమునందును,
 బృహస్పతియొక్క లగ్నమునందును, బృహస్పతి కుచ్చమగురాశి
 యందును, గృహారంభమును జేయుట మంచిది.

శుక్ర శని రాహుచారముల ఫలము

సీ. జ్యేష్ఠపునర్వసుచిత్రాశ్వినీధని
 పూసూరాధావిశాఖాద్ధ్రావరుణ
 తారల శుక్రం డెంతయు సంచరింపంగ
 నిండ్లు గట్టిన శుభం బెనయుఁ బతికి
 వరుణస్వాత్యుత్తరాభాద్ర పూర్వాభాద్ర
 యమధనిపూసూరాధామరేశి
 తారల శని యున్నతటి నిండ్లుగట్టిన
 యక్షరాక్షసగుహ్యాకాళిచేరుఁ
 దనర రాహువు నిల్చినతార మొదలు
 ఎదిరి తారలు పదునాల్గు మృతము లిట్టి
 తారకల నిండ్లు గట్టంగఁ దగ దటంచుఁ
 జెప్పిరారులు మొదలను శ్రీనివాస!

27

జ్యేష్ఠ, పునర్వసు, చిత్ర, అశ్విని, పూర్వాషాఢ, ధనిష్ఠ, అనూరాధ, విశాఖ, ఆర్ద్ర, శతభిషము అను నీ పది నక్షత్రముల యందును శుక్రం డున్నపుడు గృహారంభమునకుఁ బూనిన కర్తకు శుభంబులు గలుగును. శతభిషము, స్వాతి, ఉత్తరాభాద్ర, పూర్వాభాద్ర, భరణి, ధనిష్ఠ, అనూరాధ, జ్యేష్ఠ అను నీ నెనిమిది నక్షత్రములయందు శని సంచరించుచున్నపుడు గృహనిర్మాణము జేసిన యక్షరాక్షసపిశాచాదులు చేరును. రాహువు సంచరించునట్టి నక్షత్రము మొదలుకొని యెదురుగ నుండు పదునాలుగు నక్షత్రములయందు గృహారంభమును జేయరాదు.

— ౧౭ గురుశుక్రాస్తమయాదుల ఫలము —

క. గురుశుక్ర లస్తమించిన

బరువడి నీచస్థవృద్ధబాలకు లైన

విరసపుండావుల నుండిన

నరిసంయుత్తులైన బటికి హాని ముకుందా !

2౪

గురు శుక్ర లిరువురును నస్తమయమును బొందియుం
డంగా వృద్ధులైయున్నను, బాలకులైనను, నీచస్థానములనున్నను
శత్రుగ్రహములతోఁ గూడియున్నను గృహారంభమును జేయ
రాదు.

— ౧౮ వర్జేశ్వర ఫలము —

క. గృహనాయకజాతిగ్రహ

మహితయుతం బైన నస్తమయ మకానపుడు

మహి బలరహితుఁడు నౌతటి

గృహములు గట్టినను బరుల కిరవాఁ గృష్ణా.

౨౫

గృహయజమానుఁ డేజాతిపురుషుఁడో యాజాతిగ్రహము
శత్రువుతోఁ గూడినను, అస్తమయమును బొందినను, నీచస్థానము
బొందినను ఆనమయముల గృహములను గట్టరాదు.

— ౧౯ లగ్న ఫలము —

క. స్థిరలగ్నము లుత్తమములు

చరములువెస మధ్యమములు చర్చింపంగా

ధరయందు ద్విస్వభావము

లరయ నిషిద్ధంబులందు రావ్యలు కృష్ణా !

30

గృహనిర్మాణమునకు స్థిరలగ్నము లుత్తమములు, చర
లగ్నములు మధ్యమములు, ద్విస్వభావ లగ్నములు నిషిద్ధ

ములు, వృషభసింహవృశ్చికకుంభములు స్థిరగ్నములు, మేష
కర్కట తులామకరములు చరగ్నములు, మిథునకన్యా ధను
ర్శ్మినంబులు ద్విస్వభావములు.

— ౧౭ అగ్నగత గ్రహ ఫలము ౧౭ —

క. అరిగ్రహమునందుఁ బడుటను

గిరిసంఖ్యను గ్రహము లున్న గ్రహములుగట్టక
బరులకుఁ జేపడు నిజముగఁ

బరగఁగ నారంభలగ్న ఫల మిది కృష్ణా!

31

గ్రహారంభలగ్నమునకు నాఱవ యింటియందును, పది
యవ యింటియందును ఏడవ యింటియందును గ్రహములుండిన
గ్రహారంభమునకుఁ బూనరాదు. ఒక వేళ నెవరేని యట్లు పూనిన
నాగ్రహము పరులపా లగును.

— ౧౮ దిగాయరాశివిరోధములకు ఫలము ౧౮ —

సీ. ప్రాగ్దిశాధ్వజములు పగవృశ్చికమునకు

జ్వలనదిగ్ధూమముల్ యుపకు రిపులు

శమనదిక్సింహముల్ శత్రువు ల్కన్యకుఁ

గడుదైత్యదిక్కునుల్ కర్కయరులు

వరుణదిగ్వృషభముల్ విరసము ల్వింటికిఁ

బవనదిక్ ఖరములు పడవు తులకు

ధనుదిగ్గజములు తగవు మేషమునకు

శంభుదిక్కాకము ల్కుంభవైరు

లవును మకరంబు మిథునంబు హరియా వృషము

మధ్యమున నీల్పిరేనియు మడిసిపోవు

గావున దిగాయరాసులక్రమ మెఱింగి
యండ్లుగట్టిన శుభములు నెనఁగుఁ గృష్ణ.

32

తూర్పుదిక్కు ధ్వజాయము, పృచ్చికరాశివారికిఁ బనికిరాదు. ఆగ్నేయదిక్కు ధ్వజాయము, మీనరాశివారికిఁ బనికిరాదు. దక్షిణపుదిక్కు సింహాయము, కన్యారాశివారికిఁ దగదు. నైఋతిదిక్కు శ్వినాయము, గర్కటరాశివారి కనుకూలముకాదు. ఉత్తరదిక్కు పుష్యాయము, ధనుర్నక్షమువారికిఁ బనికిరాదు. వాయవ్యదిక్కు ఖరాయము, తులాలగ్నమువారి కనుకూలముకాదు. ఉత్తరదిక్కు గజాయము, మేషరాశివారికిఁ బనికిరాదు. ఈశాన్యము కాకాయము, కుంభరాశివారికిఁ గూడదు. మకరవిధునసింహాపృషభరాసులవారు గ్రామమధ్యంబు నందు గృహంబులను గట్టరాదు. కావున నివ్విధముగఁ దెలియక గృహనిర్మాణమును జేసిరేని యనేకములగు ననర్థములకుఁ బాత్రులగుదురు.

❧ వర్గాహారము ❧

సీ ఆకచటతపయశ లప్టవర్గంబులు

ప్రాగాదిదిశలను బరఁగు నందు

గర్భుడమాజ్జాలకకంఠీరవశ్వాన

సర్పమూషకగజశశములుండు

అధిపవర్గంబున కహితంబు పంచమ

వర్గంబు శేషంబు వరశుభంబు

అధికవర్గంబు దా నల్పవర్గపు మీఁద

నుండినఁ గర్తకు నుచితమగును

అధిక వర్ణస్థలంబుల నల్పవర్ణ
మున్నచో హాని యగు నందు రుక్మియందు
శత్రుమిత్రావృణంబుల జాడ లెఱిగి
యిండ్లుగట్టిన శుభముల నెఱుగు: గృహ.

33

అ ఆ ఇ ఈ ఉ ఊ లు అవర్ణము. ఈయవర్ణము తూర్పున నుండును. దీని కధిపతి గరుత్మంతాక్షుడు. క ఖ గ ఘ ఙ లు కవర్ణము. ఈ కవర్ణ మూగ్నేయమున నుండును. దీని కధిపతి మార్జా లము. చ ఛ జ ఝ ఞ లు చవర్ణము. ఇది దక్షిణమున నుండును. దీని కధిపతి సింహము. ట ఠ డ ఢ ణ లు టవర్ణము. ఇది నైర్వతి దిక్కున నుండును. దీని కధిపతి శునకము. త థ ద ధ న లు తవర్ణము. ఇది పశ్చిమమున నుండును. దీని కధిపతి సర్పము. ప ఫ బ భ మ లు పవర్ణము. ఇది వాయవ్యదిక్కున నుండును. దీని కధిపతి యేలుక. య ర ల వ లు యవర్ణము. ఇది యుత్తరమున నుండును. దీని కధిపతి యేనుగు. శ ష స హ లు శవర్ణము. ఇది యీశాన్యమున నుండును. దీని కధిపతి కుందేలు. ఈ యెనిమిదివర్ణములలో బ్రతివర్ణమునకు నైదవవర్ణము శత్రు స్థానము. కాబట్టి తన నామధేయమునందలి మొదటియక్షర మేవర్ణమునందుండునో చూచుకొని యావర్ణమునకు శత్రువర్ణ మునందు గృహారంభమును జేయరాదు. అధికవర్ణంబుగలవార లల్పవర్ణంబుగలచోట్ల నిండ్లుగట్టరాదు. అనగా గరుడవర్ణము వారు సర్పవర్ణముగలచోట నిండ్లు గట్టవచ్చును. ఇవిధంబుగ నధికౌల్పంబులను విచారింపవలయును. అల్పవర్ణముగలవారు అధికవర్ణముగలచోట నిండ్లుగట్టరాదు. అనగా సర్పవర్ణము

వారు గరుడవర్గము గలచోట నిండ్ల గట్టరాదు. యుక్తాయుక్తముల నెఱిగి యిండ్లుగట్టినవారు సుఖవంతు లగుదురు.

సీ. అరయంగ సాధ్యనామాద్యక్షరమువర్గ

సంఖ్యదాగుడిదిశ సరవి నిల్పి

వరసాధకాఖ్యాది వర్ణవర్ణపు సంఖ్య

వామభాగంబునఁ జేమ నిల్పి

గజభాగశేషంబు గణుతింప ధనమగు

తద్వ్యత్యయంబైనఁ దనరు ఋణము

ధనమెక్కు డైయున్న ధనవంతుఁ డైయుండు

ఋణమెక్కు డైయున్న ఋణముఁజేయు

ధనఋణంబులు సమమైనఁ దగునుసమత

యశము నశియించు వైరాఖ్య మార్తిజేయు

మూఢబుద్ధిని సద్దము ల్కొనసికిట్ట

కాదు గావున నిదియె మర్యాద గృహ!

34

ఒకఁడు వచ్చి 'నే నీదిక్కున నింటని గట్టవచ్చునా' అని యడుగు ననుకొనుండు. అడుగువానికి అభీష్టమైనదిక్కు 'అకచటతకయశ' వర్గములలో నెన్నవవర్గమగునో యా సంఖ్యను కుడిభాగమున నుంచి పిదప ప్రప్తయొక్క నామాద్యక్షర మెన్నవవర్గయందుండునో యాసంఖ్యను ఎడమభాగమున నుంచి యామొత్తమును ఎనిమిదితో భాగించగా మిగిలినసంఖ్య ధనమని యెఱుంగవలయును. తొలఁతటిసంఖ్యల నెడమదిక్కున నున్న సంఖ్యను గుడిప్రక్కను, కుడిప్రక్కనున్న సంఖ్య నెడమ ప్రక్కను బెట్టి యామొత్తమును ఎనిమిదితో భాగించగా మిగిలినసంఖ్య ఋణ మని యెఱుంగవలయును. ఇట్లు ధనఋణ

ములను రెంటిని డెలివీ ఋణముకంటె ధన మెక్కువయ్యెనేని యాదిక్కున గృహమును గట్టవచ్చును. ఋణ మెక్కువై ధనము తక్కువైనదిక్కున నిల్లుగట్టరాదు. ధనఋణములు రెండును సమముగ నుండుదిక్కున గృహమును గట్టుటవలన దోషము లేకపోయినను లాభములేదు. మఱియుఁ గర్తయొక్క నామాద్యక్షరమునకు నైదవవర్గము శత్రునర్గము గావున నట్టి శత్రునర్గస్థలమున గృహమును గట్టడగదు. గురుమూర్తియను నతఁ డుత్తరదిక్కున నిల్లుగట్టవచ్చునా యని యడుగు నను కొనుడు. ఉత్తరదిక్కుననుండువర్గము యవర్గము. ఆవర్గ మేడ వది. కర్తయొక్క నామాద్యక్షరము కవర్గములోనిది. ఆవర్గము రెండవది. 'అంకానాం వామతోగతిః' అను నియమము ననుసరించి యాసంఖ్య యిరువదియేడయ్యె. ఆసంఖ్య నెనిమిదితో భాగింపఁగా మిగిలినది మూడు. కావున ధనసంఖ్య మూడు. తొలుతటిసంఖ్యనే తలక్రిందుఁగఁ జేసిన డెబ్బదిరెం డగును. ఈసంఖ్య నెనిమిదితో భాగింపఁగా మిగిలిన దేమియు లేనందున ఋణములేదు. కావున గురుమూర్తి యనునతనికి ఉత్తరదిక్కున ఋణము లేక ధనముమాత్ర మధికమైయుండటచే నాదిక్కు గృహనిర్మాణమున కుచితమైయున్నది.

— నామరాశినిజాచలక్షణము —

సీ. షోడశచక్రంబు సుకుచిరంబుగ వ్రాసి

నడిమి నాల్గిండ్లు బోవిడిచి మొదల

నీశాన్యమున మీన మీరీతి గ్రమముదీ

ర్ణతంసులు ప్రదక్షిణముగ వ్రాసి

యందు శాలలుగట్టి నగుఫలం బొక్కటియై
 దును దొప్పినియు బంధుజనులఁ బ్రోచు
 పుగిరిరుదులఁ బోషింతు పరులను
 రెంట నాటింటఁ బదింటహాని
 నాలు గెనిమిది పండ్రెండు నాశనంబు
 గాన కర్త రాశ్యాదిగా గణనజేసి
 యిండ్లుకట్టిన శుభములు నెనయు నండు
 వాస్తుసిద్ధాంతవేత్తలు వారిజాక్ష.

35

నిలువుగ నైదుగీట్లను నడ్డముగ నైదుగీట్లను గీచిన పదునా
 రిండ్లగును. ఇదియే ఖండశిచక్రము. ఈచక్రమునందు నడిమి
 నాలుగిండ్లను విడిచి యీశాన్యము మొదలుచేసికొని మీనా
 దిగాఁ బండ్రెండు రాసులను బ్రదక్షిణాక్రమమున వ్రాసి కర్త
 యొక్క నామరాశికి గృహారంభమునకు నిర్ణయింపఁబడిన స్థలము
 యొక్కరాశి యెన్నవదగుచో యెంచవలయును. అట్లు లెక్కిం
 చఁగా నొకటి, ఐదు, తొమ్మిది రాసులుగలచోటులయందు
 గృహారంభమును జేయువాఁడు బంధుజనులను బోషించువాఁ
 డగును. కర్తయొక్క రాశికి మూడు, ఏడు, పదునొకండు
 రాసులుగలచోటుల గృహారంభమునుజేసిన బంధుచే బోషితుఁ
 డగును. కర్తయొక్క రాశికి రెండు, ఆరు, పది రాసులు
 గలచోట్ల నిల్లుగట్టిన హానిని బొందును. కర్తయొక్క రాశికి
 నాలుగు, ఎనిమిది, పండ్రెండుస్థానములు నాశకరము కావున
 నీవిధముగ నామరాశిని గృహారంభమునుజేయ నిశ్చయించిన
 స్థలము రాశిని అచ్చువలన జూచి యిండ్లుగట్టుట యుత్తమము.

క. కత్తెర ముమ్మాఁకుసులో

వృత్తముపణవాకృతియును వీధినిరోధా

యత్తము విషమా స్రంబగు

నెత్తము నిలయములు గట్ట నింద్యములు హరి.

36

కత్తెరగలదియు, మూడుమూలలు మాత్రము గలదియు, వలయాకారమైనదియు, మద్దెలవలె నున్నదియు, వీధులయడ్డగింపు గలదియు, విషమచతురము శగు భూమియందు గృహముల నిర్మింపఁ జనదు.

వ. మఱియును.

37

సీ. ఊసరభూమిని నూరికి నడుమను

గోణదేశంబుల గుంటపట్ల

నీరు పాతెమచోట నిందితం బగుతావు

పరగఁగ గుడినీడ పారునేలఁ

బుట్టఁబెట్టినచోటఁ దిట్టు బొందెడుచోట

గోగణంబులు మందగూడుచోటఁ

దగ్గెన వరుణార్కతనయుల దెసలుసు

బిలసమీపములను బ్రేతభూమి

తేనె నెయ్యి పెరుగు నూనె నెత్తురు మీను

శవము పిట్టకంపు లవణాసము

తగదు ఇండ్లుకట్టఁ దభ్యంబు నరులకు

వాస్తుశాస్త్రమతము వాసుదేవ!

38

ఊసరక్షేత్రము, గ్రామమధ్యప్రదేశము, గ్రామము యొక్క మూలల గుంటగల ప్రదేశము, నీరు పాతెఱువలము, పడుగురు నిందించెడు తావు, దేవాలయపు నీడపారు ప్రదేశము,

పుట్టలు గలచోటు, పదుగురచేఁ దిట్టుపడినభూమి, పశువులు మందచేరునట్టి చోటు, పశ్చిమ దక్షిణముల తక్కువగు స్థలము, బిలసమీపప్రదేశము, శ్వశాసము, తేనె, నెయ్యి, పెరుగు, నూనె, నెత్తురు, మీను, శవము, పిట్టలు—వీని వాసనగలచోటు, ఉప్పునేల ఈ ప్రదేశములందు గృహములను గట్టఁదగదు.

—ॐ గ్రాహ్యక్షేత్ర రసగంధస్వరూపము ॐ—

సీ. మహి శుభవర్ణంబు మధురరసంబును
 పద్మసుగంధంబు బ్రాహ్మణులకు
 రక్తవర్ణపు భూమి రసము కాషాయంబు
 హస్త్యశ్వవాసన యవనిపతుల
 కవసపచ్చనివర్ణ మాఘరసంబును
 పశుధాన్యగంధంబు వైశ్యులకును
 క్షితిసీలవర్ణంబు చేదుకారపు రసం
 బాసన పరిమళం బంఘ్రిజులకు
 శబలవర్ణమైన సంకరంబుల కగు
 మధురరసము తావి మంచదగును
 సస్యములు ఫలించు సర్వంసహస్థలి
 సకల జాతిజులకు సౌఖ్య మభవ!

39

తెల్లనివర్ణమును, తియ్యనిరుచియును, తామరపుష్పముల వాసనయును గలప్రదేశము బ్రాహ్మణులు గృహనిర్మాణము జేయ ననువైనది. ఎఱుపు రంగును, వగరురుచియును, హస్త్య శ్వముల వాసనయును గలతావు క్షత్రియులకు తగిలది. పచ్చని వర్ణమును, పుల్లని రసమును, పశువులయో - ధాన్యములయో వాసనయును గలచోటు వైశ్యులు గృహనిర్మాణము చేయఁ

దగినది. నల్లనిరంగును, చేదుకారములరుచియును, కల్లు వాసన
యును గలభూమి శూద్రు లిండ్లుగట్టఁదగినది. చిత్రవర్ణమును,
మధురరసమును గలప్రదేశము సంకరజాతివా రిండ్లుగట్ట
యోగ్యమైనది. మధురరసమును, సువాసనయుఁ గలిగిన సస్య
ములు ఫలించు ప్రదేశ మెల్లవారలకుఁ దగినది.

—ॐ భూప్రార్థన ॐ—

శ్లో. అస్మిన్ వస్తు వివర్ధస్వ ధనధాన్యాచిమేదిని,
ఉత్తమం వీర్యమాస్థాయ నమస్తే తుష్టిదాభవ. 40

—ॐ బలివిధి ॐ—

దేవతాభ్యః పితృభ్యోఽథ భూతేభ్యస్సహజంతుభిః,
ఏతత్సాననివాసిభ్యః ప్రయచ్ఛామి బలిం నమః. 41

—ॐ భూతోచ్ఛాటనము ॐ—

అముకస్యకరిష్యేత్ర వేశ్యయష్టదనుజ్ఞయా,
అపరస్పంతు యోయత్తు స్థానమన్యన్తతానమః. 42

—ॐ పల్లమున మృజ్జలముల నిండించువిధము; ఫలము ॐ—

సీ. నిలయాధిపుని మూరఁగొలిచి చౌకంబుగా
నంతియలోతుగా నచటఁ ద్రవ్వ
యామట్టిపూరింప నది కొంతమిగిలిన
ముదమునసంపదల్ పొదలు నెపుడు
సరిపోయినట్టైన సమఫలం బగునండు
వెలితియై యుండినఁ గలిమి జెఱచు
హరిదశ్వుఁ డస్త్రాద్రి కనుగమించినవేళ
నట్టిఖాతంబులో నంబు లెలమి

వాస్తు—8

నించి సూర్యోదయంబున నెన్ని జూడఁ
గొన్ని యుండిన నడుస్తైనఁ గూర్చు శుభము
పదునులేకున్న నెఱియలు వారియున్నఁ
దగని దాభూమి యిండ్లకు దానవారి.

43

గృహపతియొక్కమూరతో నలుచదరముగ మూరెఁ
డుండునట్లు కొలిచి త్రవ్వి మరల నామట్టిచే గుంటను బూడ్వ
వలయును. అట్లు పూడ్వగాఁ దొలుతటిమన్ను మిగిలిన శుభము.
సరిపోయెనేని సమఫలము. చాలకపోయెనేని దారిద్ర్యముగలు
గును. ఈగుంటయందు సూర్యాస్తమయమున నది నిండునటులు
ఉదకమునుజోసి మరునాటి సూర్యోదయమునఁ జూడవలయును.
అప్పటి కాగుంటయందు జలముండినను, బురదబురదగా నుండి
నను శుభము గలుగును. పదునులేకుండ నెఱ్ఱెలు వారియుండె
నేని యాభూమియందు గృహమును గట్టరాదు.

— ౧౭ జలావర్తతీక్షణము ౧౭ —

తే. నీళ్లుపాలును గుంటలో నించునపుడు
సరవిని బ్రదక్షిణంబుగాఁ దిరిగెనేని
కామధేనువురీతి నాభూమికర్త
కీప్రీతార్థంబు లొనగూర్చు నిందిరేశ!

44

నీళ్లును, పాలును బోయునపుడు గుంటలో ప్రదక్షిణ
ముగఁ దిరిగెనేని యాప్రదేశము కామధేనువువలె గర్తకు
నానాధములయిన శుభములను గలుగఁజేయును.

— ౧౮ హస్తపరిమాణము ౧౮ —

సీ. అడ్డంబుగా యవ లాటు దొంతిగ నిడ
నంగుళం బగునట్టి యంగుళములు

ముప్పదిరెండైన మొగిగిష్కు వనదగు
 నది ప్రాకృతులయిండ్ల కగును గొల్వ
 ముప్పదినాల్గయిన మొనయుఁ బ్రాజాపత్య
 మది వైశ్య శూద్రుల సదనములకు
 ముప్ప దాటింటను చొప్పడు ధను వన
 నది బ్రాహ్మణ క్షత్రియాభిమతము
 ముప్ప దెనిమిదింట నొప్పు ధనుగ్రహ
 మది సురాలయమున కమరుఁ గొల్వ
 గణనఁజేసి హస్తకమ్ముల కీరితి
 నిశ్చయంబు శాస్త్ర నియతి కృష్ణ.

45

అడ్డముగ నారుయవలను దొంతిగ నిడిన నెంత పొడ
 వగునో యది అంగుళ మనిపించుకొనును. అట్టి యంగుళములు
 ముప్పదిరెం డయ్యెనేని యది కిష్కు వను సంజ్ఞగల హస్త
 మగును. అట్టి కిష్కు హస్తంబుచేఁ బ్రాకృతుల గృహములఁ గట్ట
 వచ్చును. ముప్పదినాలు గంగుళము లయ్యెనేని ప్రాజాపత్య
 మగును. దానిచే వైశ్యులయొక్కయు శూద్రులయొక్కయు
 నిండ్లను గట్టవచ్చును. ముప్పదియా అంగుళము లయ్యెనేని ధను
 వగును. అది బ్రాహ్మణులయొక్కయు క్షత్రియులయొక్కయు
 నిండ్లను గట్ట ననువగును. ముప్పదియెనిమి దంగుళము లయ్యెనేని
 ధనుర్గ్రహ మగును. దీనిచే దేవాలయాదులను గొలువవలయును.
 సీ. అడ్డ మెన్నిది యవ లలరిన నంగుళం
 బంగుళాల్పంఁడె నదివిత స్తి

నవి రెండు హస్తమా నట మూడు వ్రీహాల
 పొడ వంగులం బని నుడువ నదియు
 మానాంగుళం బగు మనుజుని నడివేలి
 మధ్యమాంగుళపర్వమధ్యమందు
 మాత్రాంగుళం బగుమరి యవి యిరువది
 న్నాలైన హస్త మనంజెలంగు

నిట్టి హస్తంబులను భూమి నెలమిఁ గొలిచి
 పొడవు వెలుపు గుణింప నేర్పడుపదంబు
 ఆఖిలజాతుల కిదియ మర్యాదనుష్టు
 వాస్తుసిద్ధాంతమత మిది వారిజాక్ష.

46

అడ్డముగ నెనిమిది యవలు దొంతిగఁ బెట్టిన నయ్యెడు
 పొడవు అంగుళమగును, ఆయంగుళములు పండ్రెండయిన వితస్తి
 యగును. రెండు వితస్తు లొక హస్తమగును. మూడు సన్నని
 వడ్లగింజలను నిలువుగఁ బెట్టిన నయ్యెడు పొడవొక యంగుళము.
 ఇది మానాంగుళ ప్రమాణము. ఇట్టి హస్తముచే నిండ్లఁ గొలువ
 వలయును. మనుజుని నడివేలి మధ్యమాంగుళపర్వమధ్యమున గల
 యంతర మొక మాత్రాంగుళము. అట్టి యంగుళము లిరువది
 నాలుగయిన నొక హస్త మగును. వివిధ ప్రమాణములుగల యీ
 హస్తములతో భూమి నిడివి వెడలుపులను గొలిచి యాసంఖ్యల
 నొండొంటఁ బెంచిన వచ్చుమొత్తము పద మనఁబడును.

క. ధరణీసురులకు రాజుల

కరుదందగ వేణుదండమగు వైశ్యులకు

చరణప్రభవాదులకుఁ

దిరిసెనపూచండ మమరుఁ దెలియగఁ గృష్ణా! 47

బ్రాహ్మణక్షత్రియులగృహములు వెదురుగడతోఁ గొలువ
వలెను. వైశ్యయొక్కయు శూద్రాదులయొక్కయు గృహ
ములు దిరిసెనపు చండముతోఁ గొలువవలెను.

తే. కూర్చి యాగోపకరణముల్ గొలుచునపుడు
జగతి మాత్రాంగుళంబు ప్రశస్త మయ్యె
నితర మగునట్టి క్రియలందు నెలమి గొలువఁ
దనరు మానాంగుళంబు ప్రధాన మగుచు. 48

యజ్ఞశాలలను గొలుచుటకు మాత్రాంగుళహస్తము
ప్రశస్తము. తక్కిన క్రియలకు మానాంగుళహస్తము ప్రశ
స్తము.

—ॐ ప్రాక్సాధనశంకులక్షణము ॐ—

తే. వసుధఁ బ్రాక్సాధనపు శంకు వట్టు వగుచు
నమరు విస్తార మైదంగుళములు మొదల
నగ్ర మేకాంగుళాయత మలరుఁ బొడవు
పదియు రెం డంగుళంబుల విదిత మభవ! 49

ప్రాక్సాధనమును జేయుటకొఱకుఁ దగినదారువును దెచ్చి
మొదట మైదంగుళముల విస్తారమును, కొన నొక యంగుళము
విస్తారమును, పండ్రెండంగుళములు పొడవును నుండునట్లు వట్టు
వుగాఁ జేయవలెను.

—ॐ ప్రాచీనాధనము ॐ—

సీ. తనకుఁ గావలసిన ధరణీస్థలంబును
జదరంబుగాఁజేసి శంకుపొడవు

సూత్రంబుచేతను సొరిదివృత్తముఁ జుట్టి
 తన్నధ్యమంబగు ధరణి శంకు
 నిలిపి రేపటివేళ సలశంకుకొన నీడ
 వృత్తరేఖను సోఁక వేగ నచట
 బిందువు నిలిపి పెం పొంద మాపటివేళఁ
 దగశంక నీడ వృత్తమునసోఁక
 బిందువు బెట్టి తద్బిందు ద్వయం బంటఁ
 జక్కఁగా సూత్రంబు జూపి నపుడు
 ప్రాకృశ్చిమములగుఁ బ్రాకృశ్చిమంబుల
 బిందువుల్ నడుమఁగా నొందనొకటి
 నొక్కటిలోఁ జేర నొగివృత్తముల్ జుట్టి
 మత్స్యంబుపుట్టుఁ దన్నధ్యమునను
 మత్స్యపుచ్చాస్వసమంబు గా వృత్తరే
 ఖను సోఁక సూత్రంబుఁ జొనిపి యచట
 గురుతు లుంచిన దక్షిణోత్తరము లయ్యె
 వెలయు నచ్చట వృత్తముల్ విసరి నపుడు
 మూల లేర్పడు నీరితి మొదలదిక్కు
 లెఱుగ కిలుగట్టు పేలాగు ధరణి గృహ!

50

గృహమును గట్టఁదలంచిన భూమియందు మిట్టపల్లములు
 లేకుండునట్లు చదరముచేసి ప్రాచీనాధనపు శంకును నిలిపి అది
 నాటినగురుతుకానవచ్చును. ఆగురుతున సన్నపాటిమేకు దించి
 దానికి శంకెంతపొడవో అంతపొడవుసూత్ర ముండునట్లుగాఁ
 గట్టి వలయాకారముగఁ జుట్టిన నది శంకు విగణితావృత మని
 పించుకొనును, అంత నానాటిన మేకుదీసి యాగురుతున ప్రాచీ

సాధనశంకును నిలిపి రేపటివేళ నాశంకుకొన నీడ వృత్తరేఖపయి నెక్కడ సోకునో అచ్చట గులుతుగా బిందువుబెట్టి, మాపటి వేళ శంకునీడ వృత్తరేఖ యెక్కడ సోకునో అచ్చట గురుతుగా నింకొక బిందువుబెట్టి యా రెండు బిందువులకు సూత్రమును జక్కగాబట్టిన నాసూత్రము తూర్పు పడమరల కుండును. ఆ తూర్పు పడమరల బిందువులు నడుమనుండునట్లుగా వృత్తములఁ జుట్టిన మొదట వృత్తములలో మత్స్యరేఖ పుట్టును. ఆమత్స్య ముఖపుచ్చములఁ జక్కగా వృత్తరేఖను సోకునట్లుగా సూత్ర మునుబట్టి యక్కడ బిందువు లుంచవలెను. అవి గల చోటులు దక్షిణోత్తరము లగును. ఆ దక్షిణోత్తర బిందువులు నడుమనుండ వృత్తములఁ జుట్టిన నాలుగుమూల లేర్పడును. ఈవిధముగాఁ బ్రాగ్నిక్కును (తూర్పువిశు) సాధించి యింట్లు గట్టినయెడల సకల శుభములును చేకూరును.

— ౧౧ సూత్ర లక్షణము ౧౧ —

తే. దర్భసూత్రంబు ద్విజులకుఁ దగును నారి
కేళసూత్రంబు స్పృశులకు లీలఁ దనరు
వైశ్యులకుఁ దాళసూత్రంబు వసతియగును
శూద్రజాతికిఁ గార్పాససూత్ర మభవ !

51

బ్రాహ్మణులకు దర్భతోఁ బేనిన సూత్రము శ్రేయస్కురము. క్షత్రియులకు నారికేళసూత్రము శుభప్రదము. వైశ్యులకుఁ దాళసూత్ర ముత్తమము. శూద్రులకుఁ గార్పాససూత్రము క్షేమప్రదము.

క. ముడిలేకను వెలికొన లా

వడరంగ ముప్పురిని బెనఁచ నగుసూత్రము చొ

పుడు దేవద్విజన్మపులకు

వడి నిరువురి సూత్ర వితరవర్ణముల కగున్.

52

ముడిబడకుండునట్లు ముప్పురిఁబెట్టిన త్రాడుయొక్క వెలి
కొన లావుగ నుండవలయును. అట్టి త్రాటిచే దేవాలయములను
బ్రహ్మక్షత్రియ గృహములను కొలువవలయును. రెండు పేటలు
గల త్రాటిచే వైశ్యశూద్రుల గృహములను కొలువవలయును.

— శంకుసూత్ర లక్షణము —

తే. పిడికెడు వలంబు మూరెడఁపొడవు శంకు

మొదలు కొనఁజేసి డాకేలి ముష్టిఁ బట్టి

యష్టవారము ల్వలకెడియష్టిచేత

ఘట్టనము ప్రాశ్చభోదఙ్గుఖముల వలయు.

53

సారము గలిగి పిడికెడు లావు మూరెడు పొడవు గలిగిన
కొయ్యలను. దెచ్చి, మొదలు లావుగను, కొన సన్నముగను
నుండునట్లు చెక్కి వాని నెడమచేతఁ బట్టి, కొయ్యగూటమును
కుడిచేతఁ బట్టి, తూరుపునకుఁగాని ఉత్తరమునకుఁగాని ముఖ
ముండునట్లు కూరుచుండి శంకుసూత్రముపైన నెనిమిది మూలల
నుంచి కుడిచేతిగూటముతోఁ గొట్టవలెను.

— సూత్రమునుబట్టు లక్షణము —

క. భిత్తికి లో నగు నిండ్లకు

భిత్తికి వెలి దేవతలకు భిత్తికి నడుమక

హత్తును ప్రాకారంబున

కీతైఱుగున సూత్రనియతు లెసగును గృష్ణా!

54

గృహములకు గోడలకులోపల సూత్రమునుబట్టవలయును. దేవాలయములకు గోడలకు వెలుపల బట్టవలయును. ప్రాశారములకు గోడల నడుమబట్టవలయును.

శంకుభంగసూత్రత్వవనఫలము

సీ. ఆగ్నేయదిశశంకు సంతకుదిశనూలు

భగ్నమై తెగినను బటికి హాని

సురవైరిదిశశంకు పడమటిదిశనూలు

భగ్నమై తెగినను బత్తి నొచ్చు

పవమానుదిశశంకు పౌలస్త్యదిశనూలు

భగ్నమై తెగినను బ్రజకు నష్టి

పురహారుదిశశంకు పురుహూతుదిశనూలు

భగ్నమై తెగినను బ్రాణభీతి

యగును దక్షిణకు నటమిడిమూలల

సూత్రములు తెగినను శోకభయము

గలుగు దంపతులకుఁ దెలియఁగావలయు నీ

కరణి వాస్తుశాస్త్రగతులు శృష్ట !

55

ఆగ్నేయదిశయందు శంకువును నాటునపుడు శంకువు విరిగినను దక్షిణదిశయందు సూత్రము బట్టునపుడు సూత్రము తెగినను గృహపటికి హాని గలుగును. నిర్మతిమూలయందు శంకువు విరిగినను, పడమటిదిశయందు సూత్రము తెగినను గృహపతి భార్యకుఁ గీడు మూఁడును. వాయవ్యదిశయందు శంకువు విరిగినను, కుభేరదిశయందు సూత్రము తెగినను గృహపతి సంతానము నశించును. ఈశాన్యమున శంకువు విరిగినను, తూర్పున సూత్రము తెగినను వడ్డంగికిఁ బ్రాణహాని కలుగును.

మూలలయందు సూత్రము బట్టునపు డది తెగెనేని దంపతులకు శోకభయములు గలుగును.

— శ ల్య ప రీ ఙ్గ —

తే. వర్గశుద్ధిగ సూత్రముఁ బట్టునపుడు
సూత్ర మేజంతువులు దాఁటు సొరిపె నచట
మహిని ద్రవ్విన మనుజుప్రమాణమునను
వానిశల్యము లుండు నవశ్యముగను.

56

వర్గశుద్ధిగ సూత్రమును బట్టునపు డాసూత్రము నేచోట నేజంతువు దాఁటునో నూచోట మనుజుని లోఁతునఁ ద్రవ్వ నా జంతువు శల్యములు గానవచ్చును.

సీ. గొనకొని సూత్రంబు కోడిదాఁటినఁ దూర్పు

దెస బక్షిశల్యముల్ దేటపడును;

పిల్లిదాఁటినఁ గానుపించుఁ దచ్చల్యంబు

లాగ్నేయమున; లులాయంబు దాఁటు

శమనునిదెస మహిషంబుశల్యము లుండు;

శునిదాఁటు నైర్మతి మనిషియందు

వానిశల్యము లుండు; వడి వృషభంబు దాఁ

టిన వానియెప్పు లుండును జలేశు

కడను; రాసభము సంగతి దాఁటు దానియె

ప్పులు వాయుదెస నుండు; మొనసి హయము

దాఁటుఁ దచ్చల్యముల్ ధనదుదిక్కున నుండు;

కాకి దాఁటిన శశకమ్మునెప్పు

లీశాన్యమున నుండు; నెలమితో మనుజుండు

దాఁటిన మధ్యమస్థానమునను

మనుజులయెప్పులు గనుపించు సభ్యక్తు;
 డట వచ్చి యేదిక్కు సరసిచూచు
 నడట డెబ్బదిమూడు మాత్రాంగుళముల
 లోతున మనుష్యశల్యముల్ దూచు; వెట్టి
 వాఁ డటకు వచ్చి నిలుచుండి చూడ మాన
 వాఘు లుండు సశీతశ్నాంగుళాంతరమున.

57

గృహమునకు సూత్రమును బట్టునపుడు ఆసూత్రమును
 కోడిదాటినయెడల తూర్పునఁ బక్షిశల్యము లుండును. పిల్లి
 దాటిన నాగ్నేయమునఁ బిల్లియెముక లుండును. ఎనుపోతు
 దాటిన దక్షిణమున నెనుపోతు శల్యము లుండును. కుక్క
 దాటిన దాని యెప్పులు నిర్మతేదిక్కున నుండును. వృషభము
 దాటిన పడమటిదిశయందు వృషభశల్యము లుండును. గార్ద
 భము దాటినయెడల వానియెప్పులు వాయవ్యదిశ నుండును.
 గుఱ్ఱముదాటిన నుత్తరమున దాని శల్యము లుండును. కాకి
 దాటినయెడల నీశాన్యమునఁ గుందేటియెముక లుండును. మను
 ష్యుడు దాటిన మధ్యవృష్ణానమున మనుజుని శల్యము లుండును.
 తలయంటుకొనిన వాడు వచ్చి యే దెసజూచునో ఆ దెస మానవ
 శల్యములు డెబ్బదిమూడు మాత్రాంగుళముల లోతున
 నుండును. వెట్టివాడువచ్చి యెటనిలుచుండిచూచినను మానవ
 శల్యము లెనుబదియంగుళములలోతున నుండును.

—ॐ వర్గాక్షరప్రశ్నాఫలము ॐ—

సీ. సూత్రంబుపట్టెడుచోటికి నెవరైన
 వచ్చి యవర్ణపు నుచ్చరించి

ప్రశ్న చేసిన నింద్రు పదమున నిలుపున
 గజపక్షిశల్యముల్ గానుపించు
 నలిఁ గవర్గోచ్చారణప్రశ్న నాగ్నేయ
 మునఁ జేతెఁడెద మేషమూష కాది
 శల్యంబు లుండు; నెంచఁగ జవర్గోచ్చార
 ణప్రశ్న చే దక్షిణమున హస్త
 మాత్రాంతరంబున మహిష శల్యము లుండు;
 ధృతిఁ డవర్గువు నుచ్చరించు ప్రశ్న
 నసురకోణంబున హస్త మాత్రంబున
 శునక నరాస్థులు సొరిది నుండు;
 దగదవర్గోచ్చారిత ప్రశ్న చేఁ బశ్చి
 మమున హస్తద్వయ మాత్రమునను
 సర్పనక్రంబుల శల్యంబు లుండును;
 రహిఁ బవర్గాక్షర ప్రశ్న చేత
 మారుతవిశ హస్త మాత్రాంతరమున మా
 షకకురంగాస్థులు సరవి నుండు;
 రమణ యవర్గాక్షర ప్రశ్న చేత ను
 త్తరమున నిలుపున గరితురంగ
 శల్యంబు లుండుఁ; గొంచక శవర్గాక్షర
 ప్రశ్న నీశునిదెసబాహు మాత్ర
 గర్తాంతరముననుఁ గనుపించు శశవృక్ష
 శల్యముల్; వర్గాంత సమితి నుచ్చ
 రించుప్రశ్నను దగఁ బరికించ నెచట
 శల్యములు లేవు; కావున జగతి శల్య

శోధనముచేసి రచియింప శోభనంబు

మూఢగతి గట్టరా దండ్రు మురవిదారి !

58

గృహవరణమును సూత్రముబట్టికొలుచునప్పు డచటి కెవరయిన నేతెంచి అవర్గాక్షములు (అచ్చులు) మొదటఁ గల పదమున నుచ్చరించి బ్రశ్నించినయెడల తూర్పుదెస భూమిలోఁ మనిషిలోఁతున నేనుఁగు నెముకలుగాని పక్షియెముకలుగాని యుండును. కఖగఘలు మొదటఁ గల పదములతోఁ బ్రశ్నించిన నాగ్నేయదిశను జేతెఁడులోఁతున మేకయెముక లుండును. చఛ జఝలు మొదటఁగలపదములతోఁ బ్రశ్నించిన దక్షిణపు దిక్కునఁ జేతెఁడులోఁతున నెఱుమునెముక లుండును. టతడఢ వర్ణములు మొదటఁగల పదములతోఁ బ్రశ్నించిన నిర్గుతి దిశను జేతెఁడు లోఁతున కుక్కయెముక లేని, మఱుజునెముక లేని యుండును. తథ దథ వర్ణములాదిఁ గలపదములతోఁ బ్రశ్నించిన బడుమట రెండు చేతులలోఁతునఁ బాము నెముకలుకాని, మొఁలి యెముకలు కాని యుండును. పఫబభలు ఆదినిగల పదములతోఁ బ్రశ్నించిన వాయవ్యదిశను జేతెఁడు లోఁతున నెలుక యెముకలైన లేడి యెముకలైన నుండును. యరలవ లాదినిఁగల పదములఁ బ్రశ్నించిన నేనుఁగు నెముక లేని, గుట్టము నెముక లేని నిలివెడు లోఁతున నుండును. శషసహ లాదినిఁగల పదముల బ్రశ్నించిన నీశాన్యమునఁ జేయిలోతున గుండేటి యెముక లేని ఎద్దు నెముక లేని నుండును. జఞాణనమలు మొదటఁ గల పదములఁ బ్రశ్నించిన నాయమున నేయెడను నెముక లుండవు. ఇది తెలిసి స్థలమును పరిశోధించి యెముక లెచ్చటను లేకుండఁ జూచి యిండ్లు కట్టు కొనిన శుభము గలుగును.

మ. సుమతుల్ శల్యము లిందులేవుకద యంచుక బ్రశ్న గావింప ద
 త్వమయం బారసి వాస్తువేది వెనుక బాదచ్ఛాయలం దంతి నే
 త్రములంగూరిచి భానుసంఖ్య నిరవొందం బెంచిషట్సోమభా
 గముఁగావింపఁగజేషుసంఖ్య ఫలమార్గంబుల్వచింపందగున్.

గృహవరణము నేరుపఱచుసమయమునఁ బెద్ద లెవరేని
 'ఇచట నెముకలు లేవుకదా!' యని యడిగినచో, వాస్తుశాస్త్ర
 వేత్త యగ్రవాఁడు తన నీడపొడవు నపుడు పాదముతోఁగొలిచి
 అయిన సంఖ్య కిరువదెనిమిదిని గూర్చిన, వచ్చిన మొత్తమును
 బండ్రెంటుఁ బెంచి తల్లబ్బమును బదునారింతు భాగించవలెను. శేషిం
 చిన సంఖ్యనుబట్టి ఫలమును జెప్పఁదగును.

సీ. శేష మేకోత్తరాంతిత వృద్ధి బ్రాగాది
 దిశలఁ బదాఱింతుఁ దెలియువరుస
 నిలనుండును గపాల మిటుకయిఁ బెంకులుఁ
 గట్టెలు దేవసంఘములనెలవు
 బూడిద శవమును బొగ్గులు ధాన్యము
 ధనముఁ బాపాణంబు దుర్దురంబు
 గోశల్యసమితియుఁ గుక్కయెమ్ములుఁ బిశా
 చముఁ బిశాచముల సంస్థాపనంబుఁ
 బ్రశ్నలక్షణ మీరీతిఁ బరఁగియుండుఁ
 గావున ధరిత్రి శోధింపఁ గాఁ బొసంగు
 వెలయ నందు శుభాశుభంబులను దెలిసి
 యింట్లు గట్టినఁ దత్ఫలంబెసగుఁ గృష్ణ !

60

ఒకటిమిగిలినచోఁ దూరుపునఁ దలపుత్తయు, రెండు
 మిగిలినఁ దూరుపునకు నాగ్నేయమునకు నడుమ నిటుకయు,

మాఁడుమిగిలిన నాగ్నేయమునఁ గుండవెంకులు, నాలుగు మిగిలిన దక్షిణమున నాగ్నేయమునకు నడుమఁ గట్టెలు, అయిదు మిగిలిన దక్షిణమున దేవతలు, ఆఱు మిగిలిన దక్షిణమునకు నిర్మతిదిశకునడమ బూడిదయు, ఏడు మిగిలిన నిర్మతిదిశను శవ స్థాపనము, ఎనిమిది మిగిలిన నిర్మతికిఁ బడుమటికి నడుమ బొగ్గులు, తొమ్మిది మిగిలిన బడుమట ధాన్యము, పది మిగిలినఁ బడుమటికి వాయవ్యమునకు నడుమ ధనము, పదనొకొండు మిగిలిన వాయవ్యమున తాలు, పండ్రెండుమిగిలిన వాయవ్యమునకు సుత్తరమునకు నడుమఁ గప్పలు, పదుమాఁడుమిగిలిన ఉత్తరమున లావు నెముకలు, పదునాలుగు మిగిలిన ఉత్తరమునకు నీశాన్యమునకు నడుమఁ గుక్కయెముకలు, పదునయిదు మిగిలిన ఈశాన్యమున భూతములు, పదునారు మిగిలిన ఈశాన్యమునకుఁ దూరుపునకు నడుమ విశాచసంస్థాపనము నుండును. వీనిలో మంచి నెబ్బరల నెఱిగి యిండ్లు కట్టుకొనవలెను.

తే. రమణతో భూమి శోధించునమయమునను

నిటుక తాఁబేలు బియ్యము నిసుముఁ గప్ప

తాళ్లు గోశృంగములుఁగన్నఁ బ్రబలు భాగ్య

మనుచుఁ జెప్పిరి మునివర్యు లంబుజాక్ష !

61

భూమిని బరిశోధించునపు డీటుక, తాఁబేలు, బియ్యము, ఇసుక, కప్ప, తాళ్లు, ఆవుకొమ్ములు కనుపించినయెడల మంగళము.

క. కలహమగుఁ బెంకు లుండిన,

వెలిమిడి రోగంబు, పొట్టు వేడఱికము, బొ

గ్గులు మృత్యుఁ, గట్టె లగ్ని

జ్వలితము కులనాశనంబు శల్యము లభవా!

62

భూమిని బరిశోధించు బెంకులు గనుపించినఁ గలహము,
బూడిద కనుపించిన రోగము, పొట్టున్న దారిద్ర్యము, బొగ్గు
లగువడిన మృత్యువు, కట్టె లున్న నగ్ని బాధ, ఎముక లున్నఁ గుల
నాశనము నగును.

—౧౧ గృహోపరణమున నుండు వివిధజంతుశల్యములకు ఫలము ౧—

సీ. భూశోధనము లేక పూనిగృహంబులు

గట్టిన నయ్యెడు నట్టి ఫలము

దెలిపెదఁ బశువులు గలిగియుండియు నింటఁ

బాడి లేకుండిన బాలుశల్య

ములు దూర్పు దెస నుండు; నిలవతులే ప్రాద్దుఁ

గోపంబుఁ జేసిన గుఱ్ఱమెముక

లాగ్నే యమున నుండు; నహరహంబును జ్వర

తాపము ల్గల్గిన దంతిశల్య

ములు నుండు దక్షిణంబున; ఋణంబులచేత

సుడివడియుండిన సూకరంబు

శల్యము లుండు రాక్షసునిదిక్కున; నప

మృత్యుఘోషంబులు మించెనేని

వృషభశల్యము లుండు వెనుక బశ్చిమంబున;

గ్రామంబులోఁ బ్రజ ల్కలహమాడి

యూరు పెళ్లెమటంచుఁ బోలినగార్దభ

శల్యము ల్తాపతస్థలీని నుండు;

నర్థనాశనము ప్రత్యహము గల్గినమేష
 శల్యంబు లుండు వైశ్రవణు దెసను;
 బొరుగులెప్పుడు చాలఁ బోరుచు నుండిన
 నీశాన్యమునఁ గుక్కయెముక లుండు;
 నింటను గలహంబు లేప్రాద్దు గలిగిన
 నట్టింటనుండును నరునిశిరము
 ఇది పరీక్షింపవలసిన నిట్టిచోట్ల
 నాటుజేనలు వెడలుపు నంతలోతు
 త్రవ్వియది తీసివేయఁ గర్తకు లభించు
 నాయురారోగ్యభాగ్యంబు లంబుజాక్ష !

63

భూమిని పరిశోధింపక యిండ్లుకట్టినయెడల నగుఫలము
 లను తత్కారణములను దెలుపుచున్నాఁడు:—పశువు లున్నను
 పాడిలేకుండునేని నిల్లకట్టిన భూమియందుఁ దూరుపుదిక్కున
 శిశువులయెముకలుండును. ఇంటి యజమానునిపయి రా జెల్లపు
 డును గోపించుచుండిన నాగ్నేయమున గుట్టపుటెముక లుండును.
 ఇంటిలోనివా రెల్లపుడును రోగములతో నవయుచుండినయెడల
 దక్షిణమున నేనుఁగు నెముకలుండును. ఋణబాధగలిగియుండిన
 యెడల నైర్మతిమూలను బందియెముక లుండును. అపమృత్యువు
 తఱచు సంభవించుచుండునేని పడుమట ఎద్దునెముక లుండును.
 గ్రామములోనివారు జగడమాడి యూరువెడలఁగొట్టఁ జూచిన
 యెడల గాడిదయెముకలు వాయవ్యమున నుండును. ఎల్లప్పుడును
 ధనము నశించుచుండిన నుత్తరమున మేకయెముక లుండును.
 ఇరుగుపొరుగువా రెప్పుడును జగడమాడుచుండినయెడల నీశా
 న్యమునఁ గుక్కయెముక లుండును. ఇంటిలోనివారు నిరంత

రముఁ బరస్పరము కలహించుచుండినయెడల నట్టింట మనుష్యుని తలపుచుకయుండును. ఆయాబాధలపా లగుచుండువా రాయా దిక్కు నాటుజేనలవెడలుపు, అంతియపొడవు, అంతియలోతు త్రవ్వి అచ్చట నున్న ఆయాజంతువుల యెముకలను దీసివేసిన యెడల నాబాధలు తొలఁగును.

❧ గుణావర్తనము ❶ ❧

ఉ. వర్తిల్లు నేడుజేనలు దివాకసగేహములకా ధరకా గుణా,
వర్తనఁజేయ; బ్రాహ్మణనివాసము పణ్డితి, రాజగేహముల్,
స్ఫూర్తిగ నొప్పు, నైదిటను, బొంపగు నాల్గిట వైశ్యసత్త్వ
ముల్, గీర్తిదమాను మూఁడిట నొగిక బదసంభవగేహ
ముల్ హరీ. 64

దేవాలయమునుగట్టుటకు నేడుజేనలలోతును బ్రాహ్మ
ణులయిండ్లు గట్టుటకు నాటుజేనలలోతును రాజులయిండ్లకు
నైదుజేనలలోతును వైశ్యులయిండ్లకు నాలుగుజేనలలోతును
శూద్రులయిండ్లకు మూడుజేనలలోతును గుణావర్తనము
(Foundation) త్రవ్వవలయును.

❧ గుణావర్తనమును నింపుట ❷ ❧

క. మునుపు గుణావర్తనఁ జే
సింఘాతము సించురీతిఁ జెప్పెద తాళ్లకా
తనరగ నిసుమును జలమును
నెనయఁగ శాస్త్రోక్తమార్గ మిది వసజాతా!

65

గుణావర్తనమును మరలఁ బూడుచునట్టిరీతిని దెలుపు
చున్నాను. ముందు త్రవ్వినగుంటయందు తాళ్లను బఱపవలెను.
తరువాత నిసుకపోయవలెను. ఆటుపయి నీరు నింపవలెను. ఇట్లు

చేసి గుంటను పూడిచి దక్షిణోత్తరముల నెత్తుగనుండునట్లు చూచు కొనవలెను.

❖ జలగతిలక్షణము ❖

సీ. అన్యగేహజలంబు లాత్మగేహమున క
 గణ్యమైవచ్చినఁ గలహమొదవుఁ
 దనయింటిలోనీళ్లు దగఁదూర్పు దెస నేఁగఁ
 బుత్రలాభంబెప్పుఁ బొసఁగఁజేయు
 నాగ్నేయమున నర్థహాసంపాదించు
 బెరయుదక్షిణమున మృత్యుభయము
 రాక్షసేశుని దెస రాజభయం బగుఁ
 బశ్చిమంబునఁగీడు పత్నికొదవుఁ
 బవనుని దెస నష్టి పశువుల కెప్పుడు
 ధనదుని దెసఁ గల్గు ధనసమృద్ధి
 శివునికోణమునను శివకరం బగునిఁట
 నింకెనేనిఁ బొసఁగ దిందిరేశ !

66

ఇరుగువారి యింటినీరు తనయింటివైపు పారినఁ గలహము గలుగును. తన యింటినీరు తూరుపునకుఁ బాతెనేనిఁ బుత్ర సంతతి గలుగును. ఆగ్నేయమునకుఁ బ్రవహించిన ద్రవ్యనాశన మగును. దక్షిణమునకుఁ బాతిన మరణభయము గలుగును. నైరుతిదిశకుఁ బోవునేని రాజువలన భీతి గలుగును. పడమటి దెసకుఁబాతిన భార్యకుఁ జేటుపగును. వాయవ్యదిశకుఁ బాతినఁ బశువులకుఁ జేటుమూడును. ఉత్తరమునకుఁ బోవునేని ధనలాభ మగును. ఈశాన్యమునకుఁ బాతిన శుభము లగును. ఇంటనే యింకునేని యమంగళ మగును.

—ॐ ఏకాదశపద్యపు ॐ—

సీ. పదమెన్నిదిటఁ బెంచి పండ్రెంటఁ బాల్గొన్న
శేషంబు ధన మగు శ్రీనివాస!

శిఖి వసుసంఖ్యల శేషంబు ఋణ మగు
నవగజ శేషంబు నాయ మగును
చెలువుగ ఋతుదిన శేషంబు తిథి యగు
నవసప్తశేష మెన్నఁదగు వార

మప్త తారాశేష మగును నక్షత్రంబు
యంగయోగశేషంబు యోగమరయ

బాణపర్వత శేషంబు పగఁగు గరణ
మంగ నవశేషమెన్నఁగ నంశ యగును
తోష్టిదియు నూటయిరువదిఁ దోఁచునాయు
వాయువప్తమశేష మాశాధిపతులు.

67

ఇంటి యడుగు నిడుపును వెడలుపుతో గుణింపనగు
లబ్ధము, పదము, తేత్ర (ఫల)ము, ధృవము ననుపేరులఁ బరఁ
గును. అట్టి పదమును ఎనిమిదితోఁబెంచి పండ్రెంట భాగింపఁగా
మిగిలిన సంఖ్య ధనము; మఱియు నాపదమునే మూఁటఁబెంచి
యెనిమిదింట భాగింప మిగులు శేషము ఋణము; తోష్టిదిటఁ
బెంచి యెనిమిదిట భాగింప మిగిలినది ఆయము; ఆఱింటఁ బెంచి
ముప్పదిట భాగింప మిగులునది తిథి; తోష్టిదిచేఁ బెంచి
యేడింట పాలుగొన మిగులు సంఖ్య వారము; ఎనిమిదిచేత
గుణించి యిరువదియేడింట భాగింప నిలుచు శేషము నక్ష
త్రము; నాల్గింటఁబెంచి యిరువదియేడింట హరింప మిగులు
శేషము యోగము; అయిదుచేఁ బెంచి యేడింట పాలుగొన

మిగులునది కరణము; ఆటుతో గుణించి తొమ్మిదిచే భాగింప నుండు శేషము అంశము; తొమ్మిదితోఁ బెంచి నూటయిరువదితో హరింప మిగిలినది ఆయుస్సు; ఆయుస్సునే యెనిమిదిట భాగింప మిగులు సంఖ్య దిక్పతి అగును. ఇట్లు ధన ఋణాదులను పెంచి భాగింపఁగా శేషము లేకుండునేని ధనము ౧౨, ఋణము ౮, ఆయుము ౮, తిథి ౩౦, వాగము ౭, నక్షత్రము ౨౭, యోగము ౨౭, కరణము ౭, అంశ ౯, ఆయువు ౧౨౦, దిక్పతి ౮ అని యెఱుఁగునది.

— ౧౭ ధనఋణములు ౧౭ —

క. ధన మెక్కుడయిన ధనికుఁడు

ఋణ మెక్కువ యయినఁ గర్త ఋణవంతుఁడగున్

ధనఋణములు సమమయినను

వినుఁ డాదాయంబు కొలఁది వెచ్చము కృష్ణా! 68

ధనమధికము, ఋణము తక్కువ అయిన గృహపతి ధన వంతుఁ డగును. ఋణమధికము, ధనము తక్కువ అయిన అప్పుల కాపగును. ధన ఋణములసంఖ్య సమమయిన నాదాయము వ్యయము సమముగ నుండును.

— ౧౮ ఆ య ము లు ౧౮ —

సీ. పద మెన్నిదింటిచే బాలుగొనిన శేష

మొక్కటైనను ధ్వజం బొనరుఁ గృష్ణ

రెంట ధూమంబు మూడింట సింహంబు నా

ల్లింటఁ గుర్కూర మయి దింట వృషము

ఖరమగు పట్కంబు, గజ మేడిటను గాక

మెనిమిది మిగిలిన నెసఁగియుండు

నైంద్రదిశాదిగా నాయంబు లెన్నిది

కర్త లింద్రాది దిక్పతులు వరుస

హరియు గజమున నుండుఁ గేసరియు గజము

వృషము పయినుండుఁ దనయందె వృషభముండు

ధూమమునఁ దక్క నన్నిటఁ దొడరుధ్వజము

నవలి వందందె తగుఁ జొరవన్యదిశల.

69

పదమును దొవ్విదితోఁ బెంచి యెనిమిదిటఁ బాలుగొన్న
శేషమొకటి యయిన ధ్వజాయము; రెండయిన ధూమాయము;
మూడయిన సింహాయము; నాలుగయిన శ్వానాయము; అయి
దయిన వృషభాయము; ఆఱయిన ఖరాయము; ఏడయిన గజా
యము; ఎనిమిదయినఁ గాకాయము. ధ్వజాయమునకు నింద్రుఁడు;
ధూమాయమున కగ్ని, సింహాయమునకు యముఁడు, శ్వానాయ
మునకు నిర్భతి, వృషభాయమునకు వరుణుఁడు, ఖరాయమునకు
వాయువు, గజాయమునకుఁ గుబేరుఁడు, కాకాయమున కీశా
నుఁడు నధిపతులు. ఆయా యాయములను వానివాని యధి
పతుల దిక్కులయందుఁ గట్టవచ్చును. మఱియు సింహాయము
నుత్తరమునను, సింహగజాయములను బడమటను, వృషాయ
మును బడమటను మాత్రమును, ధ్వజాయము నాగ్నేయమునఁ
దక్కఁ దక్కిన యన్ని దిక్కులనుగూడ గట్టవచ్చును. తక్కిన
ఆయములను తమయధిపతుల దిక్కులయందు మాత్రమే కట్ట
వచ్చును. ఇతర దిక్కులఁ గట్టరాదు.

క. ధ్వజ సింహ వృషభ గజములు

నిజముగ వర్తిల్లు విప్రనృపగృహములకుఁ

ధ్వజ వృషభ గజాయములూ

రుజపాదజులకుఁ దగున్ సరోరుహనయనా!*

70

ధ్వజాయసింహాయములు బ్రాహ్మణులకును క్షత్రియులకును, వృషభాయగజాయములు వైశ్య శూద్రులకును దగును.

చ. ధ్వజము కృత్తార్థతం జైఁగుఁ దద్దయమృత్యువొసంగు ధూమమున్, విజయము సింహ మెన్నఁ గడవెశ్వనిరోగముఁ గుర్మరంబునన్, నిజ మగురాజ్యమావృషము నిత్యము దుఃఖము రాసభంబునన్, గజము శుభం బొనర్పు మఱి కాకము నిష్ఫల మంబుజాననా.

71

ధ్వజాయము గృహపతిని గృతార్థునిఁజేయును; ధూమాయము గృహపతికి మృతిని గలిగించును; సింహాయము విజయ

* ఒకానొక మాతృకయం దీక్రిందిపద్య మిచట గలదు, దీని కర్థము స్పష్టము.

సీ. కమరి కంచరి కమసాల కమరి

యూపజీవులకు ధూమ మొనరు నెపుడు

నతిపరాక్రమవంతులకు నాయుధోపజీ

వులకు సింహాయము జెలువెసంగు

జర్కారకతురుష్కనవామిపాశన

పలల విక్రయాలకు నలరు శునము

బేహార్లు గొల్లలు...కృషికుల

కగువృషభాయంబు నవనిలోన

వేశ్యలకు నటకులకును వెలయుఖరము

సాలెవాండ్రకుఁ జెట్లకు సామజంబు

నంత్యజాంబవద్ రజకుల కగునుగాక

మఖిల వర్ణంబులకు ధ్వజాయంబు శుభము,

మును గలిగించును; శ్వానాయము రోగమునుగలుగజేయును; వృషభాయము రాజ్యమును గలిగించును; ఖరాయము దుఃఖ కరము; గజాయము సౌఖ్యము నొసగును. కాకాయము నిష్ప్రయోజక మగును.

క. ప్రకృతమగు వేళ నాయము

నకుటిలమతి నిర్ణయింప నంగుళహీనా

ధికమయిన బూర్ణ ఫల మగు

సుకరం బగు నొండుగాదు సురపతి వినుతా!

72

ఆయములమాన మంగుళ మెక్కువయినను దక్కువయినను బూర్ణాయ ఫలమునే కలుగజేయును.

తే. ధ్వజమునకు మూడు బుణ మాటు నిజము ధూమ

మునకు నొక్కటి హరికి నాలైనయు శునికి

నేడు గోసంఖ్య ఖరమున కెసగు రెండు

గజమునకు నైదు వసు సంఖ్య కాకమునకు.

73

బుణము ధ్వజాయమునకు మూడు, ధూమాయమున కాటు, సింహాయమున కొకటి, శ్వానాయమునకు నాలుగు, వృషభాయమున కేడు, ఖరాయమునకు రెండు, గజాయమున కయిదు, కాకాయమున కెనిమిది యగును.

— తిథులు —

ఆ. శుద్ధపాడ్యమయిన శోకంబు వాటిల్లు

రిక్తదినము లయిన రిక్తు జేయు

దర్శయందుఁ బఠికి దప్పదు మృత్యువు.

కడమదినములందుఁ గలుగు శుభము.

74

ఆయము తిథి శుద్ధపాడ్యమి గృహపతికి దుఃఖమును గలిగించును. చవితి నవమి చతుర్దశి అను రిక్తతిథులు దారిద్ర్యమును గలిగించును. అమావాస్య మృత్యువును గలిగించును. తక్కిన తిథులు శుభదాయకములు.

❧ వారములు ❧

తే. శుక్ర సోమవారములు శుభకరములు
బుధబృహస్పతి వారాల బౌసగు ధనము
సూర్యభౌములవారముల్ శోకకరులు
శనిదినము తస్కరభయంబు జలజనాభ!

75

ఆయముయొక్క వారములు శుక్ర సోమవారములయిన శుభముగలుగును; బుధగురువారములయిన ధనము గలుగును; సూర్యాంగారకవారము లయిన దుఃఖము గలుగును; శనివారమయిన దొంగలభయమును గలుగును.

❧ వారములకుఁ గరణములు ❧

తే. భానువాసరమాదిగాఁ బ్రబలునేడు
వాసరంబుల వర్తించు వణజి గరజి
పరగఁ దైతిల కౌలవ బాలవములు
క్రమముతో బవభద్ర లకౌకరణము లగు.

76

ఆదివారమునకు వణజి, సోమవారమునకు గరజి, మంగళవారమునకుఁ దైతిల, బుధవారమునకుఁ గౌలవ, గురువారమునకు బాలవ, శుక్రవారమునకు బవ, శనివారమునకు భద్రాకరణము అని ఏకాదశవర్ణగణితసీద్ధము.

— నక్షత్రములు —

సీ. రూపింప నశ్వని రోహిణి మృగశీర్ష
 లలపుష్య హస్త చిత్రానరాధ
 లారూఢిమై నుత్తరాషాఢవిష్ణుపుల్
 సరవి ధనిష్ఠయు శతభిషంబు
 లనఁదగునీతార లత్యుత్తమంబులు
 నుర్వి నార్ద్రపునర్వసూత్తరలును
 బరఁగజ్యేష్ఠోత్తరాభాద్ర రేవతులవి
 మధ్యమతారలు మఱియు భరణి
 వహ్నియూశ్లేషమఖిలు పూర్వాత్రయంబు
 నెలమి స్వాతివిశాఖమూలలను బదియు
 నధమతారలు నింద్యంబు లనఁగఁదగును
 వాస్తుసిద్ధాంతమార్గముల్వారిజాక్ష !

77

అశ్వని, రోహిణి, మృగశీర్ష, పుష్యమి, హస్త, చిత్ర, అనూ
 రాధ, ఉత్తరాషాఢ, శ్రవణము, ధనిష్ఠ, శతభిషము నను నీపదు
 నొకండు ఆయనక్షత్రము లుత్తమములు. ఆర్ద్ర, పునర్వసు,
 ఉత్తర, జ్యేష్ఠ, ఉత్తరాభాద్ర, రేవతి అను నీయాఱు నక్షత్ర
 ములు మధ్యమములు. భరణి, కృత్తిక, ఆశ్లేష, మఖ, పుబ్బ,
 పూర్వాషాఢ, పూర్వాభాద్ర, స్వాతి, విశాఖ, మూల అను
 నీపది నక్షత్రములు నధమములు. ఇవి గృహనిర్మాణ కాలపు నక్ష
 త్రములు కావు. ఏకాదశ వర్గగణితానుసారము ఆయమునకుఁ
 జేందినవి:

— యోగములు —

తే. వజ్రపరిఘవ్యతీపాత వైధృతులును
గండశూలాతిగండవిష్కంభములును
సరయ వ్యాఘాతమును నివి యశుభదములు
కడమయోగంబు లెల్లను గార్యసిద్ధి.

78

ఏకాదశవర్గగణితసిద్ధము లగుయోగముల వజ్రము,
పరిఘ, వ్యతీపాతము, వైధృతి, గండము, శూలము, అతిగండము,
విష్కంభము, వ్యాఘాతము అనుయోగము లమంగళములు.
తక్కినవన్నియు శుభకరములు.

— నక్షత్రయోగములు, తత్ఫలము —

తే. అశ్విహర్ష విధి ప్రీతి ఆదితిపాత
పైతృ శోభన హస్త శివద్విదైవ
ధృతి నిర్మతిశుభ విష్ణువృద్ధి స్వజాంఘ్రి
నైంద్రమును వార్ధిలోకధనాంశ లభవ.

79

అశ్వినికి హర్షము, రోహిణికి ప్రీతి, పునర్వసునకు వ్యతీ
పాత, మఖకు శోభనము, హస్తకు శివము, విశాఖకు ధృతి,
మూలకు శుభము, శ్రవణమునకు వృద్ధి, పూర్వాభాద్రకు
నైంద్రము ననునవి యోగములు. ఈనక్షత్రములయొక్క యీ
యోగములకు ధనము నాలుగు, అంశ మూడు నగును.

సీ. భరణి విష్కంభంబు పద్మారిసిద్ధియుఁ
బుష్కసాభాగ్యముల్ పుబ్బ పరిఘ
చిత్త సుకర్తంబు మైత్ర సాధంబు పూ
ర్వాషాఢగండంబు వసువుబ్రహ్మ

ఉత్తరాభాద్రయు నొనర వ్యాఘాతంబు
 నివి ధనమెన్నిదాటెన్ననంశ
 అన్నియు వజ్రంబు నాద్రి యాయుష్షాను
 సహివరీయానుత్తరాతిగండ

మనిలభము సిద్ధమింద్రు మొనర శూల
 ఉత్తరాషాఢ శుక్లంబు నుదకపతియు
 ధ్రువము రేవతి వైధృతి నివియు ధనముఁ
 బదియు రెండంశ తొమ్మిది పంకజాక్ష !

80

భరణికి విష్ణుంభమును, మృగశీర్షకు సిద్ధియు, పుష్యమికి
 సాభాగ్యమును, పుబ్బకుఁ బరిఘము, చిత్రకు సుకర్తము, అనూ
 రాధకు సాధ్యము, పూర్వాషాఢకు గండము, ధనిష్ఠకు బ్రహ్మము,
 ఉత్తరాభాద్రకు వ్యాఘాతము ననునవి యోగములు. వీనికి ధన
 మేనిమిది, అంశ యయిదు నగును. కృత్తికకు వజ్రము, ఆర్ద్రకు
 ఆయుష్షా, ఆశ్లేషకు వరీయా, ఉత్తరకు అతిగండము, స్వాతికి
 సిద్ధము, జ్యేష్ఠకు శూల, ఉత్తరాషాఢకు శుభ్రము, శతభిషకు
 ద్రువము, రేవతికి వైధృతి ననునవి యోగములు. వీనికి ధనము
 పండ్రెండు, అంశ తొమ్మిది యగును.

— క రణ ము లు —

క. మేలొదవును బవ బాలవ

కాలవలైతులలు గరజి కడుమధ్యమ మే

వేళను వణజియు భద్రయు

వాలాయముఁ గానివండు వసుదేవసుతా !

81

ఏకాదశవర్గగణిత సిద్ధములగు కరణములలో బవ,

బాలవ, తైత్తిల, కాలవ లుత్తమములు. గరజి మధ్యమము
వణజిభద్రలు రెండును నెల్లపుడును నశుభదములు.

— ౧౭ అంశలు ౧౭ —

ఆ. సారిది నష్ట వృద్ధి శుభదాహమృతిచోర
పుత్ర గోసమాజ పుష్టులందు
నలరు మూడు తొమ్మిదంశల శుభమొందు
హీనమగు షడంశ యెన్నఁ గృష్ణ!

82

నష్టాంశ, వృద్ధ్యంశ, ద్రువాంశ, దాహాంశ, చోరాంశ,
పుత్రాంశ, గోధనాంశ, పుష్ట్యంశ అనునవి తొమ్మిది అంశలు వీనిలో
మూడు తొమ్మిది యుత్తమములు. ఆఱవది యధమము. తక్కి
నవి మధ్యమములు.

— ౧౮ ఆయుఃపరిమాణ దిక్పతిఫలములు ౧౮ —

సీ. అటువదేండ్లకు నాయువధికమై యున్నను
గర్తను భాగ్యసంకలితుఁ జేయు
హీనమైనఁ బలికి హానిప్రదంబగు
నింద్రుండు కామ్యార్థ మిచ్చు నెపుడుఁ
బవనమిత్రుఁడు వహ్ని భయము సంపాదించు
యముఁ డశుభంబుల నలరఁ జేయు
రాక్షసేశ్వరుఁడు శాత్రవ భయం బొనరించు
వరుణదేవుఁడు షశుప్రద మొనర్చు
చంచలం బొనర్చు సరవి గంధవహుండు
ధనము నిచ్చు నెపుడు ధనదుఁ డరయ
శివుఁడు కీడుమేలుఁ జేయుఁ గావున నాయు
రధివతులఫలంబు లవనిఁ గృష్ణ!

83

ఆయు స్సటువది యేండ్లకు మించి యుండేనేని గృహపతికి నైశ్వర్యము గలుగును, తగ్గియుండేనేని చెటువు గలుగును.

ఇంద్రుఁ డధిపతియయిన నింటి యజమానికి శుభమగును. అగ్ని యధిపతియయిన నింటికి నగ్ని భయము గలుగును. యముఁ డశుభఫలదుఁ డగును. నిర్మతి శత్రుభయమును గలిగించును. వరుణుఁడు పశువులను బెంపొందించును. వాయువు స్థైర్యహానిఁ జేయును; కుబేరుఁడు ధనము నొసఁగును. శివుఁడు కీడును మేలును గూడ దెచ్చి పెట్టును.

— భూతవల లగ్నములు —

మ. పదముఁ మూడింటఁ బెంచి యైదిట దగ్గఁ భాగించి తచ్చే పసం,ఖ్యఁ దగ్గఁ భూజల వీతిహా త్రమరుదాకాశాఖ్య తత్త్వంబులఁ, గదియఁ భాగ్యము మోచముఁ మృతియు, శోకంబుఁ దరిద్రత్వముఁ, మది నూహించి గృహంబుఁ గట్టనగు సన్తానమృత్ సురేశస్తుతా!

84

గృహముయొక్క పదమును మూడుఁబెంచి యైదుతో భాగింపవలెను. శేష మొకటియైన భూత తత్త్వము ఫలము భాగ్యము. రెండు మిగిలిన జలతత్త్వము. ఫలము సంతోషము. మూడు మిగిలిన నగ్ని తత్త్వము. ఫలము మృత్యువు. నాలుగు మిగిలిన వాయుతత్త్వము. ఫలము దుఃఖము. అయిదు మిగిలిన నాకాశ తత్త్వము ఫలము దారిద్ర్యము.

ఆ. పదముఁ దొమ్మిదింట బాగుగా గుణియించి

ప్రాధి నాలుగింట బాలుగొన్న

శేషసంఖ్య కులము సిద్ధంబు జనులకుఁ
గులముఁ గులముఁ గూర్పవలయుఁ గృష్ణ !

85

పదమును దొమ్మిదితో గుణించి నాలుగింట విభాగింపఁగా
నొకటిమిగిలిన బ్రాహ్మణకులము; రెండుమిగిలిన క్షత్రియకులము,
మూడు మిగిలిన వైశ్యకులము, నాలుగుమిగిలిన శూద్రకులము
నని యెఱుఁగునది. ఏకులమువారి కాకులమునే కూర్పవలయును.
ఎక్కువ తక్కువ కులములు పనికిరావు.

— రాశ్యధిపతి, క్రూరసౌమ్య, వర్ణనిర్ణయము —

సీ. అరయ సింహంబున కధిపతి సూర్యుండు

కర్కటకం బేలుఁ గమలవైరి

అజవృశ్చికంబుల కవనిపుత్తుఁడు భర్త

మిథునాంగనలకును బుధుఁడు విభుఁడు

అలర ధనుర్దీక్షములకర్త గురుఁడగు

వృషభతులలకును విభుఁడగుఁ గవి

నక్రకుంభములకు నాధుండు శని మఱి

రవికుజశనికేతురాహు లెలమిఁ

క్రూరు, లితరులు సౌమ్యులు, గురుఁడు కవియు

బ్రాహ్మణులు సూర్యభౌములు రాజకులము

చంద్రసౌమ్యులు వైశ్యులు శనియు శూద్ర

జాతిపాలకుఁ డనఁడగు సుసిజాక్ష !

86

సింహమునకు రవి, కర్కటకమునకు సోముఁడు, మేష
వృశ్చికముల కంగారకుఁడు, మిథున కన్యలకు బుధుఁడు, ధనుర్దీక్ష
ములకు గురుఁడు, వృషభతులలకు శుక్రుఁడు, మకరకుంభము
లకు శని అధిపతులు. సూర్యుఁడు, అంగారకుఁడు, శని, రాహు

కేతువులు కూరగ్రహములు చంద్రుడు, బుధుడు, గురువు, శుక్రుడు సౌమ్యగ్రహములు. గురుశుక్రులు బ్రాహ్మణులు; సూర్యంగారకులు క్షత్రియులు, చంద్రబుధులు వైశ్యులు, శని శూద్రుడు, ఆయాజాతి గ్రహము లాయాజాతివారికిఁ దగును.

— సవవర్గగణితవిధానము —

సీ. ఇంటికై చేకొన్నయిల దీర్ఘ బాహువుల్
 వెలుపు హస్తములచే గలయ్యఁబెంచి
 నాగాన్నినిధిగజ నవదంతిజలనిధి
 పంచషట్కముల నేర్పడ గుణించి
 యినదంతివారణదినశైలనక్షత్ర
 యోగాద్రినిధులచే భాగభేష
 మగుప్రతుల్లసముణాయనివసవారతా
 రాయోగకరణాంశ లాయె వరుస
 నిదియ నవవర్గ వని పల్క విదిత మగును
 గణితమర్తంబుఁ దెలిసినఘనులు మదిని
 వీటిఫలతారతమ్యము లెవ్వదకవలయు
 వాస్తుశాస్త్రమతం బిది వాసుదేవ!

87

ఇండ్లుకట్ట నిశ్చయించినభూమి నిడుపు వెడలుపులను గొలిచి వచ్చినసంఖ్యల నొండొంటఁబెంచ వచ్చినలబ్ధము పద మనఁబడును. పదసంఖ్య నెనిమిదితోఁ బెంచి పండ్రెండుతో భాగింప మిగిలినసంఖ్య ధనము. మూఁటఁ బెంచి యెనిమిదింట భాగింప మిగిలినసంఖ్య ఋణము. తొమ్మిదింటఁ బెంచి యెనిమిదింట భాగింప మిగిలినది ఆయము. ఎనిమిదిచేతఁ బెంచి ముప్ప

దిట భాగింప మిగిలినది తిథి. తొమ్మిదితోఁ బెంచి ఏడుతో భాగింప మిగిలినది వారము. ఎనిమిదిటఁ బెంచి యిరువదియేడింట భాగింప మిగిలినది నక్షత్ర మగును. నాలుగుతో గుణించి యిరువది యేడుతో భాగింప మిగిలినది యోగము. అయిదింటఁ బెంచి యేడింట భాగింప మిగిలినది కరణము. (కరణములు పదునొకొండు గాన, పదునొకండుతో భాగింపవలెనని కొందఱి మతము.) ఆఱుతో గుణించి తొమ్మిదితో భాగింప శేషించినది యంశయగును. ఈపద్ధతి గణితమునకు ననవర్గగణిత మని పేరు.

— ౧౦ షడ్వర్గ గణిత విధానము ౧ —

సీ. నిడుపువెడల్పుల నియతంబుగాఁ బెంచి
 యాలెక్కపట్పురే లటుల నుంచి
 నాగాగ్ని నందాప్త నవపరంబులఁ బెంచి
 యర్కాప్త వసుతారకాద్రినిధుల
 భాగింపఁగా నిల్వఁబడిన యాశేషముల్
 ధనఋణాయంబులు దారకములు
 వారాంశ లగుఁగాన వరుసతో నీరీతి
 గణితజ్ఞులై నట్టి ఘనము దెలిసి
 యిందుఁ దారాబలంబులు పొందుపఱిచి
 లగ్నసంపద యుండఁగ లలితముగను
 ఇంద్రు గట్టిన శుభఫలం బిచ్చునెపుడుఁ
 బరఁగ షడ్వర్గ మిదియండ్రు పంకజాక్ష !

88

ఇల్లుకట్టవలసిననేల నిడివి వెడలుపుల నొండొంటఁ బెంచఁగా వచ్చిన లబ్ధము పదము. దాని నెనిమిదితోఁ బెంచి పండ్రెండుతో భాగింపఁగా నిలిచినసంఖ్య ధనము; మూడిటఁ బెంచి యెనిమిదిటఁ

బాల్కనగా మిగిలినది ఋణము, తొమ్మిదితో గుణించి యెనిమిదితో భాగించగా మిగులునది ఆయము; ఎనిమిదిటఁ బెంచి యిరువదియేడిట భాగింప శేషించునది నక్షత్రము; తొమ్మిదిట గుణించి ఏడుతో భాగింప మిగులునది వారము; ఆటిటఁ బెంచి తొమ్మిదిటఁ బాలుగొన మిగులునది యంశయగును. ఇది షడ్వర్గగణిత విధానము. వీనితోపాటు తారాబల చంద్రబలములను, లగ్న శుద్ధిని జూచుకొని యిండ్లు కట్టిన శుభము చేపూరును.

తే. చనుఁ జతుర్దశవర్గలక్షణము లప్పి
గొడువవడునేనిఁ దగుఁ బహుకొండువర్గ
లవియుఁ బొసఁగమి నవవర్గ లరయ మేలు
తుదకు షడ్వర్గశుద్ధియేంద్రోకవలయు. 89

ఇండ్లు గట్టుటకుఁ జతుర్దశ వర్గ శుద్ధి యుత్తమోత్తమము లేకున్న ఏకాదశవర్గ శుద్ధి చూడవలెను. అదియును లేమిని నవ వర్గశుద్ధి వలయును. దానికిఁ దగ్గిన షడ్వర్గశుద్ధియైన వలయును. ఇం దేదియులేక యిండ్లుగట్టినఁ గీడుమూఁడును. వ. తదనంతరంబ యర్వణక్రమము నిరూపించెద. 90

అందుఁ గర్తృనక్షత్రనిర్ణయము

తే. ఆహవవ్యవహారభృత్యాలయముల
గ్రామముత్రన్మపాశ్రయకరణములకు
జన్మనక్షత్ర మర్థింపఁ జనదు వసుధ
నామతార ప్రశస్తంబు నరులకెల్ల. 91

యుద్ధమునకు వ్యవహారముఁజేయుటకు సేవకుల కిండ్లు గట్టుటకు, గ్రామములఁ గట్టుటకు (గ్రామార్వణముఁ జూచుటకు

నని మతాంతరము), మంత్రోపదేశమునకు, రాజుల యిండ్లు గట్టు
టకు జన్మనక్షత్రము పనికిరాదు! నామనక్షత్రమునుబట్టి మేలు
కీళ్ల నెఱుంగవలెను.

— 91 స్థానబలమును జూచుపద్ధతి —

సీ. కర్తనక్షత్రంబు గ్రామనక్షత్రంబు
నిలయనక్షత్రంబుఁ గలియఁ గూడి
గ్రహసంఖ్యఁ బొల్లొన్నఁ గడఁగి యొక్కటినిల్వ
ధనలాభ మొందించుఁ దత్పటికిని,
ధనహాని రెండున్నఁ దప్పదు, మూడున్న
క్షేమంబు, నాల్గుసంగ్రామమందు,
నయిదైన సుఖమగు, నాఱున్న రిపుభయం,
బేడున్న నృపపూజ నెలమిఁ గాంచు
నష్టమంబున నాశనం బగును దొడ్డి
దయిన బహుధాన్యసంకద లవనిఁ గలుగు
ననుచు నీస్థానలక్షణం బెఱుంగవలయు
వాస్తువిదల మతం బిది వారిజాక్ష!

92

అశ్విని మొదలు గృహపతి నక్షత్రమువఱకు లెక్కింప
వచ్చినసంఖ్యను, అశ్విని మొదలు గ్రామనక్షత్రమువఱకు లెక్కింప
వచ్చిన సంఖ్యను, అశ్విని మొదలు గృహనక్షత్రమువఱకు లెక్కింప
వచ్చిన సంఖ్యను గలియఁగూడిన నగు మొత్తమును దొడ్డితోఁ
బొల్లొనవలెను. అట్లు చేయ శేషమొక్కటియున్న ధనలాభము;
రెండున్న ధననాశము; మూడున్న క్షేమము; నాల్గున్న యుద్ధ
భయము; అయిదున్న సుఖము; ఆఱున్న శత్రుభయము; ఏడున్న
రాజపూజ; ఎనిమిదున్న నాశము; తొమ్మిదున్న ధాన్యలాభము

గలుగును. ఇట్లు స్థానలక్షణ ఫలములను దెలిసి యిండ్లను గట్టి కొనవలయును.

❧ తారాబలము జెలియవిధము ❧

సీ. గృహపతి తారాది గృహభాంతముగ నెంచి
 నిధిసంఖ్య భాగింప నిల్చునదియు
 నక్షత్ర మొకటైన నాశంబు నొందించుఁ
 దగదు మూడవతార ధనము జెఱచుఁ
 బంచమతారైనఁ బతి దుఃఖముంబొందు
 సప్తమతారైనఁ జావు నిజము
 పవమతార యయిన నాశనం బొందించు
 సమతార లయినను సౌఖ్య మొసఁగుఁ
 బతికి గృహమున కిట్లు దంపతులరీతిఁ
 జెలఁగి తారాబలంబు వీక్షింపవలయు
 నెవ్వరేనియుఁ దెలియక యిండ్లుగట్ట
 రాదుగావున నిద్ది మర్యాద కృష్ణ!

౧౩

గృహపతి నక్షత్రము మొదలు గృహనక్షత్రము వఱకు లెక్కించి వచ్చినమొత్తమును తొవ్విదిచేఁ బాలుగొనవలెను. శేష సంఖ్య తార యనఁబడును. ఆశేష మొకటి యయిన గృహపతికి నాశమును, మూడయిన ధనహాని అయిదయిన దుఃఖము, ఏడయిన మృత్యువు, తొవ్విదయిన హాని గలుగును. సమ సంఖ్యలు మిక్కిలి మేలును జేకూర్చును. దంపతులకువలె గృహపతి గృహములకుఁ దారాబలము పొసఁగియుండవలెను.

— సత్తత్ర వేధ —

సీ. ప్రకటింప నశ్విని భరణి కృత్తిక రోహి
 ణులకు జ్యేష్ఠానురాధలు విశాఖ
 వాయువుల్ శత్రువుల్, వరుసతో మఘపుబ్బ
 ఉత్తరహస్తల కున్దతముగఁ
 ౨గలు పూర్వాత్తరాభాద్ర పూర్వాభాద్ర
 వరుణతారలు, మూలవారి విశ్వ
 గోవిందులకు సర్పగురువుల్ పునర్వసు
 శివులు వైరులు, త్వష్టృవసువులకును
 జగతి ననోన్యస్య శాత్రవంబగుఁ బురాణ
 నృపతి మనుభాను సంజ్ఞల రిపులుదెలియ
 నగురు వస్త్రాది నాల్గు మఘాదినాల్గు
 రమణ మూలాదినాల్గుతారకలు కృష్ణ !

94

అశ్విని, మఖ, మూల, నక్షత్రము లాదుల గల్గునాలుగేసి
 నక్షత్రములలో క్రమముగ తొలిదానికే బదునెనిమిదవది, రెండవ
 దానికే బదునాఱవది, మూడవదానికే బదునాలుగవది, నాలవ
 దానికే బండ్రెండవది యగు నక్షత్రములు వేధనక్షత్రములని
 తెలిసికొనవలెను. అనగా అశ్వినికి జ్యేష్ఠ, భరణి కనూరాధ
 కృత్తికు విశాఖ, రోహిణికి స్వాతి వేధలు. మఖకు రేవతి,
 పుబ్బ కుత్తరాభాద్ర, ఉత్తరకుఁ బూర్వాభాద్ర, హస్తకు శత
 భిషము వేధలు. మూలకు నాశ్రేష, పూర్వాషాఢకుఁ బుష్యమి,
 ఉత్తరాషాఢకుఁ బునర్వసు, శ్రవణమునకు నార్ద్రావేధలు. మృగ
 శీర్ష, చిత్త, ధనిష్ఠలకుఁ పరస్పరము వేధలు. ఇది తెలిసి నిర్దుష్ట
 ముగఁ జూచి యిండ్లు కట్టుకొనవలెను.

— గ్రహముల శత్రుత్వ మిత్రత్వములు —

సీ. రవికాపు లిందుధరాసుతాంగీరసుల్
 శత్రువుల్ భాగవతశనులు దలచు
 శశిసఖు లిసబుధుల్ శత్రులెవ్వరు లేరు
 కుజునకు రవిచంద్రగురులు హితులు
 కగబుధుడౌ సౌమ్యబంధువుల్ రవిశుక్ర
 లరి నిశాధీశుండు గురునిమిత్రు
 లాదిత్యశశిభౌము లహితులు బుధకవుల్
 మఱి కావ్యచుట్టముల్ మందబుధులు
 శత్రు లినచంద్రు లెన్నఁగ శనికీ గూర్చు
 వారు బుధశుక్ర తాదారు వైరులెలమిఁ
 జంద్రరవిలోహితాంగు లీసరణిఁ గడమ
 గ్రహములెల్లను సములు నిక్కంబు కృష్ణ !

95

సూర్యునకుఁ జంద్రుఁడు, అంగారకుఁడు, బృహస్పతి మిత్రులు; శుక్ర శనులు శత్రువులు. చంద్రునకు సూర్యుఁడు, బుధుఁడు మిత్రులు; శత్రువులు లేరు. అంగారకునకు సూర్యుఁడు, చంద్రుఁడు, గురువు హితులు; బుధుఁడు శత్రువు. బుధునకు సూర్యుఁడు, శుక్రుఁడు మిత్రులు; చంద్రుఁడు శత్రువు. గురువునకు సూర్యుఁడు, చంద్రుఁడు, అంగారకులు మిత్రులు; బుధుఁడు, శుక్రుఁడు శత్రువులు. శుక్రునకు శని, బుధుఁడు మిత్రులు; సూర్యుఁడు, చంద్రుఁడు శత్రువులు. శనికి శుక్రుఁడు, బుధుఁడు మిత్రులు; చంద్రుఁడు, సూర్యుఁడు, అంగారకుఁడు శత్రువులు. శత్రువులు మిత్రులుగాని గ్రహములు సములు.

—ॐ రాశ్యధీశ్వర శత్రుత్వమిత్రత్వఫలము ॐ—

శా. ఆనోన్యన్యంబగు మైత్రిసాఖ్యమువృత్తం బనోన్యన్యశత్రుత్వమ
నోన్యన్యంబైన సమత్వముం దెవులు చెందున్ శత్రుమిత్రత్వ
ముల్, బన్యంబౌ సమశాస్త్రముంబున మనస్తాపము సంధించు
సా, మాన్యంబౌ సమమైత్రి ధీరులు మదిన్ భావించి చెప్పం
దగున్.

96

గ్రహముల పరస్పరమైత్రివలన మిగుల సుఖము గలు
గును. పరస్పరశత్రుత్వమువలన మృత్యువు గలుగును. పరస్పర
సమత్వమువలన రోగము గలుగును. శత్రుమిత్రత్వమువలనఁ
గలహము గలుగును. సమశత్రుత్వమువలన మనస్తాపము గలు
గును. సమమైత్రి వలన మధ్యమఫలము గలుగును.

—ॐ నక్షత్రగణములు ॐ—

సీ. ఆశ్విని మృగశీర్ష వాస్తవ పునర్వసు
శ్రవణ రేవత్యనూరాధ పుష్య
వాయునక్షత్రము ల్వడి దేవగణములు
శతభిషాశ్రేష్ఠ విశాఖ చిత్ర
జ్యేష్ఠమూలమఘధనిష్ఠ కృత్తికలివి
రాక్షసగణము లార్ద్రాయును భరణి
బ్రాహ్మణోత్తరోత్తరా భాద్రోత్తరాపాథ
పూర్వోత్తయంబును భువిని మనుజు
గణములగుఁగాన వైరివర్ణంబు దెలిసి.
యాప్తగణములతోఁ జెందినట్టితార
నిండ్లు గట్టిన శుభముల నిచ్చు నెపుడుఁ
దెలియ కెవ్వరు గట్టిన వెలయ దభవ!

97

అశ్వినీ, మృగశీర్ష, హస్త, పునర్వసు, శ్రవణము, రేవతి, అనూరాధ, పుష్యమి, స్వాతి ఇవి దేవగణము. శతభిషము, ఆశ్లేష, విశాఖ, చిత్త, జ్యేష్ఠ, మూల, మఖ, ధనిష్ఠ, కృత్తిక ఇవి రాక్షసగణము. ఆర్ద్ర, భరణి, రోహిణి, ఉత్తర, ఉత్తరాషాఢ, ఉత్తరాభాద్ర, పుబ్బ, పూర్వాషాఢ, పూర్వాభాద్ర ఇవి మనుజగణము.

ఆ. దేవరాక్షసులకుఁ దీరని దుఃఖంబు

మనుజుడైవతములు మధ్యమములు

దైత్యమానవునకుఁ దప్పదు మృత్యువు

సమతగణము లయిన సౌఖ్య మభవ !

౧౮

దేవగణము రాక్షసగణము గలిసిన నధిక దుఃఖము గలుగును. మనుజుడేవగణములు గలిసిన మధ్యమము. దైత్యగణము మానవగణము గూడిన మృత్యువు సంప్రాప్తించును. ఏకగణము నందలి వయిన సుఖము గలుగును.

౧౯ గ్రహములవర్ణవిభాగము ౧౯

తే. వృశ్చికకుభీరమీనముల్ విప్రజాతి

హరిధనుర్దేషములు క్షత్రియాస్వయంబు

వసుధ వృషమకరాంగనల్ వైశ్యజాతి

సారిది తులకుంభయుగ్మముల్ శూద్రజాతి.

౧౯

వృశ్చికము, కర్కాటకము, మీనము ఇవి బ్రాహ్మణ జాతివి, ధనుర్దేష సింహములు క్షత్రియజాతివి. వృషభము, కన్య, మకరము ఇవి వైశ్యజాతివి. తుల, మిథునము, కుంభము ఇవి శూద్రజాతివి.

ఆ. అధికజాతివారి కధమసంగతి మేలు
అధములకుచు బొసంగ దధికజాతి
సమతనర్ణమయిన సమృతంబగు నాల్గు
కులములకును దంపతులకుఁ బోలె.

100

అధికజాతి అధమజాతి కూచిన మేలగును. అధమజాతి
కధికజాతిపొందు పొసంగదు. ఏకజాతిలోనివానికిఁ బరస్పరము
పొసంగియుండును. గృహరాశి యేజాతిదయిన నాగృహ మా
జాతివారికి, దక్కువజాతులవారికి దగునని తెలియునది పై
జాతులవారికి దగదు.

— నక్షత్రయోనికూటము —

సీ. అశ్విని శతతార లశ్వము ల్వాత్విహ
స్తలు మహిషంబులు సరవితోడ
నలరుఁ బూర్వాభాద్ర యాధనిష్ఠయు హరుల్
భరణి రేవతు లవి కరులు దలఁచ
నభిజిత్తు మఱి యుత్తరాషాఢ ముంగిసల్
రోహిణిమృగశీర్ష రూఢినవలలు
నరనుతాశ్రేషు పునర్వసు బ్విల్లులు
మొగి మఘ పుబ్బలు మాషకములు
సరవిఁ బూర్వాషాఢ శ్రవణంబుఁ గోతులు
పుష్యకృత్తిక లజంబులు ధరిత్రిఁ
దనర విశాఖ చిత్తలు పెద్దపులు లుత్త
రోత్తరాభాద్రలు నొగి సురభులు
మూలయు నాద్రము లీలతో శునకనుల్
జ్యేష్ఠామరాధలు చెలఁగ లేళ్లు

మొదలఁ జెప్పిన ఋక్షములకు యోనులు పోతు

లవలఁ జెప్పినవెల్ల నగును బెంట్లు

హయము నెనుము హరియు హస్తీ ముంగిసపాము

నోతు మూషకంబు కోతి మేఁక

పులియు నావు శునకమును లేడి వైరివ

ర్గంబు కూడదండ్రు కమలనాభ !

101

అశ్వినీ శతభిషములు గుఱ్ఱములు; స్వాతి హస్తలు ఎనుములు; పూర్వాభాద్రధనిష్ఠలు సింహములు. భరణి రేవతు లేనుఁగులు. అభిజి దుత్తరాషాఢలు ముంగిసలు. రోహిణి మృగ శీర్షలు సర్పములు. ఆశ్లేష పునర్వసులు పిల్లులు. మఘ పుబ్బు లెలుకలు. పూర్వాషాఢ శ్రవణములు కోతులు. పుష్యమి కృత్తికలు మేఁకలు. విశాఖ చిత్తలు పులులు. ఉత్తరోత్తరా భాద్ర లావులు. మూల ఆర్ద్రలు కుక్కలు. జ్యేష్ఠానురాధలు జింకలు. ఈజంటలలో మొదటిది పురుషయోని. రెండవది స్త్రీయోని యని తెలియునది. ఈజాతులలో గుఱ్ఱమునకు నెనుమునకు, ఏనుగునకు సింహమునకు, ముంగిసకుఁ బామునకు, పిల్లికి నెలుకకు, కోతికి మేఁకకు, అవుకుఁ బులికి, కుక్కకు లేడికిఁ దీరనివైగము. కావున గృహనక్షత్రమునకు, గృహపతి నక్షత్రమునకుఁ బొందియుండఁ జూచుకొని యిండ్లు కట్టుకొనవలెను.

క. గ్రహమైత్రి మహిసురులకు

మహిషతులకు గణముమైత్రి మఱి వైశ్యులకుఁ

విహితమగు వర్ణమైత్రియు

సహజము శూద్రులకు యోనిసంగతి కృష్ణా!

102

బ్రాహ్మణులకు గ్రహమైత్రి పాసగిన జాలును. క్షత్రియులకు గణమైత్రి పాసగియుండవలెను. వైశ్యులకు వర్ణమైత్రి పాసగియుండవలయును. శూద్రులకు యోనిపాంతనము గుదిరియుండవలెను.

—ॐ మాసక్రమ వాస్తుపురుషస్థితి ॐ—

సీ. ఉర్వి భాద్రపదాశ్వయుజకార్తికంబుల
 నలవాస్తు ప్రాగ్నిశ్చ దలగడొను
 మార్గశీర్ష పుష్యమాఘమాసంబుల
 దక్షిణశీర్షుడై తనరియుండు
 వరుస ఫాల్గుణచైత్రవైశాఖములయందు
 బడమటి తలగడబవ్వలించు
 ఘనత జ్యేష్ఠాషాఢశ్రావణంబుల
 నుత్తరశీర్షుడై యుండు నెపుడు
 వామశాయి యగుచు వర్తించు నిరతంబు
 సతసదృష్టివధమునగు సింధు
 గట్టిరేని మృతినను ఘనరోగములఁ జెందు
 శిరమునందు పెనుక సిరులు కృష్ణ!

103

భాద్రపదాశ్వయుజకార్తిక మాసములయందు వాస్తుపురుషుడు తూర్పుదిక్కున దల నుంచుకొని పరుండును. దృష్టి దక్షిణపువైపున నుండును. మార్గశీర్ష పుష్యమాఘమాసములయందు దక్షిణపుదిక్కునఁ దల నుంచుకొని పరుండును. పడమట దృష్టిసాటును. ఫాల్గుణచైత్రవైశాఖములయందుఁ బడమటఁ దల నుంచుకొని పరుండును. దృష్టి ఉత్తరమునకుఁ బాటును. జ్యేష్ఠాషాఢ శ్రావణమాసములయందు ఉత్తరపు దిక్కునఁ దల

నుంచుకొని పరుండును. దృష్టి తూరువునకుఁ బాటుచుండును. ఏ
దిక్కునఁ దలనుంచుకొనినను ఎడమవైపున కొత్తిగిలి పరుండును.
కావున నతనిదృష్టి పాటుప్రదేశమునను, కాళ్లవైపునను ఇండ్లు
గట్టిన మృత్యువు, రోగము సంప్రాప్తించును. తలవైపునను వెనుక
వైపునను గట్టినయెడల సంపదలు గలుగును.

సీ. కన్యను దుల వృశ్చికమునందుఁ దూరువు
శిరముగ నావాస్తుపురుషుఁ డుండు
మఱి ధనుర్తరకుంభములందు దక్షిణ
మాళియై నిద్ర నెమ్మది వసించు
మేటిగా నామీన మేషవృషంబులఁ
బడమరతలగడఁ బవ్వళించు
గణుతింప మిథునకర్కటసింహములయందు
నుత్తరశీర్షుడై యుండు నెపుడు
ఎడమప్రక్కఁ గ్రిందుపడఁగఁ బర్యంకుడై
ద్రిష్టిపదములందు దీటుకొల్పు
నిట్టిలక్షణంబు లెఱిగి గృహంబులు
గట్టఁ గార్యసిద్ధి కమలనాభ !

104

వాస్తుపురుషుఁడు కన్యా, తుల, వృశ్చిక సంక్రాంతుల
యందుఁ దూరువున తలనుంచుకొని యెడమప్రక్కకుఁ దిరిగి
పడమరఁ జూచుచుఁ బరుండును. ధనుర్తరకుంభసంక్రాంతుల
యందు దక్షిణపుఁ దలనుంచుకొని ఎడమప్రక్కకొత్తిగిలి యుత్త
రమును జూచుచుఁ బరుండును. మీన మేష వృషభ సంక్రాం
తులయందుఁ బడమరతలగాఁ దూరువుప్రక్కఁజూచుచు నెడమ
వైపునకుఁ దిరిగి పవ్వళించును. మిథునకర్కటకసింహ సంక్రాం

తలయం దుత్తరపుదిక్కునఁ దలనిడి వామభాగమునకు దిరిగి
దక్షిణమును గాంచుచు శయనించును. దృష్టి అతని పాదముల
పయి నుండి ఆయాదిక్కునకు బ్రసరించును. (గాన నతని పాదము
లున్నదిక్కుల వాటిని నేరుపరుచుట శ్రేయము.)

—ॐ వాస్తుపురుషుని నాభిస్థాన నిర్ణయము ॐ—

తే. భవనమానంబుఁ దొమ్మిదిపాళ్లుచేసి
నడిమిభాగంబు మూడునేర్పడఁగఁ జేసి
పాదములవైపునకు రెండుపాళ్లు విడవ
నిలుచుభాగంబు నాభియకా నియతిఁ గృష్ట ! 105

ఇంటియొక్క నిడివిని గొలిచి దానిని దొమ్మిదిపాళ్లుచేసి,
అందు నడిమిపాలిని మఱల మూడుగ భాగించి వానిలో రెండు
పాళ్లును బాదముల వైపునకుఁ ద్రోయ నిలిచిన మూడవపాలు
వాస్తుపురుషుని నాభిస్థాన మగును.

—ॐ ఘాతఫల నిర్ణయము ॐ—

ఆ. తలను ఘాత మయినఁ దండ్రి మృతుం డగుఁ
బాదయుగళియందుఁ బత్ని నొచ్చు
ముఖము వీఁపులందు మొగి రోగిభయము లాఁ
గుఱియందు సిరులు గూర్పుఁ గృష్ట ! 106

వాస్తుపురుషుని శిరమునయిఁ ద్రవ్వినయెడలఁ దండ్రి మర
ణించును. పాదములపయి ద్రవ్విన భార్యకుఁ జేటగును. ముఖము
నను, వీఁపునను ద్రవ్విన, రోగము భయము గల్గును. కడుపు
పయిఁ ద్రవ్వినయెడల సంపదలు గలుగును.

క. పంచాంగశుద్ధతిథిని ను

దంచితగతిఁ దనకుఁ జంద్రతారాబలముల్

గాంచి పతి స్థపతినిఁ బూ

జించి వసంబునకుఁ బచుపఁ జెన్నగుఁ గృష్ణా!

107

తిథి, నారము, నక్షత్రము, యోగము, కరణము లెన్నగా నున్న దినమున గృహకృతి దనకుఁ జంద్రబలము, తారాబలము సరిగాఁ జూచుకొని వద్రంగినిఁ బూజించి యిండ్లు గట్టుటకు దారు వలను దెచ్చుటకయి వనమునకుఁ బంపవలెను.

తే. బహుళపంచమి మొదలుగాఁ బరగ నైదు

దినములను ఖండితములైన ఘనకుజములు

పుప్పి గొనవంద్రు రోహిణి యొప్పనేనిఁ

దుమ్మ లేనియుఁ బుచ్చ నదృశ్యతము కృష్ణ!

108

బహుళపంచమి మొదలుకొని యైదుదినములయందు నజీ కీన వృతములు పుచ్చవు. ఆ దినములయందు రోహిణినక్షత్రము కూడిన దినము శ్రేష్ఠము. అచాడు నజీకీన తుమ్మచెట్లయినను పుప్పిని జెందవు.

తే. ఒనఁ గృత్తికయం దర్కుఁ డుండెనేని

శ్రవణనక్షత్రమునఁ గుంభరాశి శుక్రుఁ

డుండెనేనిఁ దరుచ్చేద మొప్పదంద్రు

మున్ను నజీకీనవైనఁ దేబొసఁగ దధిప!

109

కృత్తికానక్షత్రమున రవి యున్నపుడును శ్రవణ నక్షత్రమునను, కుంభరాశిని శుక్రు డున్నపుడును మ్రాసులను నజీకీనదు. మున్ను నజీకీనవానినిఁగూడఁ గొనిరాఁగూడదు.

తే. శ్రవణపూర్వక పంచనక్షత్రములను
నిల మఘాదిగ నైదుతారలను గూడి
నలినరిపుఁ డున్నవృక్షముల్ నఱకరాదు
మున్ను నఱికినవైన దేబొసంగ దభవ!

110

శ్రవణము, ధనిష్ఠ, శతభిషము, పూర్వాభాద్ర, ఉత్తరాభాద్ర, మఘ, పుబ్బ, ఉత్తర, హస్త, చిత్త అను నీనక్షత్రముల యందుఁ జంద్రుఁ డుండుకాలమున వృక్షములను ఖండింపఁ గూడదు. అంతకుఁబూర్వము ఖండించిన వానినేనియు నాదినములఁ గొనిరాఁగూడదు.

❧ వృక్షనక్షత్రములు ❧

సీ. అశ్వినిమొదలుగా నగునస్తవించె
తారలవృక్షముల్ దనరు ముష్టి
ముసిరిక మేడి పెంపొందు నేరెడు చండ్ర
వనచండ్ర వెరురును మొనయు రావి
నాగకేసరము చెన్నగు మట్టి మోదుగు
జువ్వి యంబాళంబు సొంపుతోడ
వెలయ మారెడు మద్ది ములువేము పొగడయు
నీరుమద్దియు వేగి నిమ్మ పనస
జిల్లేడును జువ్వి కానుగు చెల్వమైన
మామిడియు వేము నిప్పయు మఱచ దలంచు
నరులు దమతారకుజములు నఱకరాదు
సలలితంబుగఁ బూజింపవలయుఁ గృష్ణ!

111

ముష్టికి నశ్విని, ఉసిరికకు భరణి, అత్తికి కృత్తిక, నేరేడునకు రోహిణి, చండ్రకు మృగశీర్ష, వనచండ్ర కార్దీ,

వెదురునకుఁ బునర్వసు, రావికిఁ బుష్కమి, నాగకేసరమున
కాశ్లేష, మణ్ణికి మఖ, మోటుగునకుఁ బుబ్బ, జువ్వికి నుత్తర,
అంబాళమునకు హస్త, మారేడునకుఁ జిత్త, మద్దికి స్వాతి,
ములువేమునకు విశాఖ, పొగడ కనూరాధ, నీరుమద్దికి జ్యేష్ఠ,
వేగికి మూల, నెమ్మికిఁ బూర్వాషాఢ, పసన కుత్తరాషాఢ, జిల్లే
డునకు శ్రవణము, జమ్మికి ధనిష్ఠ, కానుగునకు శతభిషము, మామి
డికిఁ బూర్వాభాద్ర, వేచకు నుత్తరాభాద్ర, ఇప్పకు రేవతి
నక్షత్రములు కావున నిల్లుకట్టుకొనునాతఁడు తన నక్షత్రము
యొక్క వృక్షమును నలుకరాదు. వానినిఁ బూజింపవలెను.

క. ధరణి గృహపతితారకు

నరినక్షత్రద్రుమంబు నరియోనికుజం

బరుదుగ యోగ్యము గా వని

పరిహరణీయములు శాస్త్రపద్ధతిఁ గృష్ణా !

112

ఇల్లుకట్టుకొనునాతని నక్షత్రమునకు శత్రునక్షత్రము
యొక్క వృక్షము పనికిరాదు. అనఁగా అశ్విని నీరుమద్ది, భర
ణికిఁ బొగడ, కృత్తికకు ములువేము, రోహిణికి మద్ది, మఖకు
ఇప్ప, పుబ్బకు వేచ, ఉత్తరకు మామిడి, హస్తకు కానుగు,
మూలకు నాగకేసరము, పూర్వాషాఢకు రావి, ఉత్తరాషాఢకు
వెదురు, శ్రవణమునకు పసచండ్ర, మృగశీర్షకు మారేడు,
చిత్తకు జమ్మి, ధనిష్ఠకు చండ్ర శత్రువృక్షములు స్వాతిహస్తలకు
మష్టికానుగులు, భరణి రేవతులకు మావిడిజమ్ములు, రోహిణి
మృగశీర్షలకు పసన, మఘపుబ్బలకు నాగకేసరము వెదురు,
పుష్యమికృత్తికలకు నెమ్మిజిల్లేడులు, ఉత్తర ఉత్తరాభాద్రలకు

ములు వేము మారేడులు, జ్యేష్ఠానురాధలకు వేగివనచంద్రులు
శత్రుయోనులు. ఇవి పనికిరావు. *

ఉ. తేనెలు వెట్టుమ్రాకులును, దేవరమ్రాకులు, రచ్చమ్రాకు
లుక, మానులు నిల్చుమ్రాకు, లొరమ్రాకులు, మూలిక
లున్న మ్రాకులుక, నేనుగుం గట్టుమ్రాకులును నెక్కువ
తీవలు చుట్టుమ్రాకులుక, మానుగ వీర్లమ్రాకులును మంచివి
కావు గృహంబు గట్టగన్. 113

తేనెపెరలు పెట్టినచెట్లును, దేవతలపేరున నున్న మ్రాకు
లును, పదిమంది క్రిందఁగూర్చుండి వ్యవహారములుచేయు వృక్ష
ములును, మునుల కావాసములగు మ్రాకులును, ఒండొంటి
నొరసికొనుచున్న చెట్లును, వైన మూలికలు మొలచియున్న

* ఒకవ్రాతమాతృకయం దీచోట సీక్రిందిపద్య మున్నది.—

సీ. పెడపట్టెయైనవి (పెరపట్టులైనవి) పెరికిరాలినయవి

నిలువట్టివైనవి సీళ్లదరివి

పూచికాచెడునవి పుప్పిపట్టినయవి

గుల్మవక్రంబులు గూళ్లుగలవి

గ్రంథులుగలయవి గాలిచేబడినవి

తెలియరానట్టివి తెగులు (తొలుగులు) గలవి

పాడిండ్లలోనివి పాలున్న యవియును

పిడుగులుపడినవి పెనఁచినవియుఁ

ఒథికులకు నుండు నీడయై ప్రబలినవియు

భూతనిలయంబు పుట్టపై బుట్టినవియు

నరదగ్ధంబులైనట్టి యవనిజములు

గొఱకు రా వందు రార్యులు గోపతిలక !

వాసు—6

మ్రాకులును, ఏనుగులను గట్టివేయు వృక్షములును, తీగలు చుట్టుకొనియున్న చెట్లును, క్రింద వీరులప్రతిమలను నిలిపిన మ్రాకులును ఇండ్లకట్టుటకుఁ బనికిరావు.

సీ. తాండ్ర గుంపెనచిల్ల తపసిబూరుగువేగి

జీడి వావిలి ముష్టి మేడి తాడి

అగినె యేరండంబు నారె పచ్చారెయు

రేల పొలికిపల్ల రేను చిగిరె

మట్టి మోదుగు జువ్వి మామిడి జెము డిప్ప

చెన్నంగి యుసిరిక చింత వెలగ

ఊడిగ సోమింద యుప్పి తంగెడు నేలు

మద్దిరావులు పెద్దమాను వేము

నన్యఖండితంబు లారయ శల్యంబు

లెలమి దోరెములును గలవి వలదు

ఖిర మొకటి దక్కఁ గంటకద్రుమములు

నిందితములు శాస్త్రనియతిఁ గృష్ణ!

114

తాండ్ర, గుంపెన, చిల్ల, తపిసి, బూరుగు, వేగి, జీడి, వావిలి, ముష్టి, అత్తి, తాడి, అగినె, ఆముదపుఁజెట్టు, ఆరె, పచ్చారె, రేల, పొలికి, పల్లరేను, చిగిరె, మట్టి, మోదుగు, జువ్వి, మామిడి, జెముడు, ఇప్ప, చెన్నంగి, ఉసిరిక, చింత, వెలగ, ఊడుగు, సోమింద, ఉప్పి, తంగెడు, ఏలుమద్ది, రావి, పెద్దమాను, నేప, పరులునఱికినవి, పట్టలూడినవి, దోనెలు వాఱినవి, చండ్ర తప్పు దక్కినముండ్లుగలమ్రాకులు నిండ్లకుఁ బనికిరావు.

ఆ. మ్రానుఁ గాటువెట్ట మాంజిష్ఠ కలరవ
 తైలగుడపిశంకనీలకపిల
 కాంతులున్నఁ గప్పగొలితేలును తాయి
 యుడుముఁ బాము నెలుక నుండుఁ దగవు.

115

వృక్షమును ఖండించుటకయి కాటువెట్టివపుడు మాంజిష్ఠ
 వర్ణము గనుపించునేనిఁ గప్పయు, కలరవ (చిత్ర) వర్ణము గను
 పించునేని బల్లియు; తైలవర్ణము గనుపించునేని దేలును, బెల్లపు
 రంగు గనుపించునేని తాయియు, పింగళవర్ణము గనుపించునేని
 నుడుమును, నీలవర్ణము గనుపించునేనిఁ బామును, కపిలవర్ణము
 గనుపించునేని నెలుకయు నుండును. ఇట్టి మ్రాకులతో నిండ్లు
 గట్టరాదు.

క. భూజములు నటకుతటి వి
 భ్రాజితముగ దక్షిణమునఁ బశ్చిమమున బల్
 రోజుచుఁ బడిననుఁ గీడగు
 రాజితముగఁ దూర్పు నుత్తరముల సుఖంబుల్.

116

ఁటినచెట్లు దక్షిణమునకుఁగాని పడమటకుఁగాని, భ్వని
 చేయుచుఁ బడునేని చెలుపు గలుగును. తూర్పునకుఁగాని,
 ఉత్తరమునకుఁగాని వ్రాలినయెడల మేలగును.

— గ్రాహ్యములగు వృక్షములు —

ఆ. చంద్ర బట్టకడిమి జందనంబినుమద్ది
 పామ (గ) వేప (యేసి) శేకు వెదురు వ (కొ)డిస
 కాస్తురుద్ర గణము కడిమి మ్రొక్కము బిళ్లు
 నిట్టదారుసమితి యిండ్ల కలరు.

117

చగడ్ర, బట్టకడిమి, రుద్రగణము, చందనము, ఇనుమద్ది, వెలమ (గ); వేచ (వేచి), టేకు, వెదురు, వడిస, కొడిసె - కొడిది, కానుగు, రుద్రగణము, కడిమి, మ్రొక్కము, బిళ్లు ఈమ్రాను లిండ్లుకట్టుటకుఁ బనికివచ్చును.

శంకు స్థాపనము

క. మొదలక శంకుస్థాపన

విదితంబుగఁ జేసి వలయువేళల మనుజుల్

విదితముగ నిండ్లుగట్టినఁ

దుది నేదోషములు నెప్పుడు దొరకొనవెందుక.

118

ఇండ్లు కట్టగోరువారు తొలుదొలుత శుభలగ్నమున శంకువును స్థాపింపవలయును. తరువాత నచ్చట నిండ్లను గట్టవలెను. అట్టులయిన దోషము లెవ్వియుఁ బొసఁగవు.

తే. శంకుసంస్థాపనము సేయుసమయ మెన్న

శుక్లపక్షము సర్వదా శోభనంబు

నంద రిక్తలు దర్శయు నష్టకరులు

సౌమ్యగురు శుక్రవారముల్ సౌఖ్యదములు.

119

శంకువును స్థాపించుటకు శుక్లపక్షము మంచిది (కృష్ణపక్షము మంచిదికాదు.) నందతిథులయిన పాడ్యమి పక్షి ఏకాదశి, రిక్తతిథులయిన చవితి, నవమి, చతుర్దశి ఈ యాటుతిథులయందు, నమూవాస్యయందును శంకువును స్థాపింపఁజనదు. బుధగురుశుక్రవారములు సౌఖ్యకరములు.

తే. శతభిషక్ప్రసాదోత్తరాషాఢహస్త

రేవతిస్వాతిరోహిణిమృగశిరాశ్వి

చిత్రపుష్కోత్తరాదితిమిత్రవసువు

లలరు నిర్వేధలై శంకు నిలుపుతఱిని.

120

శతభిషము, శ్రవణము, ఉత్తరాషాఢ, హస్త, రేవతి, స్వాతి, రోహిణి, మృగశీర్ష, అశ్విని, చిత్ర, పుష్యమి, ఉత్తర, పునర్వసు, ఆనూరాధ, ధనిష్ఠ, ఈ పదునైదు నక్షత్రములయందు శంకుస్థాపనము శుభకరము. ఈనక్షత్రములు నిర్వేధలు.

తే. తలఁప దగ్ధజ్వలితధూమితములఁ దెలిసి

వ్యాధి నిర్జీవ జీవతారాయ మెఱిగి

మంచినక్షత్రములు విచారించి శంకు

నిలుపవలయును శాస్త్రోక్తనియతిఁ గృష్ణ!

121

దగ్ధతారలు, జ్వలితతారలు, ధూమితతారలు, రోగతారలు, నిర్జీవతారలు, జీవతారలు అను నీ భేదములను జక్కగాఁ దెలిసికొని మంచి నక్షత్రములయందు, అనఁగా జీవనక్షత్రములయందు శంకుస్థాపనము చేయవలెను.

❧ దగ్ధజ్వలితధూమితతారలు ❧

తే. క్రూర భేటాదులకొ ముక్తతారకములు

క్రూరభేటము లున్నట్టి తారకములు

క్రూరులకు ముందఱను నిల్పుదారకములు

దనరు దగ్ధజ్వలితధూమితములు కృష్ణ!

122

క్రూరగ్రహము లుండి విడిచివెట్టిన నక్షత్రములు దగ్ధనక్షత్రములు, క్రూరగ్రహము లున్ననక్షత్రములు జ్వలితనక్షత్రములు, వానికి ముందు నక్షత్రములు ధూమితనక్షత్రములు.

❧ జీవనిర్జీవరోగతారలు ❧

క. కమలహితుఁ డున్ననక్ష

త్రము మొదలుగ సప్తసంఖ్యతారలు నిర్జీ

వములగుఁ బండ్రెండు సజీ

వములగుఁ దొన్నిదియు రోగవంతము లభవా!

123

సూర్యుఁ డున్ననక్షత్రము మొద లేడు నిర్జీవతారలు.
తరువాతి పండ్రెండు సజీవములు, ఆవలి తొన్నిది రోగతారకలు.

తే. దగ్ధముల దగ్ధ మగు, జ్వలితములఁ బోరు,

ధూమితంబులఁ లేమిఁ జెందును, రుజాస్తి

వ్యాధితారల, నిర్జీవభములఁ గీడు

జీవతారల సుఖము లక్ష్మీనివాస!

124

దగ్ధనక్షత్రములయందు శంకుస్థాపనము చేసియొడల నిండ్లు
కాలిపోవును. జ్వలితనక్షత్రములం దయినఁ గలహము గలిగి
యందును. ధూమితములం దయిన నారిద్ర్యము సంభవించును.
రోగనక్షత్రములం దయిన వ్యాధిబాధ యగును. నిర్జీవనక్షత్ర
ములందయిన చెఱుపు గలుగును. జీవతారకములం దయిన సౌఖ్య
ములు చేకూరును.

❧ గృహకర్ణికా చక్రము ❧

సీ. లింగత్రయాకృతి లిఖించి యడ్డరే

ఖలు నాల్గునందిడి క్రమముతోడ

అశ్వినాదిగఁదారలన్ని యుండఁగ వ్రాసి

యుడురాజు నేరేఖ నుండనందు

నాదిత్యుఁ డుండిన నగ్నిభయంబగు

మేదినిసూతుఁ డున్న మృత్యుభయము
బుధుఁడున్న రోగముల్ పుట్టించు గురుఁడున్న

భాగ్యహీనులజేయు భర్తవుండు
కలహమొదవించు శనియుఁ దన్మరభయంబు

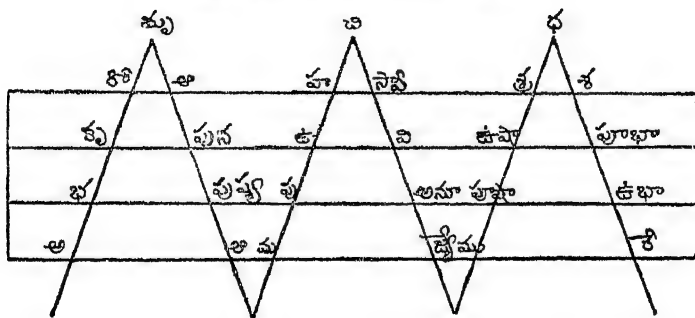
రాహువున్న ను బతికిని దేహపీడ

చలనమును జేయుఁ గేతువు సంతతంబు

వెలయు గృహకర్ణి కాచక్ర ఫలము లభవ!

125

—ॐ గృహకర్ణి కాచక్రము ॐ—

పైయట్లు నిలువుగ మూడులింగములు గీచి వానివయి
నడ్డుగ నాలుగురేకలు గీచి ఎడమప్రక్కలింగము మొదటనున్న
రేకనుండి ఒక్కొక్కరేకమీద అశ్విని మొదలయిన నక్షత్రము
లను వరుస వ్రాయవలెను. అపు డొకొక్కలింగమున తొమ్మిది
నక్షత్రము లుండును. ఇది గృహకర్ణికాచక్ర మనఁబడును. ఇత
ఫలము. చంద్రుఁడుగలనక్షత్ర మున్న రేకయు గలనక్షత్ర
ములలో దేనియందేని సూర్యుఁ డున్నయెడల నిండ్లు తగులఁ
బడిపోవును; అంగారకుఁ డున్న జావుగలుగును; బుధుఁ డున్న

రోగములుగలుగును; గురువున్న భాగ్యహాని యగును; శుక్ర-
డున్న బోరాటము పుట్టును; శనియున్న దొంగలభయము గలు-
గును. రాహువున్న గృహపతికి దేహపీడ యగును; కేతువున్న
సంచలనము గలుగును.

తే. పాసంగ నీచక్రమున లెక్కిపోవుతార
కములలో నూర్ధ్వముఖతారకము శుభమ్ము
మొనసి దిగివచ్చునయ్యధోముఖము లయిన
తారకలు నిందితంబులు దానవారి!

126

ఈచక్రమున లింగములతలలకు ఎక్కువక్రమమున నున్న
తారకలు-అనగా అశ్విని, భరణి, కృత్తిక, రోహిణి, మృగశిర,
మఖ, పుబ్బ, ఉత్తర, హస్త, చిత్త, మూల, పూర్వాషాఢ,
ఉత్తరాషాఢ, శ్రవణం, ధనిష్ఠ ఈనక్షత్రము లూర్ధ్వముఖ
నక్షత్రములు. ఇవి శుభకరములు. తక్కినవి అధోముఖనక్షత్ర
ములు. అనగా దిగుక్రమమున నున్నవి. ఇవి అశుభదములు.

— ఘటికానిర్ణయము —

సీ. తననీడఁ బదములఁ దగఁ గొల్చి గిరిసంఖ్య
నందులోఁ గూడి మేషాదిగాఁగ
గన్యపర్యంతంబు గరిమ నొక్కటి డించి
క్రమముతోఁ గడమసంక్రమణములకుఁ
బురవార్ధి శరబాణశరధివై శ్వానర
సంఖ్యలు డించి శేషంబు నిలిపి
మొగి నహఃపరిమాణమున సగం బద్రిసం
ఖ్యనుఁ బెంచి మున్నుంచినట్టిరాశి

చేత భాగింప గడియలరీతివచ్చు
 బరగు మథ్యాహ్నమునకుఁ బూర్వంబు గతము
 ప్రాద్దు దిరిగిన దినశేషమునకుఁ దనరు
 గడియ లీరితిఁ గననగుఁ గమలనాభ !

127

మనుజుఁడు సరిగా నిలుచుండి నేలపయిఁ బాటిన తన నీడ
 పొడవును దనపాదముతోఁ గొలువఁగా వచ్చిన అడుగుల
 లెక్కతో నేడునుగూర్చి మేషము, వృషభము మిథునము, కట
 కము, సింహము, కన్య, వీని కొక్కొక్కటి లెక్కను త్రోసివైచి
 మిగిలిన బానినుండి, తులకు మూఁడు, వృశ్చికమునకు నాలుగు,
 ధనస్సున కయిదు, మకరమున కయిదు, కుంభమునకు నాలుగు,
 మీనమునకు మూఁడు త్రోసివేయవలెను. ఆ సంఖ్య నల్లుంచు
 కొని, నాటియహఃప్రమాణమును సగముచేసి దాని నేడుతో
 గుణించివచ్చిన లభ్యమును ఉంచుకొనిన సంఖ్యతో భాగింపఁగా
 వచ్చినది గడియలసంఖ్య యగును.

❧ అగ్నపరిమాణము ❧

తే. నాల్గుగడియలు మేషమీనములు నాల్గు
 నరయు వృషభకుంభలగ్నము లయిదుఁ బాతి
 కయును మృగయుగ్గతుల కన్య లయిదు నరయు
 హరి ధనుఃకర్కీటంబు లనుదినంబు.

128

మేషమునకు నాలుగుగడియలు, వృషభమునకు నాలుగు
 నరగడియలు, మిథునమునకు నయిదుంబాతికగడియలు, కర్కా
 టకమునకు నయిదునరగడియలు, సింహమునకు నయిదునర,
 కన్య కయిదుంబాతికగడియలు, తుల కయిదుంబాతికగడియలు,

వృశ్చికమున కయిదు నరగడియలు, ధనుస్సున కయిదు నరగడియలు, మకరమునకు నయిదుంబొత్తికగడియలు, కుంభమునకు నాలుగు నరగడియలు, మీనమునకు నాలుగుగడియలు.

ఆ. మేషకర్మితౌలి మృగములు చరములు

గోఽసింహాకీటకుంభములును

సిరము లనగ బరగు ద్విస్వభావంబులు

మిథున మింతి ఓల్లు మీన మభవ !

129

మేషము, కర్కటకము, తుల, మకరము ఇవి చరలగ్నములు; వృషభము, సింహము, వృశ్చికము, కుంభము ఇవి స్థిరలగ్నములు; మిథునము, కన్య, ధనుస్సు, మీనము ఇవి చరస్థిరస్వభావములు గలవి.

సీ. భాస్కరు డాచిన ప్తగ్రహంబులకును .

నజవృషమకరంబు లంగనయును

గర్కటర్షపతుల గ్రమ మొప్ప నుచ్చలు

పరువడి నిందులోఁ బరియమూడు

నిర్వదెన్నిది పదునేను నైదిర్వదే

డిర్వదిభాగలు నుర్విఁ దెలియఁ

బరమోచ్చపంజ్జలఁ బరగుఁ దదుచ్చల

కెఱుగు సప్తమరాసు లెంచ నీచ

లగును సింహంబు వృషభంబు నజము కన్య

విల్లు దులయును గలశంబు విశ్రుతముగఁ

దనరు మూల త్రికోణాభిధానములను

సకలసిద్ధాంతశాస్త్రార్థసరణిఁ గృష్ణ !

130

సూర్యున కుచ్చస్థానము మేషము, లగ్నమాద్యంతము ముప్పదిభాగములు. అందులో మొదటి పదిభాగములు పరమోచ్చము. మేషమున కేడవ దయిన తుల నీచము. మూల త్రికోణము సింహము. చంద్రునకు వృషభ ముచ్చము. అదు మూడుభాగములు పరమోచ్చము. ఏడవదగు వృశ్చికము నీచము. మూల త్రికోణము వృషభము. అంగారకునకు మకర ముచ్చము. అం దిరువదియొనిమిది భాగములు పరమోచ్చము. ఏడవదగు కర్కటకము నీచము. మూలత్రికోణము మేషము. బుధున కుచ్చము కన్య. ఇంద్రుం బదునయిదుభాగములు పరమోచ్చము. దీని కేడవదియగు మీనము నీచము. మూలత్రికోణము కన్య. గురువున కుచ్చము కర్కటకము. ఇంద్రుడు భాగములు పరమోచ్చము. ఈరాశి కేడవదియగు మకరము నీచము. మూలత్రికోణము కల్లు. శుక్రున కుచ్చము మీనము. ఈమీనములో నిరువదియేడు భాగములు పరమోచ్చము. దీని కేడవదియగు కన్య నీచము, మూలత్రికోణము తుల. శని కుచ్చము తుల. అం దిరువదిభాగములు పరమోచ్చము. దీని కేడవదియగు మేషము నీచము. మూలత్రికోణము కుంభము.

— శేంద్ర త్రికోణనిర్ణయములు —

ఆ. పదియ నేడు నాల్గు పదపడి లగ్నంబు

శేంద్రసంజ్ఞ లయ్యె ఖేటములకు

తెలియఁ దొవ్వి దైదు చెలఁగి త్రికోణంబు

లనఁగవలయు ధరణి నబ్జనాభ !

131

లగ్నమునకు ౪, ౭, ౧౦ స్థానములును, లగ్నమును

కేంద్రసంజ్ఞగలవి యగును. ౫, ౯ స్థానములు, త్రికోణసంజ్ఞగలవి యగును.

—ॐ గ్రహదృష్టినిర్ణయము ॐ—

తే. పదిట మూడవచోటను బాదదృష్టి
యర్థదృష్టియాఁ దొఱ్ఱిది యైదుచోట్ల
నాల్గిటను నెన్నిదిటను నెన్నఁగఁ ద్రిపాద
దృష్టి సప్తమమునఁ బూర్ణదృష్టి కృష్ణ!

132

గ్రహములకుఁ దాము నివసించు రాశికి 3, ౧౦ స్థానములయందుఁ బాదదృష్టి; ౫, ౯ - స్థానములయందు దర్శదృష్టి; ౪, ౮ స్థానములయందు ద్రిపాదదృష్టి; ౭-స్థానమందుఁ బూర్ణదృష్టి, శుభగ్రహములదృష్టి శుభమును, పాపగ్రహములదృష్టి కీడును గలుగఁజేయును.

—ॐ గ్రహదృష్టిబలనిర్ణయము ॐ—

ఆ. పాదదృష్టి శనికి బలవంత మైయుండు
నర్థదృష్టి గురున కధిక బలము
బలము మూడుపాదములదృష్టి కుజునకు
నితరులకును బూర్ణదృష్టి బలము.

133

పాదదృష్టియందు శని బలవంతుఁడు, అర్థదృష్టియందు గురుఁడు బలవంతుఁడు, త్రిపాదదృష్టియందు దంగారకుఁడు బలవంతుఁడు. తక్కినగ్రహములన్నియుఁ బూర్ణదృష్టియందు బలము గలవి.

—ॐ గురుశుక్రచంద్రులకు బాల్యవృద్ధత్వనిర్ణయము ॐ—

క. రమణా గురునకు నుదయా

స్తమయములకు బాల్యవృద్ధతలు నొకపక్షం

బమరుణ శశికిని వృద్ధ

త్వము త్రిదినముల దదర్శిత౯ బాల్యమగుణ౯.

134

బృహస్పతి కుదయకాలము మొదలు ౧౫ దినములవఱకును బాల్యము. అస్తమించుటకుఁ బూర్వము పదునైదుదినములు వృద్ధత్వము గలుగును. చంద్రునకు మాసాంతమందు మూడుదినములు వృద్ధత్వము, మాసాదియందు మూడుదినములు బాల్యమును.

తే. ఉశనునకు నెన్నఁ బ్రాకృత్తిమోదయములఁ

బాల్య మగుమూఁడుదినములు పదియు నస్త

మయమువేళను వృద్ధత్వ మగును పక్ష

మైదుదినములు ముగిమతం బబ్జనాభ !

135

శుక్రునకుఁ దూర్పున నుదయ మగుచో మూఁడుదినములును, పశ్చిమమున నుదయమగుచోఁ బదిదినములును బాల్యము. తూర్పున నస్తమించెనేని యస్తమించుటకుఁ బూర్వము పదునైదుదినములును, పశ్చిమమున నస్తమించెనేని యంతకుఁ బూర్వ మైదుదినములును వృద్ధత్వము.

— ౧౧ లగ్ననిర్ణయము ౧౧ —

తే. క్రూరు లాటిట మూఁటును జేరియున్న

శుభులు సూచిన నుండిన సూర్యభౌమ

లగ్నవర్గంబు లెడలించి లలిఁ జరిములు

వదల స్థిరములు ద్విస్వభావములు మేలు.

136

క్రూరగ్రహములు లగ్నమునకు నాటింటను మూఁడింటను నుండినను, సింహవృత్తికములను శుభగ్రహములు జూచుచుండి

నను, వానియందున్న ను గీడుకలుగును. స్థిరములును చరములును పనికిరావు. ద్విస్వభావములు మేలు గూర్చును.

— ౧౭ లగ్నగ్రహసంపత్తి ౧ —

సీ. పాపగ్రహంబులు పదునొకంటను నాటి
 టను మూడు నుండినఁ దనరు శుభము
 అవి రెంటుఁ గేంద్రంబులందుఁ ద్రికోణంబు
 లందును నుండినఁ జెందుఁ గీడు
 తెలియంగ సామ్యము ద్విత్రికేంద్రంబుల
 భవబాణసముల భద్ర మగుచు
 అష్టమశ్యయముల నమరదేగ్రహమున్న
 శుభులు లగ్నము లెస్సఁ జూడ మేలు
 మఱియు సోఽచ్చలందు మైత్ర రాసులయందు
 సారిది స్వాలయముల సూర్యుఁ డాది
 గ్రహములెల్ల శుభముఁ గల్పించుఁ గర్తకు
 నుచితమైనచోట సున్నఁ గృష్ణ!

137

పాపగ్రహములు లగ్నమునకు 3, 6, 9-గ్రహముల
 యందుండిన మేలుగలుగును. లగ్నమునకు రెంటును, కేంద్రము
 లందును, త్రికోణములందును నుండినఁ గీడుగూర్చును. శుభ
 గ్రహములు లగ్నమునకు రెంటును, మూడును, కేంద్రము
 లందును ౧౦, ౬. ౧౧-గ్రహములయందును నుండిరేని శుభ
 మొనఁగూడును. ఏగ్రహములును ౮, ౧౨ గ్రహములయం
 దుండరాదు. శుభగ్రహములు లగ్నమునుజూచిన మేలు. ఉచ్చ
 మిత్ర స్వక్షేత్రములయందు సూర్యునిగ్రహములు తగినస్థల
 ములయందుండినఁ గర్తకు మేలు గలుగును.

శంఖ స్థాపన స్తంభ ప్రతిష్ఠాసమయ ఫలము ౧౮

తే. శంకు సంస్థాపన స్తంభసంగతులకు

మొదటిజా ముత్తమము రెంట ముదము, మూడు

నధమమగు నాల్గిటను సంధ్యలందు రాత్రు

లందు నిద్రము వాస్తసిద్ధాంత మభవ!

138

శంకుస్థాపన జేయుటకును, స్తంభప్రతిష్ఠను జేయుటకును మొదటి జాము శ్రేష్ఠము; రెండవ యామము సంతోషమును గూర్చును; మూడవయామ మధమము; నాలుగవ యామము నను, సంధ్యాకాలములందును, రాత్రులందును శంకుస్థాపన స్తంభ ప్రతిష్ఠలను జేయఁగూడదు.

శంఖదారు అక్షణము ౧౯

తే. చందనము మద్ది కాన్లు శ్రీచందనంబు

అగరు వర్జనకాంచన మరిపె టేకు

కొడిసె వెదు రేపె మారేడు కడపమేడి

చండ్ర మొదలగుదారువు ల్బంకులభవ.

139

చందనము, మద్ది, కానుగు, శ్రీచందనము, అగరు, దేవ కాంచనము, అరిపె, టేకు, కొడిసె, వెదురు, వేప, మారేడు, అత్తి, చండ్ర అను నీదారువులు శంకునకు మంచివి.

శంఖదారు ప్రమాణ నిర్ణయము ౨౦

చ. అరయ పడంగుశంబు వలమై తగదారువు శంకువున్నతం

బిరువదినాల్గు భూసురుల కిర్వదిమూడు నృపాలజాతికి

బరంగు బదాటు వైశ్యులకు భాస్కరసంఖ్య చతుర్థజాతికి

మఱియువిత స్తిమాత్రము సమస్తజనంబులకు శుభంబజా!

ఆటంగుళముల వలయము, ఇరువదినాలు గంగుళములు పొడవుగలదారువు బ్రాహ్మణుల కుచితము. ఇరువదిమూఁడంగుళముల పొడవుగలదారువు క్షత్రియులకు శ్రేష్ఠము. పదనాఱు గుళములదారువు వైశ్యులకు మంచిది. పండ్రెండంగుళములదారువు శూద్రులకుఁ దగినది పండ్రెండంగుళములదారువు ఎల్లరకును శుభప్రదము.

శంఖ నిర్మాణము

చ. తరువులలోన దోమరహితం బగుదారువు శంకొనగ్పంగాఁ బరఁగు సమానసంఖ్యను త్రిభాగముగాఁ గనునట్టిపాళ్లలో నరయఁగ మూల మెన్నఁ జతురస్రము మధ్యమ మెచ్చిదంచులుకొ, సరవిగ నగ్రభాగము వెసం దగు లింగమరీతి మాధవా!

141

మునుపు చెప్పినదారువులలో నిర్దోషము లగువానినిఁ దెచ్చి మూడు సమభాగములను గుర్తించి మొదటిభాగమును చౌకముగాను, రెండవభాగము నెనిమిదంచులు గలదిగను, మూడవభాగమును లింగాకారముగను జెక్కవలయును.

చెక్కపాటు లక్షణము

నీ. సుముహూర్తమునఁ బరిశుద్ధుడై వడ్డంగి ధర్మ దేవతను బ్రార్థనముచేసి ప్రాగ్రమున న్రానుబరపి చెక్కగఁ జెక్క పాటున ఫలములు తేటపరతు చెక్కినఁ జెక్కగాఁ జెక్కగాఁ బఠినపాటున నున్న శుభము కీ డెనయు నెగసి

పడనేని వెలకిలఁ బడినచో రోగంబు

తిరుగంగఁబడనేని త్రిప్ప టగును

బంటితునకను శుభము, రెండింట మధ్య
మము, కనీసము మూఁట, రోగమగు నాల్గు

తునుకలొనేనిఁ బెక్కుగాఁ దునిసి చెక్క

లడరెనేనియుఁ బ్రాణభయంబు కృష్ణ !

142

✓ సుముహూర్తమున వడ్డంగి పరిశుద్ధుడై ధర్మదేవతను
బ్రాధించి దారువును తూరువుకొసగాఁ బడపయించి చెక్కిన నా
చెక్కపాటుల ఫలములను వివరింతును. చెక్కినచెక్క ఆపాటు
ననే పడినయెడల శుభము; ఎగసిపడినఁ గీడు; వెలకిలఁబడిన
రోగము; తిరుగఁబడిన ద్రిప్పటలు; ఒకతునుక యయ్యెనేని
శుభము; రెండుతునుక లయ్యెనేని మధ్యమము; మూడుతునుక
లయ్యెనేని నభమము, నాలుగుతునుక లయినచో రోగము,
పెక్కుతునుకలైన ప్రాణభయము.

వ. మఱియును.

143

తే. హరిదిశాదిగ దశదిశలందుఁ బడిన

చెక్కపాటుకు ఫలము లక్షిప్తదంబు

భయము సుతహాని నష్టము వ్యయము పోరు

లాభము శుభంబు మృతినిశ్చలంబు కృష్ణ !

144

చెక్కినచెక్క తూర్పుదిక్కునఁ బడనేని శుభమును,
ఆగ్నేయమున భయమును, దక్షిణమునఁ బుత్రహానియు, నిర్వృతి
యందు నష్టమును, పడమటిదిక్కున వ్యయమును, వాయవ్య
మునఁ గలహమును, ఉత్తరమున లాభమును, ఈశాన్యమున

శుభమును గలుగును. మీఁది కెగసి యున్న తస్థలమునఁ బడెనేని వృత్తువు ప్రాప్తించును. భూమియందు నాటుకొనెనేని స్థైర్యము కలుగును.

— శంకుస్థాపనవిధి ౧ —

తే. కర్త సున్నాతుఁడై ధౌతకలితవస్త్ర

ధారుఁడై భూషణాద్యలంకారుఁడగుచు

శంకుహరిద్రమిళితగంధాంకితంబుఁ

జేసి ధాన్యముపై నుంచి చిత్తశుద్ధి.

145

యజమానుఁడు స్నానముఁజేసి వస్త్రాభరణాదుల ధరించి శంకునకుఁ బసుపుఁ బూసి గంధపుష్పాక్షతాదుల నలంకరించి దానిని ధాన్యపురాశిపై నుంచవలయును.

తే. స్వస్తిపుణ్యాహవాచనప్రశస్తముగను

సరవి మంగళతూర్యము ల్త్వానయ షోడ

శోపచార క్రియాపూజనోచితముగ

వాస్తుపురుషునిఁ బూజింపవలయుఁ గృష్ణ !

146

పుణ్యాహవాచనమును జేసి, మంగళవాద్యములు మ్రోయఁగా షోడశోపచారముల వాస్తుపురుషుని పూజింపవలయును.

— వాస్తుపురుషధ్యానము ౧ —

ధ్యానశ్లోకము:—

వాస్తుదేవ నమస్తేస్తు భూశయ్యానిరత ప్రభో

మద్భూషాఁ ధనధాన్యాధీఁ సమృద్ధిం కురు సంపదామ్,

మహామేరుగిరి సర్వదేవనామాలయో యథా

తద్వద్భక్తిప్రదేవానాం మమ గేహే స్థిరో భవ. 147

తే. పేర్నితో వాస్తుపురుషునాభీష్ఠలమున

హస్తమాత్రప్రమాణగర్తాంతరమున

శంకుసంస్థాపనమునేయ సఫల మభవ

రత్న ధాన్యంబు లుంచి ప్రయత్నముగను. 148

ఆరీతిగఁ బూజనల్పి వాస్తుపురుషుని నాభీష్ఠలమున హస్త
ప్రమాణమగు గుంటను ద్రవ్వి అందు రత్న ధాన్యములనుంచి
శంకువు నుంచవలయును.

— ౧౧ దిగ్రాశి నిర్ణయము ౧౧ —

మ. సోరిదిం దూర్పున మేషసింహధనువు ల్సొంపొందు యా
మ్యంబునం, దరయంగా వృషకన్యకామకరముల్ హరించు
నవ్వారుణిక్, మెఱయుక్ యుగ్మతులాఘటంబులు విజృం
భించుక్ ధనేశస్థలిక్, దిరమై కర్మిర్ముషాళిరాసులు మహా
దేవాదిదేవస్తుతా! 149

తూర్పున మేషసింహధనుస్సులును, దక్షిణమున వృషభ
కన్యామకరములును, పశ్చిమమున మిథున తులాకుంభములును
ఉత్తరమున కర్కట మీన వృశ్చికరాసులును నుండును.

— ౧౨ వాస్తుపురుషుడ౯ ద్వారనిర్ణయము ౧౨ —

తే. తెలియఁగా వాస్తుపురుషుఁ డేదిక్కుఁ జూచు

నచట ద్వారము లుంచ నర్హాప్తి సుఖము

నితర మగుచోట్ల నుంచిన ధృతి దొలంగి

రోగశోకంబు లగును సరోజనాభ! 150

వాస్తుపురుషుఁ డేదిక్కునుజూచుచుండునో యాదిక్కున

దలవాకిలిని బెట్టిన ధనస్రాప్తియు సుఖమును గలుగును. తక్కిన చోట్లఁ దలవాకిలిని బెట్టిన రోగమును, శోకమును గలుగును.

— ౨౭ మాసద్వార నిర్ణయము ౨౭ —

మ. మును దాశ్రావణశకంబునందు సదనంబు ల్లట్టినం దూర్పుది
 క్కెనయన్ వాకిలినిల్పఁ గార్తికమునం దింపొందనద్దక్షిణం
 బున నమ్మాఘమునందుఁ బశ్చిమదిశన్ బొందింప యుక్తం
 బగున్, జనువై శాఖమునందు నుత్తరదిశ న్నాస్తిక్తి సర్వే
 శ్వరా !

151

శ్రావణమాసమునఁ గట్టెడుగృహములకుఁ దూర్పుదిక్కునఁ
 దలవాకిలి నుంచవలయును. కార్తికమునఁ గట్టువానికి వాకిలి
 దక్షిణమున నిడవలయును. మాఘమునఁ గట్టువానికిఁ బశ్చిమ
 మునను, వైశాఖమునఁ గట్టువానికి నుత్తరమునను ద్వారముల
 నుంచవలయును.

— ౨౮ సోమన మాసనిర్ణయము ౨౮ —

సీ. కర్కిసింహంబుల నర్కుఁ డుండిన దూర్పు
 దిక్కువాక్కిల్లు వర్తింప వచ్చుఁ
 దులవృశ్చికంబుల నెలమి భానం డుండ
 శమనదిజ్ఞుఖము ద్వారంబు దనరు
 మకరకుంభంబుల మూర్తాండుఁ డుండిన
 బడమటి వాకిండ్లు పరగు నెపుడు
 మేషనృపంబుల మిహిరుఁ డుండిన నుత్త
 రపుదిశ ద్వారముల్ రహివహించు

మెరసి కన్యఁ జాప మీన యగ్గంబులఁ
గట్టరాదు గృహముఁ గట్టిరేని
వ్యాధి హాని గండబాధలు సిద్ధించు
ననుచు వాస్తుకర్త లనిరి కృష్ణ!

152

కర్కటక సింహమాసములయందు సూర్యుడుండ గృహ
ములుగట్టిరేని తూర్పుభాగమున ద్వారమును బెట్టవలయును.
తులా వృశ్చికమాసములయందు దక్షిణద్వారమును, మకర కుంభ
మాసములయందుఁ బశుమతిద్వారమును, మేషవృషభమాస
ములయందు త్తరద్వారమును బెట్టవలెను. కన్యామిథునధనుర్జీన
మాసములయందు గృహములను గట్టరాదు. కట్టిరేని రోగము,
హాని, గండము, బాధ కలుగును.

—ॐ కర్తృరాశ్యనుకూలద్వారనిర్ణయము ॥—

చ. వలసగుఁ దూర్పుఁక్కు తలవారీలి వృశ్చికమీనకర్కిరా
సులఁ దగువారికిఁ శమనుఁచోటను యగ్గమృగాంగనాదిరా
సులఁ దగువారికిఁ వరుణుఁచోటఁ దులావృషకుంభరాశివా
రలకును కార్తృకాజహారిరాసులవారికి నుత్తరంబజా! 153

వృశ్చికమీన కర్కటకరాసులవారియిండ్లకుఁ దూర్పు
ద్వారంబును మిథునమకరకన్యారాసులవారికి దక్షిణద్వారమును,
తులావృషకుంభరాసులవారికిఁ బశుమతిద్వారమును, మేషసింహ
ధనూరాసులవారికి ఉత్తరద్వారమును మంచివి.

—ॐ అష్టభాగద్వారఫలనిర్ణయము ॥—

సీ. ప్రాగాదిదిశలకు భాగఫలద్వార
నిర్ణయం బొసరింతు నేర్పుమీఱు

నొక్కొక్కదిశకు పాల్గొనర నెన్నిదిజేయ
 నీశాన్య మాద్యమై యింద్రునిశకు
 హానిశోకము నర్థ మధిపుసన్తానంబు
 ధనము శౌర్యము క్రోధమును భయంబు
 ఫలములై తగుబహిర్ద్వారదేశములకు
 నాగ్నేయ మాద్యమై యమునిదిశకు
 ప్రాణభయంబుచు బంధనంబును భీతి
 యర్థ సంప్రాప్తి ధాన్యాభివృద్ధి
 సుఖదుఃఖరోగముల్ సొరిది ఫలంబులు
 పలలాశి దిశమొడల్ వరుణదిశకు
 సుతహాని రిపువృద్ధి సుఖము ధనప్రాప్తి
 కలిమి శోకంబు రోగమును భయము
 ఫలములు వరుసతోఁ బవమానుఁ డాచిగా
 నుత్తరమునను బెంపొందు నెపుడు
 సరవితో భార్య నిందయు సత్వనష్టి
 హానిధాన్యాభివృద్ధి ధనాగమంబు
 పరమసౌఖ్యము దుఃఖము బాధ లనెడి
 ఫలము లెఱుంగక ద్వారముల్ నిలువఁదగదు.

154

ప్రాగాదిచతుర్దిశలలో నేదిక్కున ద్వారముఁ బెట్టినను
 ప్రతిదిక్కును ఎనిమిది భాగములుగాఁ జేయవలయును. అట్టి
 యెనిమిదిభాగములకును క్రమముగ ఫలములు—తూర్పు
 దిక్కున ద్వారము పెట్టుటకు నిర్ణయించినయెడల నీశాన్యము
 మొదలుకొని యాగ్నేయము వఱకును కొలిచి యెనిమిది భాగ
 ములు జేయవలయును. అట్టి యెనిమిదిభాగములకు క్రమముగా

హాని, శోకము, అర్థప్రాప్తి, రాజసమ్మానము, ధనప్రాప్తి, శౌర్యము, క్రోధము, భయము, ఫలములు. దక్షిణద్వారమునకు నాగ్నేయము మొదలు నిర్మతివఱకు నెనిమిదిభాగములు నేయ వానిలో నొక్కొకదానికీ గ్రమముగా - ప్రాణభయము, ధనము, భయము, అర్థప్రాప్తి, ధాన్యము, సుఖము, దుఃఖము, రోగము ఫలములు. పశ్చిమద్వారమునకు నిర్మతిదిశ మొదలుకొని వాయవ్యమువఱకు నెనిమిది భాగములు నేయ వానిలో నొక్కొకదానికి వరుసగా సుతహాని, శత్రువృద్ధి, సుఖము, ధనప్రాప్తి, కలిమి, శోకము, రోగము, భయము, ఫలము. ఉత్తర ద్వారమునకు వాయవ్యము మొదలుకొని యీశాన్యము వఱకును నెనిమిదిభాగములు నేయ నొక్కొకదానికి భార్యకు నింద, బలహీనత, హాని, ధాన్యాభివృద్ధి, ధనాగమము, సౌఖ్యము, దుఃఖము, పీడ ఫలములు.

— ౧౭ గ్రహభాగఫల ద్వారనిర్ణయము —

సీ. శివశిఖదైత్యవాయువు లాదిగాఁగఁ బ్రా
 గ్దక్షిణపశ్చిమోత్తరములందు
 నవభాగములు నేయ రవిశశికుజబుధే
 జ్యకవిసూర్యాత్మజసైంహికేయ
 కేతుస్థలములొను గీష్పతిపై దేవ
 తలకు శుక్రనిమిఁద నిలుచు నరుల
 యిండ్లకుఁ బశువుల కెలమి సౌమ్యునిమిఁద
 సర్వత్ర కవిగురు సౌమ్యులందు
 నిల్లువెడలఁగ దాఁడల నించు కధిక
 మునిచి యచటఁ గవాటంబు లురిచవలయు

మఱియుఁ బాపగ్రహస్థానమధ్యమమున
నిలువరాదు బహిర్ద్వార నియతఁ గృష్ణ.

155

తూర్పుద్వారమును నీశాన్యము మొదలుగా నాగ్నే
యమువఱకును గొలిచి తొమ్మిదిభాగములు నేయఁగా మొదటి
భాగమునకు సూర్యుడు, రెండవభాగమునకుఁ జంద్రుడు,
మూడవభాగమున కంగారకుడు, నాలుగవభాగమునకు బుధుడు,
అయిదవభాగమునకు బృహస్పతి, ఆఱవభాగమునకు శుక్రుడు,
ఏడవభాగమునకు శని, ఎనిమిదవభాగమునకు రాహువు, తొమ్మి
దవభాగమునకు గేతువు నధిపతులు. వీనిలో బృహస్పతిభాగ
మున దేవతాయతనములకు ద్వారములను బెట్టవలయును.
శుక్రునిభాగమున మనుష్యుల యిండ్లకును, బుధుని భాగమునఁ
బశువుల యిండ్లకును, ద్వారములను బెట్టవలయును. ఈభాగ.
ములలో నెవనిభాగమందు ద్వారము నిలువఁబడుచున్నదో యా
భాగమునం దెడమదిక్కు కొంచెము అధికముగా నుండునట్లు
జేసి ద్వారమును బెట్టవలయును. ద్వారమున కెడమదిక్కునఁ
దలుపుండవలయును. దక్షిణద్వారమునకు నాగ్నేయముమొదలు,
పశ్చిమద్వారమునకు నిర్మతిమొదలు ఉత్తరద్వారమునకు వాయు
వ్యము మొదలును గొలిచి మీఁదఁ జెప్పినప్రకారము ద్వారము
లను బెట్టవలయును.

—॥ ద్వారబంధ లక్షణము ॥—

తే. సప్తతాళోన్నతంబు సెంచగఁ ద్రితాళ
మాయతము ద్వారబంధంబులందుఁ దగును
నిడుపు తొమ్మిదిపాళ్లును వెడలు వైదు
పాళ్లతోనైనఁ దగు ద్వారబంధ మభవ!

156

ఏడు జుత్తైళ్లు పొడవు, మూడు జుత్తైళ్లు వెడల్పును
ద్వారబంధములకు మంచిది. మఱియు నిడుపు తొమ్మిదిపాళ్లును,
వెడలుపై దుప్పాళ్లును గలద్వారబంధ ముత్తమము.

తే. కర్తరాశికి యుక్తంబుగాక నాయ

మున్న యాద్వారబంధము నొప్పదండ్రు

అరయ విషమాయములు రాశి కనుగుణంబు

లయినద్వారబంధ మర్థాప్తి కృష్ణ!

157

కర్తరాశికి విరుద్ధమగునాయముగల ద్వారబంధము
యుక్తముగాదు. ధ్వజసింహవృషభగజములను నాలుగువిధము
లయిన యాయములలో కర్తరాశి కనుకూల మగు నాయము
గల ద్వారబంధము యజమాని ధనమును గూర్చును.

— చోరగండికి —

ఆ. వైరి చోరరాజ వహ్నిభయంబుల

వలన బయలు దెలుపవలయు గండి

కెలమిలక్షణంబు వలదు గూఢంబుగా

నిలుపవలయుఁ దనకు వలయునెడల.

158

శత్రువులవలనను, దొంగలవలనను, రాజులవలనను, అగ్ని
వలనను భయములు సంభవించినపుడు ఇంటినారు తప్పించుకొను
టకు వలయుద్వారము నొకదాని నేర్పరచవలయును. అందులకు
లక్షణముతోఁ బనిలేదు. ఎవ్వరు నెఱుంగకుండునట్లుఁ దనకుఁ
గావలసినచోట నాద్వారమును పెట్టవచ్చును.

— ద్వారబంధఖట్వా కవాటదారు నిర్ణయము —

తే. దారువులు రెంటు ద్వారబంధంబు తగదు

మంచమున మూడుజాతు లమర్పరాదు

తలుపు సరిపల్కు లై యున్నఁ దగదటండ్రు
తొడరి దూలము నడుముగా నడువరాదు.

159

రెండుజాతుల దారుపుతో మంచమును జేయరాదు.
మూడుజాతులుగల దారుపుతో మంచమును జేయరాదు.
తలుపులకుఁ బేసిగాఁ బలకలు పెట్టవలయును; సరిపలకలను
బెట్టరాదు. ఇల్లు చొచ్చునపుడు దూలముల కడ్డముగా నడువ
రాదు.

తే. బైటివాకిలి కెదురుగాఁ బరునియింటి
వాకిలియు గోడమూలయు వైర మొదవు
ఇంటిలోనైన వాకిలి కెదురుగాను
గోడమూలయఁ గంభము లూచ్చడరాదు.

160

తనయింటి తలవాకిలికి పరునియింటి తలవాకిలియు,
గోడమూలయు నెదురుగా నుండిన వైరము సంభవించును. తన
యింటిలోను వాకిండ్ల కెదురుగాను, గోడమూలను, గంభము
లండరాదు.

క. మిట్టతలకొ ద్వారంబును
నెట్టవ దగ్గయినచోట నిలయంబు వెనకొ
గట్టిన మేలు తొలంగును
కొట్టము వెనుగాడినిడివి గూడదు నడవక.

161

మిట్టను ద్వారమునుబెట్టి తగ్గయినచోట నిల్లుగట్టికఁ గీడు
జేకూరును. కొట్టము వెన్నుగాడి నిడివి నడువరాదు.

తే. మూల తలవాకిలై యున్న మేలు దొలంగుఁ
గొంచెమైయున్నఁ బొడవైనఁ గూడదందు

రెదురుగా వాకిటును బరునింటిదీప

కాంతి లోగిటు వెలుగ రోగప్రదంబు.

162

తలవాకిలి మూలబెట్టిన మేలు దొలగును. వాకిలి పొట్టిగాఁగాని, పొడవుగాఁగాని యుండరాదు. పరునియింటి దీపకాంతి తనలోపలఁ జొచ్చెనేని రోగము ప్రాప్తించును.

—ॐ ద్వారబంధక వాటములకు లగ్ననిర్ణయము ॐ—

క. స్థిరరాసు లు త్తమంబులు

గరిమక ద్వారములు నిలువగాఁ జరమైనక

బరగుఁ దల ద్విస్వభావము

లరుదుగఁ దలుపులు ఘటింప ననువగుఁ గృష్ణా!

163

ద్వారబంధములు నిలువ స్థిరరాసులు—వృషభ సింహ వృశ్చిక కుంభములు—ఉత్తమములు. చరరాసులలోఁ దల మంచిది. ద్విస్వభావములు—విధునకన్యాధనుర్క్తి నములు—తలు పులు బెట్టుట కనువైనవి.

—ॐ క్షేత్రభాగ గృహనిర్మాణ లక్షణము ॐ—

సీ. భవనమానంబు పడ్యాగంబు లొనరించి

యందులోఁగల నిలయంబు వెనుక

కడను పిశాచభాగము నొక్కపాలు పో

విడిచి రెండవపాలు విడితమైన

మనుజభాగంబున మఱి గృహం బొనరించి

యవల మూడవపాలి దైనదేవ

భాగంబులోపలఁ బండిళ్లు సమకొల్పి

కడమయా మూడుభాగములు వేడ్క

నింటిముందట ముంగిలి కెనయఁజేసి
 బావియును దోట నిర్దింప బాగుమీఱు
 నాయనిర్దాణముల సేవయంబుఁ దెలిసి
 యిండ్లుగట్టిన శుభములు నెనఁగుఁ గృష్ణ.

164

ఇంటి నిడివని ఆటభాగములు సేసి యం దొకభాగమును
 ఇంటికి వెనుక పిశాచభాగమును విడిచివెట్టి రెండవభాగమగు
 మనుష్యభాగమున నిండ్లు గట్టవలయును. మూడవదియగు దేవ
 భాగమున పండిట్లు నెలకొల్పవలయును. తక్కిన మూడవభాగ
 ములలో నింటి ముంగిలికి దగినచోటును వదలి తక్కిన ప్రదేశ
 మందు బావియును, తోటయును నిర్దింపవలయును.

— శ్రీ ప్రమాణము ౧ —

మ. పదిజేన ల్పాడవైన గోడ ద్విజభూపాలప్రశస్తంబు తో
 ష్టిదిజేన ద్దగు వైశ్యశూద్రులకు నెవ్విసంకరశ్రేణి కె
 న్నిదిజేన ల్తటి వీటి కెక్కువయిన న్నేలాందు లోపంబు చె
 ల్లదుమందంబిడమూ రెఁడాది తగునీహస్తాంతపర్యంతమున్.

పదిజేనలపాడవుగలగోడలు బ్రాహ్మణక్షత్రియుల కుత్తమ
 ములు. తొష్టిదిజేనలవి వైశ్యశూద్రులకును, ఎనిమిదిజేనలవి
 సంకరజాతివారికిని మంచిని. ఈ ప్రమాణమునకంటె నధికము
 గాను నుండవచ్చును. తక్కువగామాత్ర ముండరాదు. ఆగోడలు
 మూరెడు మొదలు రెండుమూరల వఱకును మందము గలిగి
 యుండవచ్చును.

— గోడలు విరిగినందుకు ఫలము ౧ —

క. షేలిమిగ గోడఁబెట్టగ

ప్రీతి నఁ దస్కురభయంబు పెల్లిప్రీతి నచో

నాలము లోపిగిన ని

ల్లాలికి భయమా నటందు రాక్షసులు కృష్ణా. 106

గోడను బెట్టునపు డది ప్రీతిసఁ దన్మరభయము గలుగును. వెలిగా ప్రీతిసయెడలఁ గలహము, లోఁగా ప్రీతిని నిల్లాలికి భయమును గలుగును.

— జాతకములు —

క. నానావిధహర్షములకుఁ

బూసఁగఁచగూఁ జిత్రకములు మొగి నలుదెసలఁ

మానుగ గృహస్థులిండ్లకు

భానుజవిశేఁ బశ్చిమమునఁ బరగు గవాక్షుల్. 167

నానారూపములు గలమేడలకు నాల్గుదిక్కులను గవాక్షము లుంచవలయును. గృహస్థుల యిండ్లకు దక్షిణ పశ్చిమ ములయందు గవాక్షము లిడవలయును.

— భిక్షినిర్మాణ లక్షణము —

క. దినదినము గోడఁబెట్టఁగ

నెనయఁగ మృత్తిక గ్రహింప నీశాన్యమునఁ

దనరును మూరెఁడుకీటుగ

నొనరించి మఱి గోడఁబెట్ట నుచితము కృష్ణా! 168

గోడను బెట్టుటకు ఈశాన్యభాగమున మంటిని ద్రవ్వవలయును. మఱియును మూరమూరకును గోడనుబెట్టుచు రావలయును.

— స్తంభ ప్రతిష్ఠకు తిథికుద్ధి —

క. నందలు రిక్తలు భద్రలు

బొందవు దర్శనమును బర్హములు వర్జితముల్

ముందట నిలిచినదినములఁ

జెందును కంబములు నిల్ప సిరులు మురారీ.

169

నందతిథులయందును, భద్రతిథులయందును, ఆమావాస్య
యందును, పర్వములయందును స్తంభప్రతిష్ఠను జేయరాదు.
తక్కిన దినములందుఁ జేసినయెడల మేలు కలుగును.

—ॐ వా ర శు ద్ధి ॐ—

మ. ఇనవారంబున వహ్ని బాధ కలహం బిష్టార్థనాశంబు చం
ద్రునివారంబున భౌమవారమున మృత్యుప్రాప్తి సంధించు సౌ
మ్యునివారంబు సురేజ్యశుక్రలదినంబుల్ సౌఖ్యబోధార్థ
ముల్, శనివారంబు శనూజహాని సదన స్తంభప్రతిష్ఠ హరీ!

ఆదివార మగ్నిభయమును గలుగఁజేయును. సోమవార
మునఁ గలహము ప్రాప్తించును. మంగళవారమున మృత్యు
ప్రాప్తి. బుధ బృహస్పతి శుక్రవారములు శుభప్రదములు. శని
వారమునఁ బుత్రహానిఁ గలుగును.

—ॐ నక్షత్ర శుద్ధి ॐ—

తే. హస్తరేవతి శశితారకాశ్వినులును
శతభిషధనిష్ఠపుష్యముల్ శ్రవణమదితి
చిత్తరోహిణి మిత్రోత్తరాత్రయముల
స్తంభములు నిల్ప ధనసంతసౌఖ్య మభవ !

171

హస్త, రేవతి, మృగశీర్ష, అశ్విని, శతభిషము, ధనిష్ఠ,
పుష్యమి, శ్రవణము, పునర్వసు, చిత్త, రోహిణి, అనూరాధ,
ఉత్తర, ఉత్తరాషాఢ, ఉత్తరాభాద్ర ఈ ఐదునైదు నక్షత్ర

ములయందును స్తంభప్రతిష్ఠను జేసినయెడల ధనపుత్రలాభములు గలుగును.

— స్తంభప్రతిష్ఠకు గ్రహశుద్ధి - లగ్నశుద్ధి —

తే. లగ్నకేంద్రత్రికోణములందు నుచ్చ
లందు శుభు లున్నఁ జూచిన లగ్నములరు
పాపు లాటింట మూఁటును బదునొకంట
నుండిరేనియుఁ గంబము లుంచ శుభము.

172

లగ్నమునందును, లగ్నమునకు ౪, ౭, ౧౦, ౧౩, ౯. స్థానములందు శుభగ్రహము లుండినను జూచినను, ఈ రాసులందు శుభగ్రహము లుచ్చముల నుండినను, పాపగ్రహములు ౬, ౩, ౧౧ స్థానముల నుండినను స్తంభప్రతిష్ఠనుజేయుట తగును.

— స్తంభఘాతమునకుఁ గాలసర్పగతి —

సీ. కాలసర్పము వెన్కగా సంచరించుచు
రహివృషభాదిత్రి రాసులందు
హరుదిశ శీర్షంబు ననిలదిశ్చధ్యంబు
నసురదిక్కుచ్చమై యలరియుండు
సింహాత్రయంబున శిరము వాయువునందు
నసురదిశ్చధ్యమై యగ్నిఁ బుచ్చ
మగు నళిత్రయమున నసురదిక్కిరముగ
నగ్ని దిశ్చధ్యంబు హరునిదిశను
బుచ్చమకాఁ గలశత్రయమునను వహ్ని
మూలఁ దలయుండు మధ్యంబు ఫాలనయను
దెసను బుచ్చంబు వాయువుదిశఁ జెలంగు
నిట్టిగతులందు గ్రహ్యంబు లెఱుగవలయు.

173

వృషభ మిధున కర్కటమాసములయందుఁ గాలసర్పము నకు నీశాన్యమున శిరస్సును, వాయవ్యమున నడుమును, నిర్మతియందుఁ దోకయు నుండును. సింహాకన్యాతులామాసములయందు వాయవ్యమునందు శిరమును, నిర్మతియందు నడుమును, ఆగ్నేయమునఁ దోకయును నుండును. వృశ్చికధనుర్తకరమాసములయందు నిర్మతియందు శిరమును, ఆగ్నేయమున నడుమును, ఈశాన్యమునఁ దోకయు నుండును. కుంభమీనమేషమాసములయందు ఆగ్నేయమునఁ దలయును, ఈశాన్యమున నడుమును, వాయవ్యమునఁ దోకయు నుండును. కాంబృత్తి యిట్టి గతులందు యుక్తాయు క్తస్థానములను దెలిసి స్తంభభూతము నేయవలయును.

క. తలమీఁదఁ ద్రవ్యమృత్యువు

వలనొప్పుగ వీచునందు వచ్చును బీడల్

చలనంబు తోకమీఁదను

చెలువుగ నిడుపైన దిశను సిరులు ముకుందా!

174

కాలసర్పముయొక్క శిరమునఁ ద్రవ్వినయెడల మృత్యు భయము గలుగును. వీచునఁ ద్రవ్వినఁ బీడలు సంభవించును. తోకమీఁదఁ ద్రవ్వినయెడల జలగము గలుగును. ఈమూఁడు చోట్లనుగాక నిడువగుచోటఁ ద్రవ్విన సిరి గలుగును.

— సూర్యచంద్రగతులు —

సీ. కర మొప్పు వృషయుగ్ధ కర్కాటకంబుల

సూర్యుడు చరియింప సోముఁ డపుడు

సింహాత్రయంబున స్థిరముగా నుండిన

వహ్నిదిశాదైన వచ్చు సుఖము

కంతీరవంబునఁ గన్యను ద్రాసున
 బద్ధబౌంధవుఁ డున్నఁ బద్ధవైరి
 యళిక త్రయంబున నలరినసమయంబు
 నీశానదిశయందు నెనయు శుభము
 అళిధనుర్త్వగముల నాదిత్యుఁ డుండంగఁ
 గలువలచెలికాఁడు గరిమతోడఁ
 గుంభ త్రయంబునఁ గుదురుగానుండిన
 ననిలకోణాదైన నలరు జయము
 ఘటర్షుషాజములందు ఖమణి వర్తింపంగ
 రిక్కలగమిరేడు నిక్కువముగ
 వృషభ త్రయంబున నొప్పుగా నుండిన
 నసురకోణాదైన బొసగు జయము
 ఆలయంబుల కీరీతి నలరు స్తంభ
 ఘాతములు నేయ శుభములు గలుగు నన్య
 మార్గములఁ జేయఁ బీడలు మాన వెపుడుఁ
 దెలిసి వర్తింపవలయును దేవదేవ!

175

వృషభమిధున కర్కటమాసములయందు సూర్యుఁడుండఁ
 గాను, సింహ కన్యాతూలాసంబంధమయిన యుత్తర హస్తచిత్తల
 యందుఁ జంద్రుఁడుండఁగాను, ఆగ్నేయమున స్తంభఘాతము
 నేయవలయును. సింహకన్యాతూలామాసములయందు సూర్యుఁ
 డుండఁగాను, వృశ్చికధనుర్త్వకరసంబంధములగు అనూరాధ,
 ఉత్తరాషాఢ, శ్రవణధనిషలను నాలుగునక్షత్రములలో నెద్దాని
 యందైనఁ జంద్రుఁడు సంచరించుచుండఁగాను, నీశాన్యమున
 స్తంభఘాతము నేయవలయును. వృశ్చికధనుర్త్వకరమాసముల

యందు సూర్యుడుండఁగాను కుంభమీన మేషసంబంధములగు శతభిషాత్తరాభాద్ర రేవత్యశ్వినులను నాలుగుక్షత్రములలో నెద్దానైనను సూర్యుడుండఁగాను వాయవ్యమున స్తంభప్రతిష్ఠను జేయవలయును. కుంభమీనమేష మాసములయందు సూర్యుడుండఁగాను, వృషభ మిథన కర్కటసంబంధములగు రోహిణి మృగశీర్ష పునర్వసు శ్రవణములను నాలుగుక్షత్రములలో నెద్దానైన నఁ జంద్రుడుండఁగాను నిర్భుతియందు స్తంభప్రతిష్ఠను జేయవలయును. అట్లుకానిచోఁ గీడు ప్రాప్తిచును.

❧ వివాహవేదికా స్తంభలిక్షణము ❧

సీ. మృగపతిత్రయమున మిహిరఁడు నెలకొన్న
హరుని కోణాదిగా నెఱుంగవలయు
వృశ్చికత్రయమున వెన సూర్యుడు పసింప
వాయుకోణాదిగాఁ జేయవలయు
కలశత్రయంబునఁ గమలాప్తుఁ డుండిన
దైత్యకోణాదిగాఁ దలఁపవలయు
ఉత్తత్రయంబుల నుష్ణవేదితి యున్న
జ్వలనదిశాదిగాఁ దెలుపవలయు
ధరణిఁ బరిణయవేదికా స్తంభసమితి
నిలుపుటకు వాస్తుశాస్త్రోక్తనిర్ణయంబు
గాక వేఱొక్కనిధమున ఘాతమైన
సంపదలు లేక హానియా దంపతులకు.

176

సింహాశ్వాత్తులమాసములయందు సూర్యుడు సంచరించుచుండఁగా నీశాశ్వమున స్తంభ ఘాతమును జేయవలయును. వృశ్చికమకరధనుర్జాసములయందు సూర్యుడుండఁగా

వాయవ్యమున స్తంభఘాతమును జేయవలయును. కుంభమీన
మేషలగ్నములయందు సూర్యుఁ డుండఁగా నిర్మతియందు స్తంభ
ఘాతమును జేయవలయును. వృషభమిథునకర్కటరాసులయందు
సూర్యుఁ డుండఁగా నాగ్నేయమున స్తంభఘాతమును జేయవల
యును. ఇట్లు వివాహవేదికా స్తంభ ప్రతిష్ఠలను జేయవలయును.
ఇట్లు చేయరేని దంపతులకు దారిద్ర్యమును, హానియు సంభ
వించును.

❧ లగ్నగతగ్రహఫలము ❧

తే. పరగ లగ్నమునందు గీష్పతి వసింప
కంబములు నిల్చి బుధుఁడు లగ్నముననుండ
వెనుఁబరచి లగ్నమున శుక్రుఁ డెనసినప్పు
డిండ్లు గప్పిన వహ్ని రహింపఁ డభవ!

177

బృహస్పతి నివసించియున్న లగ్నమున స్తంభ ప్రతిష్ఠనుజేసి
బుధుఁడు నివసించియున్న లగ్నమున వెన్నుగాడియై త్తి శుక్రుఁ
డున్న లగ్నమున నింటిని గప్పినయెడల నెన్నటికిని నగ్నిభయము
గలుగనేరదు.

క. జలరాసుల శశి యుండఁగ

నల లగ్నమునందుఁ దొవ్వి వైదిటఁ జంద్రుం
డలరఁ గవివారమున గృహ

ములు గట్టిన వహ్ని బాధ నొందదు కృష్ణా!

178

జలరాసులయందుఁ జంద్రుఁడుండఁగా నైనను లగ్నము
నకుఁ దొవ్విదియైదు స్థానములయందును లగ్నమునను జంద్రుఁ

డుండఁగాను శుక్రవారమునందును గృహము గట్టినయెడల నన్ని భయము గలుగనేరదు.

తే. చంద్రుడేనియుఁ గురుడేని సరవినుండు
రాశి శంకువు నిల్పి యూరొహిణేయుఁ
డున్న రాశిని బరమెత్తి యుశసుఁ డున్న
రాశి గప్పిన యిండ్ల నిర్భయము కృష్ణ!

179

చంద్రుడైనను, బృహస్పతి యైనను లగ్నముననుండఁగా శంకువును ప్రతిష్ఠించి బుధుఁ డున్న లగ్నమునఁ బరమెత్తి శుక్రుఁ డున్న లగ్నమున గృహములను గట్టినయెడల భయముండ నేరదు.

— రా జ యో గ ము —

మ. గురువారాంచితకర్కటీర్షుషలసత్కేదండలగ్నంబునకొ
గురుశుక్రల్పసియించువేళ గృహముల్కోరెల్లగక గట్టినకొ
ధరఁ దద్దేహమునం జనించినశిశు ల్లాత్రీతలాధీశులై [నొ.
వరభాగ్యోన్నతిఁ బుత్రపౌత్రమహిమకొ వర్తింతు రెల్లప్పుడు

గురువారమునాఁడు కర్కటక ధనుర్తీనలగ్నములలో దేని యందైనను బృహస్పతి శుక్రులలో నెవరైన నొకరు నివసించి యుండఁగా గృహంబు గట్టినయెడల నాగృహమునందు జనించిన వారు పుత్రపౌత్రసంతానమృద్ధిగలవారును, రాజ్యాధిపతులును నగుదురు.

క. ద్విశరీరంబుల సిరముల

వశులై శుభులున్న మేలు వారును బడిటకొ

విశదముగ నున్నఁ జూచినఁ

గుశలతఁ గంబములు నిల్పఁ గోరిక లలరున్.

181

ద్విస్వభావలగ్నములయందుగాని, స్థిరలగ్నములయందుగాని శుభులుండినను, శుభులు పదియవ యింటియందుండినను, శుభులు లగ్నమును జూచినను స్తంభప్రతిష్ఠను జేయువానికి నానావిధములయిన యైశ్వర్యములు గలుగును.

మ. సొరిది స్తీనగృహంబునఁడుఁ గవి దా సొంపొంది నన్నాల్లిటన్
గురుఁడు నిల్చిన నుచ్చలందు గురుశుక్ర ల్పెంపుతో నుం
డినన్, గరిమ న్నందఁడు పద్మకొంట నెలకొన్న నైవ్యభవ
ప్రాప్తిని, ధరమీదన్ జిరకాలమున్నను గృహ స్తంభంబు
లన్ నిల్పఁగన్.

182

మీనలగ్నమున శుక్రఁడును, నాలుగింట బృహస్పతియు నుండగా, లేక వీరిరువురు నుచ్చస్థానములయందుండగా, పదునొకొండవయింట శనియుండగాను, గృహమునకు స్తంభ ప్రతిష్ఠను జేసినయెడల నాగృహము చిరకాలము సకలైశ్వర్యములతోఁ దులదూగును.

మ. అమరాచార్యుఁడు రాశి నాటిటను సప్తాశ్వండు శుక్రండు స
ప్తమరాశిన్ దశమంబునన్ శశియు లాభస్థానమున్ సౌరి పం
చమరాశిన్ బుధుఁ డున్న వేళల గృహ స్తంభప్రతిష్ఠ ల్పహా
త్తమమై యుండు ననేకవత్సరము లీధాత్రినల్గి మాధవా!

లగ్నమున బృహస్పతి యుండగా నతనికి నాటింట సూర్యుఁడును, ఏడిట శుక్రుఁడును, పదింట జుంధ్రుఁడును, పదునొకంట శనియును, అయిదిట బుధుఁడును నివసించి

యుండిరేని స్తంభప్రతిష్ఠను జేయుట ఉత్తమము. మఱియు నిట్టి లగ్నమునఁ గట్టిన గృహము శాశ్వతమైన సంపదగలదై యుండును.

— ఆయుర్వ్యోగము —

మ. గురియా లగ్నమునక గురుండయిన శుక్రుండైన నుండంగ మందరముల్ గట్టిన నూఱువత్సరము లుద్దీపించు సౌమ్యుండు భా, సురత నిల్చిన నేఁబడేండ్లు మను నీక్షిణీణీస్థలిన్వీరు ము వ్వురు లగ్నంబున నుండిరేని విభవంబు ల్పెండు నెల్లప్పుడుక.

లగ్నమున గురుశుక్రలలో నెవరైన నొక రుండఁగఁ గట్టిన గృహము నూఱువత్సరములు సుఖస్థితిగలదై యుండును. లగ్నమున బుధుఁ డుండెనేని యేఁబదివత్సరము లుండును. గురు శుక్ర బుధులు మువ్వురు నుండిరేని విభవములు చేకూరును.

తే. రమణఁ గంబము లొగి నిల్పుసమయమునకు

గురుఁడు చంద్రుఁడు నాల్గింటఁ గుజుఁడు శనియుఁ

బడనొకంటను నిల్చిన భవనములకు

నాయు వగునంద్రు నెనుబదియబ్దములును.

185

స్తంభప్రతిష్ఠను జేయులగ్నమునకు గురుచంద్రులు నాల్గింటను, గుజశనిలు ఓడనొకంటను నుండిరేని యాగృహ మెనుబది యేండ్లు సకలైశ్వర్యములు గలదైయుండును.

తే. లగ్నమున శుక్రు డుండఁ గరంబు బుధుఁడు

పదిటఁ గేంద్రమునందుఁ గీష్పతియుఁ దరణి

పడనొకట నున్నఁ గంబముల్ పాదుకొలుపు

నిలయము శతాబ్దములు ధాత్రి నిలుచుఁ గృష్ణ !

186

లగ్నమున శుక్రఁడును, పడవయింట బుధుఁడును, కేంద్రమునందు గురుఁడును, ఎదునొకండెఁద్దానమున సూర్యుఁడును నున్న సమయమునఁ గట్టినగృహము నూలుసంవత్సరములు పరమైశ్వర్యముతో నుండును.

క. కవి లగ్నమునను మూఁడును

రవి కుజుఁ డాఱిటను, గురుఁడు రహి నై దింటున్

నివసించునపుడు కంబము

భువి నిల్పి శతద్యయోబ్ధములు పల్లెల్లున్.

187

లగ్నమున శుక్రఁడును, మూఁడు సూర్యుఁడును ఆఱిట నంగారకుఁడును, అయిచెంట గురుఁడును నుండఁగా గట్టిన గృహము రెండునూలుసంవత్సరములు పరమైశ్వర్యముతో నుండును.

పట్టికాబంధము

సీ. తనరఁ బూర్వాదిప్రదక్షిణంబుగ దూల

ములు చౌకముగఁ గూర్పవలయు నపుడు

ఆగ్నేయమునను మూలాగ్రసంయోగంబు

మూలంబు మూలంబు మొదయు దైత్యు

దిక్కునఁ బవమానుదిశ నగ్రమూలసం

ఘటనంబు నీశానుకడను బొల్పు

నగ్రమగ్రము వీని కభిధానములు తొర్పు

గజ మెనుబోతు భానుజునికడను

వృషము పడమట సుత్రం బెనయు నజము

గజముపైఁ బోతు పోతుపైఁ గడఁగు వృషము

వృషభగజములపై నజం బెసఁగు వరుసఁ

దెలిసి దూలము లెత్తఁగావలయుఁ గృష్ణ ! 183

దూలములను జొకముగాఁ గూర్చునపుడు తూర్పు
దూలముయొక్క మొదలును దక్షిణపుదూలముయొక్క కొన
యును నాగ్నేయమునఁ గూడవలయును. దక్షిణపుదూలము
యొక్క మొదలును పడమటిదూలముయొక్క మొదలును నిగ్మతి
దిక్కునఁ గూడవలయును. పడమటిదూలముయొక్క కొనయును
ఉత్తరపుదూలముయొక్క మొదలును వాయవ్యమునఁ గూడ
వలయును. ఉత్తరపుదూలముయొక్క కొనయును తూర్పు
దూలముయొక్క కొనయును ఈశాన్యమునఁ గూడవలయును.
తూర్పుదూల మేనుఁగనియు, దక్షిణముదూల మెనుబోతనియు,
పడమటిదూలము వృషభమనియు, ఉత్తరపుదూలము చింబో
తనియుఁ జెప్పఁబడును. కాఁబట్టి యేనుఁగుమీఁద నెనుబోతును,
ఎనుబోతుమీఁద నెద్దును, ఎద్దుమీఁద నేనుఁగును, ఏనుఁగు
మీఁద చింబోతును బెట్టవలయును.

— దారుసంధిని అక్షణము ౧౮ —

ఉ. మూలము శక్తిరూపము సమున్నతి నగ్రము శంభురూపమా
మూలము నగ్రముఁ గదియ మోదకరంబగు నగ్రమగ్రముఁ
మేలు దొలంగఁజేయు గృహమేధికి మూలము మూలముఁ
శిఖి, జ్వాలల నేర్చు దారువులసంధి యెటుంగక యిండ్లు
గట్టినఁ. 189

దూలముయొక్క మొదలు శక్తిస్వరూపము ; కొన శంభు
స్వరూపము. కాఁబట్టి మొదలు చివరలు రెండును జేర్చిన
యెడల శుభము గలుగును. కొనయు కొనయుఁ గూర్చిన

యెడలఁ గీడు గలుగును. మొదలును మొదలును జేర్చినయెడల నగ్నిభయము కలుగును. కావున దారుసంధుల నెఱిగి గృహములను గట్టుట తగును.

క. ప్రాగు త్రాగములుగా

బాగుగ గృహదారుసమితి బరసిన శుభమా

రోగము దక్షిణపశ్చిమ

భాగాగ్రములైనఁ జెందఁ బతికి మురారి !

190

ఇండ్లకు దారువు తూర్పు ఉత్తరము కొనలుగా నుంచుట శుభప్రదము; దక్షిణము పడమరదిక్కుల కొనలుంచినయెడల గృహయజమానునకు రోగము ప్రాప్తించును.

తే. కంబములు లేక నిలయంబు గట్టరాదు

కంబములు చాలుదప్పిన కంబసూడు

బేసిదంతెలు దూలముల్ బెరయు సరులు

పొరుగుకొట్టము వెనుపోటు పొసగ దభవ.

191

కంబములు లేక ఇండ్లను గట్టరాదు. కంబములు చాలు దప్పిన కంబసూడు గనుక కీడుగలుగును. దంతెలు బేసిగా నుండ వలయును. దూలములు సరిగా నుండవలయును. పొరుగువారి కొట్టము వెన్నుపోటి యుండరాదు.

— గృహాన్నతనూత్రమ —

తే. దూలములకును భూమికి నూలువట్టి

యెన్ని యంగుళ లగునవి యెనిమిదింట

పాలుగొన శేష మాయముల్ పరగ నందు

బేసుల శుభంబు సరులందు బెరయుఁ గీడు,

192

దూలములకును భూమికిని సూత్రమును బట్టి కొలువఁగా వచ్చు సంగుళముల నెనిమిదింట భాగించఁగా ౧ మిగిలిన ధ్వజాయము, ౨ మిగిలిన ధూమాయము, ౩ మిగిలిన సింహాయము, ౪ మిగిలిన శునకాయము, ౫ మిగిలిన వృషభాయము, ౬ మిగిలిన ఖరాయము, ౭ మిగిలిన గజాయము, ౮ మిగిలిన గాకాయము. ఈయెనిమిది విధముల యాయములలో ధూమ శ్వాసఖరకాకాయములను వర్జింపవలయును. ధ్వజసింహవృషభగజాయములలోఁ గర్త కనుకూలమగు నావము నుంచవలయును.

తే. తల్లిదండ్రీయు నన్నలు దక్షిణమునఁ
బల్చిమంబున నుండిన భద్రమగును
ఉత్తరము దూర్పు లోగిలి నొత్తమేలు
దక్షిణంబును బడమఁ దగదు జరుప.

113

తల్లిదండ్రులయొక్కయు అన్నలయొక్కయు గృహములు దక్షిణపువై పుననైనను పడమరవై పుననైనను ఉండవలయును. వీరికి దిగువను పిన్నలయిం డ్లుండవలయును. లోగిలి ఉత్తరము వై పునకును తూర్పువై పునకును జరుగవచ్చును. దక్షిణమునకును బడమరవై పునకును జరుగకూడదు.

— ఏకకాల లక్షణఫలము ౭ —

సీ. నలుదిశలో వాక్లిగల యేకశాలకు

విశ్వతోముఖ మనుపేరు వెలయు

ప్రాగ్ధ్వార హీనమై పరఁగు వ్యాఘ్రపదాఖ్యైః
బశుమృగతస్కురబాధ లొదవు

ఇల దక్షిణద్వారహీనమై గృహేశ్వర
 రాఖ్యాక మఖిలభాగ్య ప్రదంబు
 రమణః బ్రత్యద్వారరహితమై శ్రీనిల
 యాఖ్యంబు పుత్రపౌత్రాభివృద్ధి
 ఉత్తరద్వారరహితమై యున్న శాల
 సూరకపదాఖ్య రాజభయాకరంబు
 అపవరాంచితకోణమధ్యమున నిదియె
 పుండరీకాఖ్యఁ దగి శుభంబులు నొసంగు.

114

నాలుగు దిక్కులను వాకిళ్లుగలగృహమునకు విశ్వతో
 ముఖ మనివేరు. తూర్పున ద్వారము లేక తక్కినదిక్కులందు
 ద్వారములుగల గృహమునకు వ్యాఘ్రపద మని వేరు. దానికి
 ఫలము పశుమృగతస్కరబాధలు. దక్షిణమున ద్వారములేక
 తక్కినదిక్కుల ద్వారములుగల గృహము గృహేశ్వర మనఁ
 బడును. అది భాగ్యముల నిచ్చును. పడమటిదిక్కున ద్వారము
 లేక తక్కినదిక్కుల ద్వారములుగల గృహమునకు శ్రీనిలయ
 మనివేరు. అది పుత్రపౌత్రాభివృద్ధి గలుగఁజేయును. ఉత్తర
 మున ద్వారము లేక తక్కినదిక్కుల ద్వారములుగల గృహము
 నకు సూరకపద మనివేరు. అది రాజభయము గలుగఁజేయును.
 విశ్వతోముఖమే గూడలులేక వెలితిగా కోణమధ్యమున గట్టిన
 పుండరీక మగును. అది శుభప్రదము.

— ద్వితీయశాలము — ఫలము —

సీ. యామ్యపశ్చిమముల సలరు ద్వితీయశాలాఖ్య
 కమలాకరము లక్ష్మీ గలుగఁ జేయు
 బశ్చిమోత్తరములఁ బరఁగు ద్వితీయశాలకు
 శ్వానపదాఖ్య తస్కరభయంబు

ఉత్తరప్రాగ్విశాలోష్ణదంష్ట్రాహ్వాయం
 బయి చోరభయము నార్తియును జేయుఁ
 బూర్వదక్షిణములఁ బొసఁగు ద్విశాలాఖ్య
 భజగదంష్ట్రము విషంబులభయంబు
 కాపున ద్విశాలలక్షణక్రమము ఫలము
 లరసి గృహముల నిర్మింప నధిపుఁకును
 మొనసి తత్తత్ఫలంబుల నెనయఁజేయు
 వాస్తుసిద్ధాంతమత మిది వనజనాభ !

195

దక్షిణపుపారువను, పడమటిపారువను గట్టిన ద్విశాల
 కవలాకరమని చెప్పబడును. అది లక్ష్మీప్రదము. పడమటిపారు
 వను ఉత్తరపుపారువను గట్టిన ద్విశాల శ్వాసపదమని యెన్ను
 బడును. అది చోరభయమును గలుగఁజేయును. ఉత్తరపుపారు
 వను, తూర్పు పారువనుగట్టిన ద్విశాలకుష్టదంష్ట్రమని పేరు.
 అది యార్తిని గలిగించును. తూర్పుపారువను దక్షిణపుపారువను
 గట్టిన ద్విశాల భుజగదంష్ట్ర మనిపించుకొనును. అందువలన
 విషభయంబు గలుగును. కాబట్టి ద్విశాలలక్షణముల దెలిసి
 గృహములను గట్టవలయును.

— శ్రీకాలలక్షణము — ఫలము —

సీ. సరవిః బూర్వముఖత్రిశాలాఖ్య హరిపదం
 బిష్టకామ్యార్థంబు లిచ్చు నెపుడు
 జగతి యామ్యముఖత్రిశాలోష్ణదంష్ట్రాఖ్య
 కము శత్రుభీతి వేగమె యొనర్చు
 వరుణదిబ్బుఖముగాఁ బరగు త్రిశాలక్ష
 నూభిధానము బహుహానిఁ జేయు

నలరు నుదజ్ఞుఖంబై త్రిశాల జ
యంతినాఁ బుత్రపౌత్రాభివృద్ధి
శమనదిజ్ఞుఖహీనమై రమణ నితర
దిశల మూటను ద్వారముల్ విశదముగను
నమరిన త్రిశాల కల్యాణమనఁగఁ జెల్లు
నఖిలసంపత్ప్రదాయకం బగును గృష్ణ!

196

దక్షిణము, పడమర, ఉత్తరము ఈమూఁడు దిక్కులను
గట్టి తూర్పున వాకిలిఁ బెట్టినయెడల హరిపద మనిపించుకొనును
అందున నిష్టకామార్థము లొనఁగూడును. పశ్చిమము, ఉత్త
రము, తూర్పు ఈమూఁడు దిక్కులను గృహములను గట్టి దక్షి
ణమున వాకిలిఁ బెట్టిన నుష్ణదంష్ట్ర మగును. అది శత్రుభయము
జేకూర్చును. ఉత్తరము, తూర్పు, దక్షిణము ఈమూఁడు దిక్కుల
యందును గృహములుగట్టి పడమట వాకిలిఁ బెట్టిన నది క్షయ
మనుపేరఁ బరగును. అది హానిదము. తూర్పు, దక్షిణము, పడ
మర వీటియందు గృహములుగట్టి యుత్తరమున వాకిలిఁ బెట్టిన
జయంతి యగును. అది పుత్రపౌత్రాభివృద్ధి గూర్చును. దక్షిణ
మున ద్వారములేక తక్కిన మూటియందును ద్వారము లుండినఁ
గల్యాణ మనఁబరగును. అది సంపదల నిచ్చును.

— చతుశ్శాలలక్షణము—ఫలము ॥

సీ. దిశలు నాల్గిటియందు విశదంబుగాఁ గట్టు
సదనంబు ధన్య జతుశ్శాల యయ్యె
అది సర్వతోభద్ర మది చతుర్భద్రక
మనుసమాహ్వయముల నలరు నెపుడు

స్వస్తికాహ్వయము ప్రాగ్వాసంయుత మైన

బశుకరితు-గసంపత్కరంబు

దక్షిణద్వారమై తగ వర్ధమానాహ్వా

యము వస్తువర్ధమానమంగ జేలగు

భూమిఁ దనరు సంధ్యావర్తనామమునకు

బల్చిమముఖంబు రత్న సంపద లొసంగు

తనరు *రుచ కాఖ్య సుత్రద్వారమైన

నన్న పానాదిభోగభాగ్యంబు లొసంగు.

197

నాలుగు దిక్కులను గట్టిర గృహము చతుశ్శాలయనియు,
సర్వతోభద్ర మనియు, జతుర్భుద్రకమనియు జెప్పబడును.
ఆట్టి చతుశ్శాలకుఁ దూర్పుర ద్వాారమును బెట్టిన నది స్వస్తిక
మనబడును. దానియందు పశువులు, వీరుగులు, గుఱ్ఱములు
మిగుల నభివృద్ధిని జెందును. దక్షిణమున ద్వారముగల గృహ
మునకు వర్ధమాన మనిపేరు. అందు ధనము శాశ్వతముగ నిలిచి
యుండును. పశ్చిమ ద్వాారముగల చతుశ్శాల సంధ్యావర్త
మనుపేరఁ బరగును. దీనియందును ధనము శాశ్వతముగ నిలిచి
యుండును. ఉత్తర ద్వాారముగల చతుశ్శాల చక్రమనబడును.
దీనియందు సకల విధములగు భోగభాగ్యము లుండును. చతు
శ్శాలకు నాలుగుదిక్కుల ద్వాారము లుండుట మంచిది.

సీ. అడరఁ జతుశ్శాల సడమఁ జతుర్ద్వార

సదనంబు పుష్కరసంజ్ఞఁ దనరు

ప్రాజ్ఞుఖంబున గృహ రాడభిజ్ఞ వహించు

బాటింప సకలసంపత్ప్రదంబు

దక్షిణముఖమైన ధనవపదాఖ్యచే:

ఒరగును సర్వసౌభాగ్యకరము

పడమఃటిముఖముగా భాసితం బగునింద్ర

పదనామ మింద్రవైభవ మొనర్చు

సరవి ను త్తరముఖమైన వరుణవపదము

రత్నములఁ గూర్చు రత్నాకరంబురీతి

నెలమి నిటువలె నిండ్లపై నిండ్లు దనర

చంద్రశాలలు రాజసంస్థానకములు.

198

చతుర్శాలనడుమ నాలుగుదిక్కుల ద్వారములుపెట్టి కట్టిన సదనము పుష్కర మనఁబరగును. ఇందు సంపద లెడతెగక యుండును. చతుర్శాలనడుమఁ దూర్పునద్వారముగల గృహము గట్టిన నది గ్రహరాజమని యెంచఁబడును. ఇందు సర్వసంపద లొప్పును. దక్షిణద్వారముఁ బెట్టికట్టిన గృహము ధనవపద మని పించుకొనును. అందు నివసించువారు సకల సంపదల ననుభవించుదురు. పడమఠిద్వారము గలగృహమును నిర్మించినయెడల నది యింద్రపదమని పిలువఁబడును. అం దింద్రవైభవము ప్రాప్తించును. ఉత్తరద్వారముగల గృహము వరుణవపద మగును. ఇందు రత్నలాభము గలుగును. ఇట్లు గృహములమీఁద గృహములు గట్టినఁ జంద్రశాలయగును. అందు రాజు లుండఁదగుదురు.

అథ ఆష్టవిధగృహదిక్షిర్ణయము

మ. అరయ న్నజ్వళశాల తూర్పుదెసఁ బాకాగార మాగ్నేయమా యరుతక, సుప్తిగృహంబు యామ్యమున శస్త్రాగారమా నైరృతిక, గురియకా భోజనశాల వశ్చిమమునక గోశాల

వాయవ్యము, త్రైమయ్యధగృహంబు శంకరుదేశఁ దైవా
లయంబుండగున్. 199

స్నానగృహము తూర్పుదిక్కునను, వంటశాల యాగ్నే
యమునను, శయనగృహము దక్షిణమునను, ఆయుధాగారము
నిర్మతిదిగ్భాగమునందును, భోజనశాల పడమటను, పశుశాల
వాయవ్యమునను, కోశాగార ము త్రైమమునను, దేవాలయ
మీశాన్యమునను నిర్మింపవలెను.

— మధ్యగృహనిర్ణయము —

సీ. ఇంద్రాగ్నిమధ్యమం దెనఁమును దధిశాల
యనలార్కజాలమధ్య మాజ్యశాల
యమరాక్షసులమధ్యమము విరేచనశాల
దనరు విద్యాశాల దనుజవరుణ
మధ్యమంబునఁ బాశమారుతాంతరమున
నెనయు రోదనశాల ఘనసమీర
ధనదులనడుమను దగు భోగశాల ధ
నాధిపశివులమధ్యమము వైద్య
శాల శివవజ్రమధ్యదేశముల నుండు
సూతికాశాల లీరితిఁ జూచి చోద్య
మలర లక్షణశుద్ధి గృహస్థు లిండ్లు
గట్టినను జెందు భోగభాగ్యములు కృష్ణ !

200

తూర్పునకును ఆగ్నేయమునకును మధ్యదేశమున
దధి మథనశాలయు, ఆగ్నేయమునకును దక్షిణమునకును
నడుమ నాజ్యశాలయు, దక్షిణమునకును నిర్మతికిని నడుమ
మలమూత్ర విసర్జనమున కనువగు శాలను, నిర్మతికిని

పశ్చిమమునకును నడుమ నధ్యయనశాలయు, పశ్చిమమునకును
వాయవ్యమునకును మధ్యను రోదనశాలయు, వాయవ్యమునకు
ను త్తరమునకును నడుమ భోగశాలయు, ఉత్తరమునకును
నీశాన్యమునకును నడుమ వైద్యశాలయు, ఈశాన్యమునకును
తూర్పునకును నడుమ సూతికాశాలయు నిర్మింప గృహస్థులు
సకల భోగభాగ్యముల ననుభవించుదురు.

— రంధ్ర గృహపత్నీ గృహకాచగృహలక్షణము —

సీ. ఇంద్రార్కజులమీఁద నిండ్లుగట్టిన ధూమ

రంధ్రంబు సంతోషరహిత మగును

భానుజ వరుణులపై నిండ్లు గట్టిన

నసురరంధ్రం బిది పాసఁగ దండ్రు

వరుణధనేశులపై నిండ్లు గట్టిన

వాయురంధ్రంబు సర్వమును జెటుచు

ధనదామరేశ్వరస్థానంబులం దిండ్లు

కాకరంధ్రం బిది కార్యహాని

ఇంద్రవరుణులపై నెదురిల్లు పల్లి

నామసదనంబు ద్రవ్యవినాశనంబు

శమనధనదులచోటిసద్దమ్ము కాచి

సంజ్ఞ మది జ్ఞాతివై రంబు సంఘటించు.

201

తూర్పున నొకగృహమును దక్షిణమున నొకగృహమును
గట్టి యాగ్నేయమున గృహము లేనట్లుజేసిన నాగృహము
ధూమరంధ్ర మనఁబరగును. అందు సంతోషమనునది ఉండదు.
దక్షిణమున నొకటియు పడమట నొకటియుగఁ గట్టినగృహము
అసురరంధ్ర మనిపించుకొనును. అందు మేలు గలుగనేరదు.

పశ్చిమోత్తరములఁ గట్టినగృహము వాయురంధ్ర మగును. అది కార్యహానిని గూర్చును. ఉత్తర పూర్వములయందుఁ గట్టిన గృహము కాకరంధ్ర మనఁబడును. ఇందును కార్యములన్నియు భగ్నములగును. తూర్పునను పడుమటును గట్టిన గృహములు పశ్చిమగృహములని వ్యవహరింపఁబడెను. అందు ద్రవ్యనాశము గలుగును. దక్షిణమునను ఉత్తరమునను గట్టినయుండ్లు కాచీ గృహము లనఁబరఁగును. దాయాదులతోఁ గలహము గలుగు చుండును.

— నాల్గవ శాలా లక్షణము —

తే. వెలుపు ముప్పదియాఱంగ్రు లెలమి నిడుపు
హస్తపత్తింశకము పొడవైనదృవ
ముత్తరమెకాని పడమట నొండె జొట్టు
జాలకము లుంచ నర్తనశాల కృష్ణ.

202

వెడల్పు ముప్పదియాఱు చేతులును, పొడవు ముప్పది యాఱు చేతులును గలిగి పడమటఁగాని యుత్తరమునఁగాని పొడవగుద్వారముగలిగి నలువైపుల గవాక్షములుగలిగి నర్తన శాల యుండవలయును.

— మల్ల శాలా లక్షణము —

క. వెడల్పు నెనిమిదిచేతులు
నిడుపునఁ బదిరెండుహస్తనిష్ఠ యముల చొ
ప్పడుగరిడి యుదఙ్గుఖమయి
వడిఁ జొట్టు గవాక్షు లుంచవలయును కృష్ణ.

203

మల్లశాల యెనిమిదిచేతుల వెడల్పును, పండ్రెండు హస్తముల నిడివియుగలిగి యుత్తరమున ద్వారముగలిగి యుండవలయును. దానికీ జుట్టును గవాక్షు లుంచవలయును.

— అష్టవాటములు —

తే. ఇంటి వెడలుపు నాలుపా శ్లెనయజేసి
అందు నొకపాలు గూర్చి భిత్త్యగ్రములను
హత్తి సూత్రము వధ్యమం బెత్తినప్పు
డదియ పాంచాలమను వాటమయ్యెఁ గృష్ణ.

204

ఇంటివెడలుపును నాలుగు పాళ్లుజేసి దానికి మఱియొక పాలుగూర్చి యాసూత్రముయొక్క రెండుకొనలను నడిగోడల మీఁద నిలిపి యాసూత్రము నడుమనుబట్టి యెత్త నది యెంత పొడవగునో అది పాంచాలవాట మని వ్యవహరింపబడును.

సీ. పాంచాలవాటంబు పైనంగుళులు రెండు
నర నిల్పవై దేహికాఖ్య మమరు
నిటువలెఁ గ్రమముతో నెక్కింప గౌరవ
*సౌజన్య మాగధాఖ్యములుశూర

సేనగాంధారముల్ చెలగు నపంతిక

వాటంబు లెనిమిది తేటపడును
సురల కవంతి భూసురులకు మాగధ

మారూఢి నృపులకు శూరసేన
మెలమి వైశ్యుల కౌరవ్య మలరుఁ బాద
జాలకు వైదేహికము ప్రాకృతులకు మొదటి
వాట మగు గౌరవము సర్వవర్ణములకు
సరవి గాంధార మేనుఁగుశాలలకును.

205

పాంచాలవాట ప్రమాణమునకు రెండున్నర యంగుళములు జేర్చినఁ వై దేహవాట మగును. ఆ వై దేహవాటమునకు రెండున్నర యంగుళము లెక్కించిన గౌరవవాట మగును. ఇట్లు క్రమముగ నెక్కించుచు వచ్చిన సౌజన్య మాగధ శౌరసేన గాంధారావంతికావాటము లెనిమిది యగును. అందు దేవతల కవంతియు, బ్రాహ్మణులకు మాగధమును, రాజులకు శౌరసేనమును, వైశ్యులకు గౌరవ్యమును, శూద్రులకు వై దేహికమును, ప్రాకృతులకు పాంచాలమును దగును.

— ౧౧ గజోష్ఠాశ్వపశువులశాలల కాయనిర్ణయము ౧౧ —

క. గజముల కుష్మ^{ప్ర}ంబులకును

ధ్వజగజములు మఱియు నశ్వపశుసంతతికి

ధ్వజవృషభంబులశాలలు

నిజముగ భువి గట్టరేని నిల్చు సుఖంబుల్.

206

ఏనుఁగులకును ఉష్మ^{ప్ర}ములకును ధ్వజాయగజాయము లుచితములు. అశ్వములకును పశువులకును ధ్వజాయవృషభాయములు శ్రేష్ఠములు.

— ౧౨ దేవర ఆరుగులకు లక్షణము ౧౨ —

తే. దేవరింటను గౌరిశుదెసను దేవ

వేదికి ధ్వజంబు సింహంబు వృషభ మలరు

అడుగు పొడ వంగుళంబులు హస్తాసంఖ్య

దించి మున్నెంచి యాయంబు లెంచవలెను.

207

దేవతలను బూజించునట్టి గృహమున నీశాన్యభాగమున దేవరయరుగు ధ్వజాయమైనను సింహాయమైనను, వృషభాయమైనను గలిగియుండునట్లు చూచి వేదికను నిర్మించవలయును.

వేదికా ప్రమాణాంగుళముల నిడివిని వెడల్పుతో గుణింపగా వచ్చిన లబ్ధమును నెనిమిదితో భాగింపగా ౧ మిగిలిన ధ్వజాయ మనియు, 3 మిగిలిన సింహాయ మనియు, ౫ మిగిలిన వృషభాయ మనియు దెలియవలయును. ఈమూఁడాయములు తప్ప తక్కిన యాయములు పనికిరావు.

— ౨౭ వటువేదికా లక్షణము ౨౭ —

తే. ఎనిమిదడుగులనిడుపుతో నెనయు వెలుపు పాదపట్కముతోఁ గూర్చి పరగఁ జేసెఁ డున్నతము వేదిక యొనర్పఁ జెన్ను మిగిలి వెలయు శాస్త్రంబు వటువేదికలకుఁ గృష్ణ! 208
వటువేదిక యెనిమిదడుగుల నిడివియు, ఆఱడుగుల వెడల్పును, జేసెఁడెత్తును గలిగియుండవలయును.

— ౨౮ వివాహవేదికా లక్షణము ౨౮ —

తే. వెలుపునిడుపును నాలుగుచేతులును నొకటి పొడవు వేదిక యింటికి నెడమదిశను చవికె యొనరించి సోపానసరణిఁ గూర్ప విభవము లొసంగు వై వాహవేదియందు. 209
వివాహవేదిక నాలుగుచేతుల నిడివిని, నాలుగుచేతుల వెడల్పును ఒకచేయియెత్తును గలిగియుండవలెను. దానిని ఇంటి యెడమ దిక్కునఁ గట్టి సోపానములను దీర్చి చవికె వేయవలయును.

— ౨౯ కూపఖనన లక్షణము ౨౯ —

సీ. ఈశాన్యమునఁ బుష్టి యేప్రాధ్వఁ దనరును పాలుపొందఁ దూర్పునఁ గలిమి చెందు

ఆగ్నేయమునఁ బుత్రహరణంబు గావించు
 శమనుదిక్కున నున్న సతికి నష్టి
 నిర్మతిదిశయందు నెనయు మృత్యుభయంబు
 పశ్చిమంబునఁ గల్గు భాగ్య మెపుడు
 వాయవ్యమున వచ్చు వైరులచే బాధ
 యక్షరాడ్డిశయందు నల్పసుఖము
 మధ్యమంబున ద్రవ్యంబు మడిసిపోవు
 నవని నీరీతిఁ దిక్పలం బరసి త్రవ్వ
 వలయు బావులనిలయంబునెళుపు దెలిసి
 సుగుణు లైనట్టిమానవు ల్నిగమవేద్య!

210

ఈశాన్యమున బావిని ద్రవ్విన మేలుగలుగును. తూర్పునఁ ద్రవ్వినఁ గలిమియు, ఆగ్నేయమునఁ బుత్రనాశమును, దక్షిణమున భార్యానాశమును, నిర్మతిదిశయందు మృత్యుభయమును, పశ్చిమమున భాగ్యమును, వాయవ్యమున శత్రుభయమును, ఉత్తరమున నల్పసుఖమును, గృహమధ్యమున ద్రవ్యహానియుఁ గలుగును. కాఁబట్టి శాస్త్రము నెఱిగి ఉచితమగుచోట బావిని ద్రవ్వవలయును.

—ॐ ఉద్యానవన లక్షణము ॐ—

సీ. ద్రాక్షాపనసనింబదాడిమాశ్వుత్థచం
 పకపూగ పాటలీబంధుజీవ
 నారికేళాశోకనారంగవకుళభి
 ధూరపున్నాగజంబీరతిలక
 మల్లికాజాతీసమన్వితభూజల
 తాంచితం బైనగృహాంగణంబు

శ్రీప్రదం బగుబడచీవ్యయస్థత్తము
లుత్తరంబున శుభం బొడవు మేఁడి

మఱిరావులు నలువట్లు మంచివండ్లు
అగినెమాదిఫలద్రుమ మరటి జెముడు
పసుపు లోగిటఁ బుచుచానె ప్రభవమైన
యచటఁ గీడగు సండ్లు పద్దాయతాత్మ !

211

ద్రాక్ష, పసన, వేము, దాడిమ, రావి, సుపెంగ, పోక,
కలిగొట్టు, దాసానము, నారికేళము, ఆశోకము, నారంగము,
పొగడ, ఖర్జూరము, సురపొన్న, నిమ్మ, తిలక, మల్లె, జాజి - అను
నీవృక్షములు ముంగిటనుండిన శ్రీకరము. రేఁగుచెట్లు రెండు
జువ్విచెట్లు ఇంటి కుత్తరముననున్న శుభము. మఱి, రావి అను నీ
వృక్షములు గృహమునకు నలువైపుల నుండవలయును. అవిసె,
మాదీఫలము, అరటి, జెముడు, పసుపు అనునవి తమంతఁ దాము
ముంగిట మొలిచిన మంచిదికాదు.

— ౧౭ ఉల్కాఖలస్థాపనము ౧౭ —

క. మందఁడు శాశ్వతలగ్నము

లందేనిఁ దదంశలందు నలరంగ రోలుక

బొందింప ధాన్యవర్ధన

మొందించును బ్రతిదినంబు నుత్సవ మలరుక.

212

శని స్థిలగ్నమునైనను, స్థిరాంశలనైనను నుండఁగ
రోలును నిలుప ధాన్యవృద్ధి నిత్యమహోత్సవము కలుగును.

— ౧౮ వదుళ్లునిలుపుటకు లక్షణము ౧౮ —

తే. వేదిక గజాయమునఁజేసి విధునివార

మిందునక్షత్రమునఁ దులావృషభలగ్న

ములను జలరాసులను గవి నిలుచునపుడఁ

బూర్ణ కుంభము లుంచినఁ బొసఁగు జయము.

213

గజాయమున వేదిక నిర్మించి మృగశీరానక్షత్రముతోఁ
గూడిన సోమవారమునఁ దులావృషభ లగ్నములలో నెద్దానియం
దైన శుక్రఁడు సంచరించుచున్నపుడు లేక జలరాసులందు
శుక్రఁడుండఁగానైనను గుంభములు నిలుపవలయును.

—ॐ ప్రాయ్యశేయటప తక్షణము ॐ—

గీ. వహ్నినక్షత్రమునఁ గుజవాసరమున

లగ్నముననైన సప్తమారాశినైనఁ

గుజాఁడు వసియించుతటి హోమగుండములను

ప్రాయ్య పొందింప భాగ్యము ల్పొదలు కృష్ణ! 214

కృత్తికానక్షత్రయుక్తాంగారక వారమునందు అంగార
కుఁడు లగ్నముననైనను లగ్నమునకు సప్తమారాశినైనను నుండ
హోమగుండములు, ప్రాయ్యులు మొదలగువానిని నిర్మింపవల
యును.

—ॐ మంచములు, పీటలు ॐ—

క. శయ్యాసనయంత్రంబులు

చయ్యన రచియింప ధ్వజవృషభసింహములకొ

నెయ్యంబగు నితరక్రియ

లొయ్యన రచియింప ధ్వజమె యుత్తమము హరీ! 215

మంచములకును, పీటలకును ధ్వజవృషభసింహము లుచిత
ములు. సకలకార్యములకును ధ్వజాయ ముత్తమము.

❧ కంచములు దొలిచి నీళ్లను జల్లవలసిన దిశలు ❧

తే. ఎలమి భుజియించుకంచముల్ దొలిచి చల్లు
దిశలఫల మెన్న సురపతిదిక్కు మొదలు
గాగఁ గల్తియు మానభంగమును మృతియుఁ
దెవులు సిరి పగ ధనము భూతియును గృష్ట ! 216

కంచము కడిగి యానీళ్లను దూర్పునఁ జల్లినఁ గలిమియు,
ఆగ్నేయమునఁ జల్లిన మానభంగమును, దక్షిణమునఁ జల్లిన
మృతియు, నిర్మతియందుఁ జల్లినఁ దెవులును, (పశ్చిమమునఁ
జల్లిన సంపదయు,) వాయవ్యమున వైరమును, ఉత్తరమునఁ
జల్లిన ధనమును, శాశాన్యమునఁ జల్లిన భాగ్యమును గలుగును.

శా. సేవ్యశ్రీపదపద్మపద్మసదనాశ్రమంగారవాజ్ఞాధరీ
భవ్యస్వాంతవిహార హారకలిత ప్రస్తుత్య వక్షస్థీ
భవ్య శ్యామలవర్ణ వర్ణితలసద్భాంధవ్య సౌహార్దసా
చివ్యామోదితధర్త ధర్తనిరతక్షేమంకరప్రాభవా. 217

క. విధుతరణిస్ఫుటలోచన
మధుసూదన దివ్యనామ మంజులకరుణా
బుధజనమునిపరిపాలన!
కుధరవరోద్ధరణ మదనగోపాలహరీ! 218

మాలిని. విమలచరితహృద్యా వేదవేదాంతవేద్యా
సమధికగుణగణ్యా సర్వదేవగ్రగణ్యా
అమరవినుతిపాత్రా అంబుదశ్యామగాత్రా
ప్ర మధితశిశుపాలా రాజగోపాలబాల ! 219

క. మీచరణార్పితమతి ప్ర

జ్ఞాచతురిమ వాస్తుసారసంగ్రహ మెలమిన్
నే చేసినాడ నిర్ధర

నాచంద్రాగ్రముగ నిల్పుమయ్య ముకుందా!

220

గద్య. ఇది శ్రీ వస్త్రదానగోపాలస్వామికృపాకటాక్షవీక్షణప్రసా
దాసాదిత సకలగణితప్రశస్తవిస్తార శాస్త్రాంబురాళి ప్రభు
భనమగదరాచలాయమానమేధావైశద్యానవద్య హృద్య
చరిత్ర మహాశ్వలాయనసూత్ర వాసిష్ఠసగోత్రపవిత్ర పేరు
సోమలగణపయామాత్యపాత్ర పేంగళామాత్యపుత్ర మల్ల
మాంబాగర్భశుక్తిముక్తాఫలవిరాజమానసుధీజనవిధేయ గణ
పయామాధేయప్రణీతంబైన వాస్తుసారసంగ్రహ లక్షణం
బన్నది సర్వంబు నేకాశ్వాసము.

—

చెన్నైపురి : వావిళ్ల రామస్వామికృష్ణులు అండ్ సన్స్ వారి

‘వావిళ్ల’ ప్రెస్సున ముద్రితము, — 1956

ప ద్య కా వ్య ము లు

	ప్రతి 1-కి ద్వ. అ.
అచ్చ తెనుగురామాయము	... 2 8
అనంతునిఛందము, (ఛందోదర్పణము)	... 2 0
అనిరుద్ధచరిత్రము	... 1 0
అనుభవసారము, పాలకుటికి సోమనాథప్రణీతము	... 1 0
అంబరీషోపాఖ్యానము, గటిక	... 0 8
అన్యవాదకోలాహలము, ద్విపద, లఘుటిక	... 0 12
ఆముక్తమాల్యద, (విష్ణుచిత్తీయము)	... 8 8
ఆంజనేయదండకము, హనుమద్దండకము	... 0 4
ఆంధ్రభాగవతము, పద్యకావ్యము, 2 సంపుటములు	... 15 0
ఆదిపర్వము, పద్యకావ్యము, పెద్దచ్చు	... 1 8
,, టీక, ప్రాతడి	... 8 0
ఆంధ్రభారతము, పద్యకావ్యము:—	
ఆది సభాపర్వములు గలసంపుటము	... 4 0
ఆరణ్యపర్వము	... 4 0
విరాటోద్యోగపర్వములు	... అచ్చ
భీష్మద్రోణపర్వములు	... 4 0
కర్ణశల్యసౌప్తికస్త్రీపర్వములు	... 4 0
శాంతిపర్వము	... 4 0
అనుకాసనిక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, ఊసల, మహాప్రస్థా	
నిక, స్వర్గారోహణపర్వములు	... 4 0
ఆదిపంచకము, ఒకటే సంపుటము	... 11 4
యౌద్ధపంచకము, స్త్రీపర్వము	... 7 8
శాంతిసప్తకము	... 7 8

ప్రతి 1-కి రూ. అ.

ఆంధ్ర భారతవిమర్శనము, మల్లాది సూర్యనారాయణకాస్త్రి గారిది	అచ్చు	
ఆంధ్ర నామసంగ్రహము, పద్యకావ్యము, మూలము	...	0 8
,, టీకతో	...	0 10
ఆంధ్ర నామసంగ్రహము, ఆంధ్ర నామ కేషము, సాంబసిఘంటువు		
కాలిణి	...	2 0
ఆనందరంగరాట్నంబము	...	2 8
ఆంధ్ర భాషాభూషణము, విమర్శతో	...	0 6
ఆంధ్ర చంద్రాలోకము, సటిక	...	1 4
ఆంధ్ర శ్రీమద్రామాయణము—జనమంచి శేషాద్రిశర్మ గారిది,		
3 సంపుటములు	...	15 0
డిటా 7 సంపుటములు	...	18 0
ఉత్తరరామాయణము, చక్కనికూర్పు	...	6 0
ఉత్తరహరివంశము	...	8 0
కవికంఠోక్తి	...	0 4
కవిజనాశ్రయము	...	1 0
కవిసంశయవిచ్ఛేదము, అడిదము నూరకవి	...	1 4
కవిరాజమనోరంజనము	...	1 4
కవిజనరంజనము	...	0 12
కవిగజాంకుశము	...	0 4
కృష్ణదండకము	...	0 2
కృష్ణరాయవిజయము	...	0 12
కాశీఖండము	...	8 8
క్రీడాభిరామము, శ్రీవల్లభరాయప్రణీతము	...	1 8
కుచేలోపాఖ్యానము, సటిక, (భాగవతము)	...	0 8
కుమారసంభవము, నన్నెచోడకృతము	...	5 0

ప్రతి 1-కి క్కు. అ.

గజేంద్ర మోక్షము, సటిక	...	0	10
గయోపాఖ్యానము, రామనామాత్యునిది	...	0	12
గద్యపద్యసంగ్రహము, విద్వాక్ జ. వే. నుబ్రహ్మణ్యశర్మ గారిది	...	0	12
,, గౌర్తి సూర్యనారాయణకాస్త్రి గారిది	...	0	12
గరుడాచలము - యక్షగానము, పెద్దచ్చు	...	0	4
గీతమంజరి, చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహము	...	0	6
చాటుపద్యమణిమంజరి, ప్రథమభాగము	...	అచ్చు	
చిత్రభారతము, చరిగొండ భర్త నగారిది	...	1	8
చెన్న పురీవిలాసము	...	0	8
చెన్న బసవపురాణము	...	2	8
ఛందోత్పణము (అనంతనిఛందము)	...	2	0
శై మిసీభారతము	...	2	8
తెనుఁగుసమస్యలు	...	0	3
దసరాపద్యములు	...	0	2
దేశింగురాజుకథ (జంగంకథ)	...	0	8
ధనాభిరామము	...	0	12
ధర్మఖండము స్కాందపురాణాంతర్గతము 1, 2 భాగములు	...	5	0
ధ్రువోపాఖ్యానము, సటిక	...	0	12
నరసభూపాలీయము, సటిక (కావ్యాంశికార సంగ్రహము)	...	3	0
నలోపాఖ్యానము, సటిక	...	0	12
నిర్వచనోత్తరరామాయణము	...	2	8
నిరంకుశోపాఖ్యానము	...	0	13
నీతిపద్యసంగ్రహము, సటిప్పణము	...	0	6
నీలాసుందరీపరిణయము	...	0	12
నృసింహపురాణము, ఎఱ్ఱా ప్రగడది	...	2	8

ప్రతి 1-కి రూ. అ.

వంచతంత్రము, నారాయణకవిది	...	2	8
పల్నాటివీరచరిత్రము	...	8	8
ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము, పింగళి నూరన	...	2	0
పరమయోగివిలాసము, ద్విపద, తాళ్ల పాక తిరుపేంగళనాథుడు	...	2	8
పారిజాతాపహరణము, చిన్నసైజు	...	1	0
,, సాంధ్యబీకాతాత్పర్యము	...	5	0
బ్రహ్మోత్తరఖండము	...	3	0
బసవపురాణము, ద్విపద, చిన్నసైజు	...	4	8
బిల్వణీయము	...	1	4
బేరీజుపద్యములు	...	0	4
భక్తిరసశతకసంపుటము, II, 20 శతకములు	...	3	0
భగవద్గీతా కందార్థములు	...	1	4
,, శ్రీ గోపినాథ వేంకటకవికృతము, పద్యకావ్యము	...	1	4
భారతసాపేత్రి	...	0	2
భాస్కరరామాయణము	...	8	0
భోగినీదండకము	...	0	2
భోజజుజీయము, అనంతామాత్యకృతము	...	-4	0
మల్లభూపాలీయము, నీతిశతకము, ఎలకూచి బాలసరస్వతీది,			
శేషము లక్ష్మీనారాయణకాష్ఠి టీకతో	...	1	8
మార్కండేయపురాణము, మారనకృతము	...	4	0
మొల్లరామాయణము	...	1	8
యతిరాజవిజయము, దేవులపల్లి వేంకటకృష్ణకాష్ఠి	...	0	10
యయాతీచరిత్ర, పొన్నిగంటి తెలగనార్య	...	2	0
డిజా ఆకొండి వ్యాసమూర్తిగారిది	...	0	3
రత్నపరీక్ష, సాంధ్యతాత్పర్యము	...	0	6

శ్రీ శతకములు

	రూ. అ.		రూ. అ.
కుమార	0 4	మదనగోపాల	0 2
కుమారి, సతీక	0 4	మహిషాసురమర్చి	0 2
కృష్ణశతకము	0 2	మహిజామనోహర	0 2
,, దూపాటి	0 2	మారుతి	0 2
గువ్వలిచెన్న	0 3	మానసబోధ	0 3
గొట్టుముక్కల రాజగోపాల	0 2	మాతృ	0 2
చంద్రశేఖర	0 3	మాధవ	0 2
చిత్రబోధశతకము	0 3	మిత్రశతకము	0 2
చెన్నమల్లుసీసములు	0 2	ముకుంద	0 2
జగన్నాయక	0 2	ముకుందరాఘవ	0 4
జ్ఞానప్రసూనాంబిక	0 2	యాదగిరింద్ర	0 2
దాశరథి, టీక	0 3	రమాధీశ్వర	0 2
దేవకీనందనశతకము	0 3	రంగేశ	0 4
నారాయణశతకము	0 3	రంగశాయి	0 2
నారాయణ పోతనది	0 3	రఘురామ	0 2
నీలకంఠశతకము	0 6	రఘులిలిక	0 2
నృసింహ	0 4	రమణీమనోహర	0 4
నృకేశరి	0 2	రామరాఘవ	0 2
పార్థసారథి	0 2	రామప్రభు	0 2
ప్రసన్నరాఘవ	0 3	రాజశేఖర	0 2
బాలనీతిశతకము	0 2	రామచంద్ర	0 4
భద్రగిరి	0 2	రామలింగేశ	0 3
భద్రాద్రిరామ	0 3	రామతారక	0 4
డిటా పరశురామ సర		రుక్మిణీపతి	0 2
సింహదాసు	0 4	రేఫాల రాజలింగ	0 4
భక్తచింతామణి	0 3	లక్ష్మీ	0 2
భాస్కర, టీక	0 3	లావణ్య	0 4
శ్రీమల్లేశ్వర	0 4	వసుదేవనందన	0 2

	రూ. అ.		రూ. అ.
విశ్వనాథ	0 4	శివముకుంద	0 2
వీరనారాయణ	0 2	సర్వేశ్వర	0 2
వృషాధిప	0 2	సంపగిమన్న	0 2
వేమన	0 4	సదానందయోగి	0 2
వేంకటేశ	0 4	సర్వమంగళా	0 3
వేణుగోపాల	0 4	సర్వలోకేశ్వర	0 2
శరభాంకలింగ	0 3	సింహాద్రి నారసింహ	0 6
కార్మూలశతకము	0 4	సీతాపతి	0 2
శివశతకము	0 2	సుమతి, టీక	0 5
శిఖినరసింహశతకము (శకున		సూర్యనారాయణ	0 2
కాస్త్రము	0 8	సూర్యశతకం శ్లోకసహితమ్	0 8

పెద్దచ్చు వగైరా శతకములు

అమరము, ప్రథమకాండము,		ప్రసన్నరాఘవ	0 2
మూలము	0 4	రుక్మిణీకల్యాణము	0 4
ఆదిపర్వము, పెద్దచ్చు, చిన్న		బాలరామాయణము	0 2
సైజు	1 8	భాస్కర	0 2
కాళహస్తి	0 2	మానసబోధ	0 2
కుమారీశతకము	0 2	రామరాఘవ	0 2
కృష్ణ	0 3	రామలింగేశ	0 3
గజేంద్రమోక్షము	0 4	రామతారక	0 4
గరుడాచలము	0 6	రామరామ	0 2
దాశరథీ	0 2	వేణుగోపాల	0 4
నారాయణ	0 3	శిఖినరసింహ	0 4
నృసింహ	0 3	సుమతిశతకము	0 2

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్,

పోస్టుబాక్స్ 1372.

292, ఎన్.ప్ల. రోడ్, చెన్నైపురి.

ప్రతి 1-కి ద్దు. అ.

సామూద్రికకాస్త్రము, సటిక	...	0	8
,, తెలుగుపద్యకావ్యము	...	0	8
సారాంశి, సాంధ్యితాత్పర్యము	...	6	0
హస్తరేఖాకాస్త్రము, వడ్డాది వీరాజు సిద్ధాంతి	...	2	0
హోరారత్నమాల, ఆంధ్రీతాత్పర్యము	...	0	12

వేదాంతగ్రంథములు

అద్వైతసాగ్రహము, తెలుగుపద్యము	...	0	3
ఆత్మబోధము, సాంధ్యీక	...	0	8
జనందలహరి, ఆంధ్రీతాత్పర్యసహితము	...	0	6
అచరోక్షాభూషి	...	0	8
అద్వైతపంచరత్నములు	...	0	3
అద్వైతోపదేశపంచరత్నములు,,	...	0	3
అష్టోత్తరశతోపనిషత్తులు, మూలము	...	10	0
ఆత్మపూజ, ఆంధ్రీతాత్పర్యసహితము	...	0	2
ఆత్మవిద్యావిలాసము	...	0	12
ఆత్మనాత్మవివేకము	...	0	8
ఉత్తరగీతా, సటిక, చిన్ననైజు	...	1	0
పంచదశీప్రకరణము, సవ్యాఖ్యాసాంధ్రీ టీకాతాత్పర్యసహితము	...	12	8
విచారచంద్రోదయము, వచనము	...		అచ్చు
వేదాంతస్తోత్ర పంచకము, తాత్పర్యసహితము	...	0	6
శ్రీవిద్యారణ్యకృతజీవస్తుక్తిప్రకాశిక, ఆంధ్రీతాత్పర్యసహితము	...	3	0
శిష్యగీతా, సాంధ్రీతాత్పర్యము, చిన్ననైజు	...	1	4
సదాముక్తినిధార్ణవము సాంధ్రీతాత్పర్యము, చిన్ననైజు...	...	0	10
రామగీతా	...	1	4
దశకుజాతీయము, సటిక	...	0	8
కాంతివిలాసము ఆంధ్రీతాత్పర్యసహితము	...	0	6
సోదర్యలహరి, ఆంధ్రీటీకాతాత్పర్యము	...	0	12
బ్రహ్మసూత్రములు, మూలము	...	0	4

శ్రీ శతఘంటము వేంకటరంగశాస్త్రి గారి ఆంధ్రవచనభాగవతము,	
ద్వాదశస్కంధములు, ఒకటేసంపుటము	9
,, మూడుసంపుటములు	10

విజయనగరమహారాజావారి సంస్కృతకళాశాల ఆధ్యాపకులు	
శ్రీ ఆకొండి వేంకటశాస్త్రి విరచిత ఆంధ్రవచనభారతము	
ఆదినభావర్వములు	5
ఆరణ్యభర్వము	5
విరాటోద్యోగభర్వములు	5
భీష్మద్రోణభర్వములు	7
కర్ణశల్యసౌప్తికస్త్రీభర్వములు	5
కాంతిభర్వము	7
అనుశాసనము మొదలు స్వర్గారోహణభర్వమువరకు	7

పచ్చయద్యకళాశాల తెలుగుపండితులు శ్రీ సరస్వతుల నుబ్బ	
రామశాస్త్రి విరచిత ఆంధ్రవచనవాల్మీకిరామాయణము	
బాలకాండము	2
ఆయోధ్యాకాండము	5
ఆరణ్యకాండము	2
కిష్కింధాకాండము	2
సుందరకాండము	3
యుద్ధకాండము	7
ఉత్తరకాండము	3
ఆ భగవాన్మయచరిత్రసంగ్రహము	3
ఆదియొక్క నైట్సుకథలు, పంసూరి నుబ్బారావు	2
చిత్రరత్నాకరము, గుర్జరాడ శ్రీరామమూర్తిగారిది	1
'నైట్సు'పై లాకహత్యారోపణ (ప్రహసనము)	0
లిడుగారి నెక్కూరిటికేయ, ఉపన్యాసములు	0

వాసిల్ల రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్,
292, ఎస్.ఎస్. నేడ్, చెన్నపురి

